

અથ શ્રી

મહાવેદ.

રચનાર

કવી. જગન્નાથ દાજીભાઈ દ્વીવેદી.

ઉમરેઠ-નિવાસી.

જાપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા.

સાકરનાલ જીલાખીદાસ બુદ્ધસેતર.

દ. સીચીરિડ આલાહરમાન-અમદાવાદ.

(સર્વ હક સ્વાધિન રાખ્યા છે.)

આવૃત્તિ ૨ છ.

પ્રત ૨૦૦૦

અમદાવાદ શહાપુર વનમાળી વાંકાની પોળમાં હરીભાઈ
દત્તપતરામે પોતાના “ અન્થોદય ” ગ્રંથમાં જાણે

સંવત ૧૯૭૬

સને ૧૯૨૦

ક્રી.મત. ૦-૮-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮-૧૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મહાવદ

વિષય ૩ : ૪

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
અરજાની કૉપીસાઈટ અંગ્રજી

૮૯૪

જાન્યુ ૧૯૫૪

મહાવેધ.

૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭

કડવું ૧ હું રાગ ચોપાઈની ચાલ.

૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજય રાય; ૧ વસ્તારી
તુજને સાંભળાવું, મરછવેધ મહીમાય. ૧ કહે નારદ સાંભળજે મન,
ન ગણેશ પુત્રી તારી તન; સાક્ષાત જગદંબા અવતાર, તે આવી છે
તારે દ્વાર. ૨ ઉત્પત્તી એની હું કહું, એક ચીત સાંભળજે સહુ;
બ્રહ્મપુરીમાં બ્રહ્મા સાર, પંચમુખ તેને નિરધાર. ૩ વેદ તણા ત્યાં
ધોપજ થાય, તે સુણવા મન શીવ લગ્યાય; તપ મુકી ઊઠી આવીયા,
તેહ બ્રહ્માને મન ભાવિયા. ૪ આપ્યું આચન બેઠા શીવ, વેદ સુણવા
મન અતિવ; ચતુર્મુખ થકી બ્રહ્મા ગાય, પંચમ મુખે જ્ઞાન કથાય.
૫ થાય વેદના ધોપ અપાર, શીવ મુણી થયા તતકાર; મુખ પાંચમું
તે જ્ઞાન ભાળે, મુંહુંકાર શબ્દની સાળે. ૬ જોહ મુણે તે અમ્મર
થાય, મોહ માયા તો તેની તજાય; અટી થાય નહિ મુખકારી, જોઈ
કોઈ વાંઘ્યો શીવ ભારી. ૭ ચઢી રીસ મુકયું ત્રિશુળ, શીર પંચમ છે
મુળ; વિધ શીર પડયું જે વાર, બ્રહ્મહત્યા શીવ લાગી સાર. ૮ શીવ
રૂપ તો થયું શ્યામ, મન પસ્તાયા શું કર્યું કામ; તમોગુણ વંઘ્યો હું
આપ, તેથી લાગ્યું મુજને પાપ. ૯ એમ જાણી વીધીને નમ્યા, શીર
છેદયું તે કરો ક્ષમા; મહા પાપ કરો નિવારણ, તવ વદા વિરચી
વચન. ૧૦ ચાલો વિખનુ પાસે જઈએ, યથાવિધિ હકીકત કહીએ;
એમ કહી ઉઠ્યા તનકાળ, ગયા વિખનુ કને નિરધાર. ૧૧ કહે વિખનુ
શ્રી કૈલાસપતિ, કેમ શામ થયાછો અતી; સુણી શીવ વદા વચન,
શીથ છેદયુ વીરચી પંચમ. ૧૨ કામ એહ અઘટતું કીધ, બ્રહ્મ
હત્યાનું નીમીત લીધ; તેથી શામ થયુ વપુ માફ, માટે આવ્યા તમો
સહવાફ. ૧૩ તેક દોષ નિવારો નાથ, પાય લાગુ જોડીને હાથ; કરો
કૃપા હે શ્યામ શરીર, બ્રહ્મહત્યા હરો રણધીર. ૧૪ વિનય વેણુ શી-
વનાં સુણી, મુખ વદા પુરૂષ પુરાણી; અહો હત્યા તું મુક માટેવ,
તાફ કષ્ટ કાપુ અહમેવ. ૧૫ મહાદેવે કર્યું એહજ પાપ, જોહ માગે
તે આપું આપ; બોલી હત્યા હો મહારાજ, અરાઠ કોણી ભક્ષ દો
આજ. ૧૬ વિખનુ કહે કમુલ એ વેણુ, કૃપાવતારે પાણુ તેણુ; એમ
કહીને વેણુજ દીધ, છુટી શિવની હત્યા સીધ. ૧૭ શિવ બ્રહ્મા વિખનુને

નમે, આજ્ઞા લઈ જવા તે સમે; દીધી આજ્ઞા વિષ્ણુરાજ, ધંયા બ્રહ્મ-
 શીવ પુરીમાંજ. ૧૮ વિષ્ણુએ અવતારજ ધર્યો, કારાગ્રહ દેવકી સુત
 ઠર્યો; ગોકુળમાં ઉછેરીયા રાય, કંસકેસી મોડયા મહાકાય. ૧૯ અન્ય
 લીલા અનેક કરી, વાશી દ્વારીકા નીસર્યા સરી; દેવ હતા તે યાદવ
 થયા, મુખ્ય દેવ તે પાંડવ રહ્યા. ૨૦ હવે હત્યાની શી થઈ પેર, જન્મી
 મેઘાવી રૂપીને ઘેર; એ રૂપી અરણ્યમાં રહે, શાંતા નારી તેની કહે.
 ૨૧ પતી પત્નીને હેત અપાર, શીયળ પાળે કુળની નાર; પાણી
 પતીને પાઈ પીએ, કહે પતી તો તે શીર દીધે. ૨૨ પતીવ્રતાનું મન
 પાવન, જાણે પતિ તે તન મન ધન; આજ્ઞા ના લોપે ઘડી એક, વેણુ
 વદે વીનયનાં છેક. ૨૩ તેના ઉપર કીધી મયા, હત્યા જાણી કરીને
 દયા; ગુણસુંદરી ધરીયું નામ, રૂપ ગુણમાં દીસે અનામ. ૨૪ બાળ
 રમત ઝાંઝેરી કરે, દેખી મોટાનું મન કરે; કાંપણ સમજી દયા વીશેષ
 બત્રીશ લક્ષણ દીશે એશ. ૨૫ ચૌદ વિદ્યાને ચોસઠ કળા વીધા લાણી
 તેમાં નહિ મણા; લાણી છ શાસ્ત્રને ચારે વેદ, વળી લલ્લો ઉપવેદજ
 ભેદ. ૨૬ નવ વરસની થઈ જે વાર, માતા શાંતા મુઠ તે ઠાર; પોતે
 પીતાની સેવા કરે, જે માગે તે આગળ ધરે. ૨૭ હરનીશ બાપના
 ચાંપે ચણું, જ્ઞાન ધ્યાન શેવાને શરણુ; વૃદ્ધ થઈ રૂપીની કાય, જોખન
 વચની થઈ હત્યાય. ૨૮ જોઈ રૂપી વિચારે એમ, પુત્રી પરણાવા લીધો
 નેમ; જમાવ શોધવા ચાલી નીસર્યા, વૃદ્ધાવસ્થા ધ્યાસે ભર્યા. ૨૯
 ભવિષ્ય કાળ તે આગળ ધાય, ચરણે ચાલી રૂપિ જાય; ભુખ્યા તરસ્યા
 કાંપે ચણું, મારગ જતાં પામ્યા મણું. ૩૦ એહ વાત વિદેશે થઈ,
 કોઈએ ગુણસુંદરીને કહી; મુણી વાત બહુ કીધ કહપાંત, દરવાસાએ
 પમાડી શાંત. ૩૧ પણ મન શાંત ન પામી તેહ, વેરાગ ઉપન્યો તેને
 દેહ; જે જે વસ્તુ નજરે પડી, તે તે વીખને દાનજ કરી. ૩૨ પાનાં
 પુસ્તક પીતાનાં જેહ, દીધાં છે વિપ્રોને તેહ; વાસણ વસ્ત્રો દીધાં ઝપ,
 મારે નથી કશાનો ખપ. ૩૩ વસ્ત્રભર તેતો રહી, ઘરખાર પણ દીધું
 સહી; પછી જઈ વન માંડયું તપ, જપવા માંડયા અલખના જપ. ૩૪
 વામ પાદ અંગુષ્ઠ ભુ ધરી, તે પરાકાય તોળી ખરી; પહેલે માસે
 કુળનો નેમ, બીજે માસે જળ તજ્યુ તેમ. ૩૫ શુદ્ધ મને તપ માંડયું
 ખરૂં, ધ્યાન શીવનું હૃદયે ધર્યું; કાયા કપી પુરણ પ્રીત, ખામી નાવે
 કોઈ રીત. ૩૬ દસે દ્વાર રૂપીને રહી, સુકી કાળવત તે તો થઈ; સુગ-
 રીએ માળા ઘાલ્યા કાન, તો પણ નથી પોતાને ભાન. ૩૭ તપ જોઈ
 શીવ થયા પ્રસન્ન, આવીને દીધું દરશન; ઉઠાડી તપની વળી છે સીમ;
 એમ કહી ઉઠાડી સાર, કષ્ટ તુજ કાપુ નિરધાર. ૩૮ માગ્ય માગ્ય

પ્રસન્ન છુંજ, જે માગે તે આપુ તુજ; કેધે બોલી કુંવરી વેણુ; પતિ પતી પતીનું કે'ણુ. ૪૦ હે મહારાજ પતિ આપીયે, સ્વામી મુજ શીરે થાપીયે; એમ બોલી અટકી તે ઠાર, પછી વધા સ્વયંભુ સાર. ૪૧ પતિ માગ્યો તેં પાંચજ વાર માટે, પાંચ પતી નીરધાર; મુણી વેણુ ને કુળ બાળ, આ શું બોલ્યા શીવજ સાર. ૪૨ નરને નારી હોય અનેક, નારીને તો સ્વામી એક; તેને બદલે આખ્યા પાંચ, આ તે શી અધર્મની આંચ. ૪૩ એમ કહીને કુટ્યું શીશ, કુટ્યું માઝું કર્મ અધીશ; શીવ કહે તું શાન્તિ રાખ, સત્ય વેણુ ઈશ્વરની સાખ. ૪૪ અનુગ્રહ એનો હું કંઈ, તારે માટે રદ્યે ધરું; દેહ આ તું તજ દેનાર, ફરી બીજે લે અવતાર. ૪૫ તેમાં પતિ ભોગવજે પાંચ, નહિ આવે તુજ સાચને આંચ; તવ ગુણમુદરી પામી શાન્ત, કાળ ચીતા કરી એકાંત. ૪૬ અગ્નિ મુકી તેમાં પડી, બ્રાહ્મણ દેહ પ્રભાળી મરી; બીજે જન્મે જન્મી ગાય, પાંચ સાંઠ તે પુટે થાય. ૪૭ જો ગભરાઈ અતિ અપાર, શીવાલય આવ્યું તે ઠાર; તે માહે પેડી તે ગાય, પાછળ નંદિ પાંચ પળાય. ૪૮ જોઈ ઉમીયા હસ્યાં અપાર, શા ગુણ તુજમાં ગાય ગમાર; એક બેને પાંચજ પડ્યા, તે તો તારી વાંસે અડ્યા. ૪૯ એમ કહી હસ્યાં તે ઠાર, જોને વાચા થઈ તે વાર; જો બોલી ખરેખર પાંચ, મારી પાછળ નંદી પાંચ. ૫૦ તું તો મુજ જનેતા હશી, તેં તો કાઢ્યાં હસને હશી; નેથી તુજને દઉં છું શ્રાપ, માઝું તું ભોગવજે પાપ. ૫૧ પાંચ પતિ તો તુજને હજો; વળી મનુખ્યા દેહે થજો, એમ બોલતાં તજ્યો પ્રાણુ, અંશ ગાયનો નિકળ્યો બાણુ. ૫૨ ઉમીયાજી તો ચેતી ગયાં, અંશ ગાયને તે ગળી ગયાં; પછી આવ્યાં શીવની પાસ, બની વાત કહે છે ખાસ. ૫૩ આજે હું તો પામી શ્રાપ, લાગ્યું મુજને મોટું પાપ; તે ભોગવવું મારે પડે, એમાં નહિ મીન મેખજ ખરે. ૫૪ મારે કરવા સ્વામી પાંચ, લાગે જગમાં મોટી આંચ; મુણી વચન વહે શીવરાય, તે તો તારે છે સદાય. ૫૫ શંભુ કહે મારાં મુખ પાંચ, પાંચ પતિ એ બાણો સાચ; કહે ઉમીયા એ કેમ થાય, એમ માનું તો સત્યજ બાય. ૫૬ ત્યારે શીવ વધા વચન, સાંભળને ઉમીયા ધરી મન; ગાય તણો જે અંશજ ગળ્યો, તેની કન્યા એકજ કરો. ૫૭ વીર બતાવું હું તો એક, જેથી રહેશે તારો ટેક; તે બેને રથ વીશે ધરો, રાય ધરપદને ઘેર મોકલો. ૫૮ એવો બેએ કીધો સંચ, વીર કન્યાનો કયો પ્રપંચ; અંશ ઉમ્યાએ કાઢ્યો બહાર, પુતળુ તેહ બતાવ્યું સાર. ૫૯ કિંચીત અંશ પોતાનો ધર્યો, ગુણ રૂપ ભરી આવ્યો; તેજસ્વી તે થયું અપાર, દીસે

પાંચ વરસની સાર. ૬૦ વર્ણુન કરતાં થાકે શેષ, વિશ્વતાણું મન લોભે
ઝેશ; સહુ દેવે અવતારજ ધર્યા, ત્રિપુ પણ ભુમાં અવતર્યા. ૬૧
અગ્નિ એક રહ્યો તો સાર, તેને બોલાવ્યો ત્રિપુરાર; હુકમ તેને કંધિ
સાર, હવે લે તું તો અવતાર. ૬૨ આ કન્યાની સાથે થા, રથ બેડી
કેરૂપદ ઘેર જા; તે રથ તમ યજ્ઞે નિકળ્યો, અંશ અગ્નિ જોગણિનો
ખરો. ૬૩ મુણી વાત થયો કૃત્ય કૃત્ય, નમી રૂપીને વદ્યો અધિપત્ય;
પુત્રીને તેહાવી પાસ, નારદ લાગ્યા પાથે ખાસ. ૬૪ રૂપિ અંતરધાન
તો થાય, કન્યા નીજ સુકામે જાય; યીજે દીન બન્યું શું સાર, તેની
કથા કહું નિરધાર. વહાણું—નારદ દર્શન કરી ગયા, પછી થઈ શી
વાતરે; દાસ છમન કહે સાંભળો વેદ બ્યાસની ખ્યાતરે. ૬૬

કડવું ર જી. રાગ સામેરી.

વૈશમપાયન ઇપી બોલ્યા, સુણ જનમેજય રાય; તારા ખડ વડ-
ઉઆ કેરો, મચ્છવેધ માટીમાય, ૧ નારદ આવી મળી ગયા ને, કહી
ગયા સહુ પેર; ઉત્પત્તી ધૃપદી કેરી, સુણી ધૃપદે પેર. ૨ તે પછી
થોડે એક દહાડે, વ્યાસ જુની તો આઠ્યા; આસન આપી પુત્ર કીધી
મનમાં રૂડા ભાવ્યા. ૩ કરી પરીક્ષા પાયે લાગ્યો, ધૃપદ આણી
નેહ; અહો ઇપિજ કેમ પધાર્યા, કરી સુજપર મેલેર. ૪ વ્યાસ કહે
કે નિમીત માત્ર, પુત્રી ધૃપદી તારી; દર્શન તેનાં કરવા માટે, હું
આવ્યો પ્રિત ધારી. ૫ કહે ધૃપદ પુત્રી પામર, શાં તેનાં દર્શન; કહે
વ્યાસ રખે ઇમ બોલે, કો છું એવું વચન. ૬ પુત્રી ભાવે ગણીશ
એને, તો ખપ્પરમાં લેશે; જગદંબા બાણી લે એને, તો તો ઇચ્છીત
દેશે. ૭ વચન વ્યાસનાં સુણી પ્રીતિ, પુત્રી તેડી વેર; નમસ્કાર તો
વ્યાસે કીધો; સ્તુતી કરી બહોં પેર. ૮ પછી ધૃપદી નમી વ્યાસને,
વિદાય થઈ તે વાર; પેર વ્યાસે પુછી લીધી, ધૃપદને નિરધાર. ૯
કન્યા કાળ કુંવરીનો બાથે, વિચાર કાંઈએ કીધો; કયાં તેં વેવીશાળ
કીધું, કોણ નજરમાં લીધો. ૧૦ ધૃપદ કહે કે ના મહારાજ, વિચાર
કંઈ નથી કીધો; કુળવંતો ને રૂપવંતો, નથી શોધી લીધો. ૧૧ તેહ
તણા વિચારમાં છું, કો એવો મળી આવે; તેહ તણી સાથે પરણાવું,
કહો તમને કો ફાવે. ૧૨ કહે વ્યાસજી કે કુળવંતો, કુળ તણી શી
રીત; કહે ધૃપદ તે ના બાણું, છું હું આંધળો ભીંત. ૧૩ વ્યાસ કહે
તે વિદ્યાવંતો, વિવેક વિચારે માતો; દયા દીનતા જેમાં હોયે, તે ઉત્તમ
કુળ થાતો. ૧૪ વિનય વચન જે સુખ ઉચ્ચારે, શીળવંતો અંતોષી;

સહન શકતો દેશી નહિ જો, સર્વે દોષ અદોષી. ૧૫ સગુણ સર્વે જેમાં
 ભરીયા, કોઈ નહિ લગાર; સમજી સારો પર ઉપકારી, તે કુળવતો
 સાર. ૧૬ એવા જનને જોયા વિના, દેશેા કન્યા દાન; તો તો એના
 ખપપર માહે, ભરાઈ જશે રાજન. ૧૭ વેણુ એવાં સાંભળીને, પડ્યો
 રાયને વેહેમ; હો મહારાજ ઉપાય બતાવો, તમો કહો કહ તેમ. ૧૮
 વ્યાસ કહે દોષ નહિ કંઈ, એવો સાપજ માપું; શુરો પુરો ને કુળ-
 વતો, એવો જમાવજ આપું. ૧૯ હું કહું તે ધ્યાન ધરજો, તારા
 મનમાં રૂચે; મચ્છવેધ કરે જે પુરૂષ, તેને તું તો પુજો. ૨૦ કુળવતો
 બાણજો તું, કન્યા તેને દેજો; કન્યા લાયક નર જાણે, બીજાને ઉવેજો.
 ૨૧ કહે ધૃપદ મચ્છવેધની, શ્રીતી તો ના બાણું; કેમ કરવું કહો
 વ્યાસજી, તે શ્રીતે પરમાણું. ૨૨ કહે વ્યાસજી પ્રથમ પહેલા, વિશ્વ-
 કરમા તેડાવો; ઇલોર ગદમાં પત્ર લખીને, વિનયથી બોલાવો. ૨૩
 પુજન અચન પ્રીતે કરીને, આદરમાનજ દેજો; મચ્છવેધની રચના
 કરવા, પછી વેણુજ કહેજો. ૨૪ એટલે તુને રચી આપશે, મચ્છ-
 વેધની રચનાય; પછી કરવા વેણુજ કહેજો, સ્વયંવર શોભાય. ૨૫
 દેશ દેશાંતર પત્ર લખીને, તેડાવા ભહુ રાય; વિગ્ર કૃપી જાદવ સરવે,
 આવે સભાની માંય. ૨૬ પુર્વ ઉત્તર દક્ષીણ દીશા, વિરાજે સૌ રાય;
 પશ્ચિમ દિશા મહેલ બારી, જેસે કન્યા ત્યાંય. ૨૭ જળકુંડ રહેશે
 સભા મધ્યે, તે વિગ્ર કાષ્ઠનો સ્થંભ; ત્રણ ચોજનનો તેહ ઉચો, ચઢી
 શકે નહિ દંભ. ૨૮ તેના ઉપર વીર્યત મધ્યે, શુચિઅગ્ર એક સ્વચ્છ
 તેના ઉપર ફરતું રહેશે, સવામણનું મચ્છ. ૨૯ સાવ સોનાનું તેહ
 કહિયે, પવન થકી ફરી જાય; જળ મધ્યે પ્રતિબિંબ તેનું, સુર્ય થકી
 દરશાય. ૩૦ દોઢ ચોજન થંભ ઉપર, આડે ખીલે ત્રાંસ; સુવર્ણ સાંકળે
 બંને ત્રાજવાં, નજર પડે ચોપાસ. ૩૧ જળકુંડાથી થંભે જાવા, પા-
 ટીયું મુઢી દેવું; ચઢનારો દે બાથ થંભને તવ તે તાણી લેવું. ૧૨ એહ
 શ્રીતની રચના ભરાશે સભાય; તે વેળા ઉભા થઈ તારે, કહેવું સભાની
 માંય. ૩ સર્વ મારી વાત સુણો, પછી ઉઠો હોય હામ; તે વિના જો
 ઉકશેા તો, શ્રેકટ ખોશેા મામ. ૩૪ તિરૂંજળ ધ્રેરો તમ જશે, ઉભો
 થશે જે રાય; હાંસી તેની સૌ કરે, પાછળથી પસ્તાય. ૩૫ પછી
 એવું વેણુ વદજો, શુરા હોય તે ઉઠો; પહેરેલાં ચોતાનાં વસ્ત્રો, સભા
 મધ્યે મુકો. ૩૬ કચ્છ આ જે કરી રાખ્યો, તે પહેરો ધરી હુંશ;
 બાણ ભાથો વગર ચઢાવ્યું, લેવું ખલે ધનુષ. ૩૭ પછી જવાનું કુંડ
 પાટીયે થંભે દેવી બાથ; તરત પાટીયું સેવક ખેંચે, ચેતી રહે નર
 નાથ. ૩૮ ત્રણ ચોજન થંભે જાવું, ત્રણ ઘટીકા માંય; આડે ખીલે

ત્રાંસ આંધી, પહલુ તે મધ્યે ત્યાંય. ૩૬ એ ચરણ એ પક્ષાં માંહે, સુકી થવું તૈયાર; આધેથી ધનુષ લઈને કરવો ત્યાં ટંકાર. ૪૦ તે પછી એક બાણ કાઢી, બહુ સાવધ રેવું; મચ્છ છાંયો પડે જળમાં, તેણી ગમે તો જોવું. ૪૧ પહોળાયા પરથી મચ્છ તાકી, કેંકુ બાણ ગગને; એક બાણે મચ્છ કેંકું, વિધે એક લોચન. ૪૨ પાછુ પહલુ બાણ તે તો, વિધે મચ્છનું પુંછ; વળી બાણ તે મચ્છ ઉપાડી, નાંખે જળમાં શુચ. ૪૩ એવી રીતે પક્ષામાંથી, પ્રાકમ કરે પ્રોઠ; તેહ પુરૂષ કન્યાને લાયક, જાણે સરવે શૌર. ૪૪ કામ એહ જે કરવા ઉઠે પડે ચઢતાં કોઈ વા કહેલું પુરણ ન કરે, જળ કાંઠે બેસે જોઈ. ૪૫ મુગટ વિણ ઉઘાડે માથે કાષ્ટાસન પર બેસે; એહ હું પહેલેથી કહું છું પછી દોશ ન દેશો. ૪૬ માટે હીમત હોય જેને, તે ઉઠો તતકાળ; વરે મારી કન્યા તેને, શુર પુર સરદાર. ૪૭ એમ કહી તું બેસી જાજે, જોજે સમાચાર; હશે હિંમત તેહ ઉઠશે, નહિ લાગે કંઈ વાર. ૪૮ એ રીતે મચ્છવેધ કરાવી, દેજે કન્યાદાન; તો તો તારૂં શ્રે થશે, નહીં તો ખરપર પરમાણુ. ૪૯ કહી એવું વ્યાસ સુનિ, થયા અંતરધાન; ચટપટ લાગી દ્રુપદ રાજ, વીચારે તે કામ. ૫૦ એ પુત્રોને કને બોલાવી, કહી થઈ જે વાત; ચર્ચે વિચાર કીધો, ખરેખરી છે ખ્યાત. ૫૧ કહે બેટા શું કરીશું, બેટા બતાવ્યો અલાવો; પુત્રો કહે કે હે પીતાજી, લેવરાવે હરી લાવો. ૫૨ એ રીતે ત્યાં નક્કી કરીને, દ્રુપદે ધરીયું ધ્યાન; વિશ્વકર્મા આવીને ઉભા, દીધું આજુ માન. ૫૩ કરજો-ડીને કહેવા લાગ્યો, પુણું કરો ઈચ્છાય; વ્યાસજીએ મને કીધું, મચ્છ વેધ રચો સભાય. ૫૪ વિશ્વકર્મા કે નથ ખારણે, કરી આપો મેદાન; રાય આજ્ઞા થકી, સેવક ઉઠ્યા થઈ સાવધાન. ૫૫ પાદર પરનાં વૃક્ષો પાડ્યાં, કરી દીધું મેદાન; સરખી લોમી સઘળે કીધી, લાંબી પહોળી માન. ૫૬ વડણ—સોળ યોજન સમચોરસ, કઠણ ભુ કરી માનરે; દાસ છગન કહે તે પછી, શું થાનું તે સ્થાનરે. ૫૭

૪૮ મચ્છવેધ કરવો

કડવું ૩ જી. રાગ ચાલતો.

—૩૩૩૩૩૩—

વૈશમપાયન રૂપિ કહે છે, સુણ જનમેજય રાય; વિસ્તારી હું તુને કહું છું, મચ્છવેધ મહિમાય. ૧ જે સુણવાથી પાતક સરવે, પ્રેમે દુર પળાય; નિશ્ચળ બુદ્ધિ થાયે સારી, ધન્ય ધન્ય કહેવાય. ૨ જોહત્યાનું બ્રહ્મહત્યાનું, પ્રાયશ્ચિત પુરૂં થાય; ભક્ષ્યા ભક્ષ્યનો દોષ નાસે, પવિત્ર તે થઈ જાય. ૩ સ્ત્રી બોલી સ્વામી પ્રત્યે, અધીકાં જે

વેણુ; દીવે દીવા છાણે છાણું, બાળ્યું જે અહમેહ. ૪ સ્વામી પહેલી
 સ્ત્રી જમી હોય, વિષ્ણુને દીધી ગાળ; રજ નાળ્યું હોય સર કે સરીતા
 કુદ્ર દોષની જળ. ૫ સર્વે નાસે પાતિક તેનાં, વળેજ ગંગા સ્નાન;
 ગુરુ જ્ઞાનની ગમ પડે ઝટ, આવે તેને ભાન. ૬ હુપદમાં જે જનમ
 ગુમાવ્યો, તે હુપદ તો નાસે; શુદ્ધ જ્ઞાન થાયે સુણતામાં, પુસ્તક
 રાખે પાસે. ૭ દેવપદ રાયે ધ્યાન ધર્યું કે, ઇલોર ગદથી આવ્યા; કંબા
 સુત્ર કમંડલ ધારી, હંસ ચઢ્યા મન ભાવ્યા. ૮ આવીને ઉતર્યા છે
 તે તો, દેવપદ રાયને ગામ; રાજસભામાં સીધા ચાડ્યા, વિશ્વકર્મા
 અનામ. ૯ અહો રાય તેં કેમ બોલાવ્યો, શું પડ્યું સુજ કામ; શાને
 માટે શું કરવાને, તેડાવ્યો આ ઠામ. ૧૦ દેવપદ જર નેડી પણ કહે
 છે દેવ આપ પધારો; મારા મનના મનગુણા તે સીદ્ધ કરી સધારો.
 ૧૧ એમ કહીને આસન આપ્યું, પુજ્યા અર્ધ પાદ; ચંદન પુષ્પાહાર
 આરોપી, શ્રીફળ મુક્યું પાગ. ૧૨ અંજલી નેડી સ્તુતી કીધી, કૃત
 કૃત કીધો હુંને; વ્યાસ રૂપી તો કહી ગયા છે, રચીઆ પોતે સુને.
 ૧૩ પુત્રી મારી પાંચાલી તે, થઈ છે વરવા નેગ; સ્વયંવરમાં મચ્છ-
 વેધનો, વ્યાસે આપ્યો યોગ. ૧૪ મચ્છવેધ તો જે કરે નર, તેને
 કન્યા આપ; પુત્ર્ય મારો કરીને હું, ઉત્તમ તેને થાપું. ૧૫ તે માટે
 તે કૃતિ કરીને, સભા રચો સુભ સારી; દેશદેશના રાજ આવે, નેઈ
 જાય બલીહારી. ૧૬ એમ કહીને શ્રીફળ કોફળ, પાન કંકુ આપ્યાં;
 અક્ષતે લોભિ વધાવી, માપ અનેરાં માપ્યાં. ૧૭ ગામ ગાંદરે સોળ
 યોજન, પૃથ્વી સાફજ કીધી; તે મધ્યે રહિ વિશ્વકર્મા, જલાંજલી તો
 લીધી. ૧૮ મંત્ર ભણીને છાંટી તેને, પવિત્ર લોભ બનાવા; બીજી
 અંજલી કરમાં લેઈ, આ રસથીજ જડાવી. ૧૯ રાતા પીળા લીલા
 રૂપેરી, સોનેરી કંઈ રંગ; શ્રી યંત્રને સ્વસ્તી યંત્રના, પાટ પડ્યા
 અભંગ. ૨૦ ત્રીજી અંજલી લીધી કરમાં, છાંટી તે ચડીચોટ; આર-
 સભુ ચોસટ ગાઉ ફરતો, કીધો કોટ કનક. ૨૧ કોસીસાં ને કર્યા કાંગરા,
 કિનારે તો ઝોપે; હૈયારખાં ને બાકાં મુક્યાં, બુરજ બાંધ્યા ચાપે. ૨૨
 ઇશાણ બુણે શોભાવતો, દરવાજો કર્યો એક; તેના ઉપર બેઠક બાંધી,
 સીલાજડી વિવેક. ૨૩ ચઢવાની સીડીને ફરતી, આરસ પગથી સારી;
 છત જહીને બારી મુકી, તેની તો બલીહારી. ૨૪ મેતા પોપટ કાકા-
 કૌવા, ચીત્ર અલેખે કીધાં; વાગ્ય અગ્નિ નૈરૂત બુણે, જવા બારીયાં
 દીધાં. ૨૫ પશ્ચિમ પાસે મહેલ બાંધ્યો, નૌતમ શોભા તેની; શેષ
 શારદા વરણુન કરતાં, જીભ ચાલે નહિ જેની. ૨૬ વિશ્વકર્મા જાતે
 કરતા, ત્યાં બાકી શું હોય; જાળી બારી અઘરી સારી, મુકી છળવ

એય. ૧૭ ગોખ મંદીર માળીયાં છે, રંગ વિરંગી જેહ; ભાંતોએ ચીત્રમણ સારાં, તોરણ મોતી તેહ. ૨૮ ઉત્તમ શોભા ઉત્તમ રચના, ઉત્તમ છે સરસાઈ; વિશ્વકરમા જાતે પોતે, કીધી અતી નવાઈ. ૨૯ મીનાકારી ગદી ખાધી, જે રહીયાળી સારી; હાંડી તખ્તા ઝમ્મર ટાંગ્યા, ગદાસ ઘડીયાળી. ૩૦ વિવેકે તો મહેલ ખાંધ્યો, ગોખ ચોક ભર્યો નોક; ચેડી મંદિર ઝરખાનો, મુકી દીધો ઝોક. ૩૧ રત્ન સીંહાસન તેમાં માંડ્યું, તે પર કનકનું છવ; વેલ પાંદડી પાડી તેમાં, રંગ વિરંગી પત્ર. ૩૨ જરી ઝવેરને વજ્ર જડીયાં, ફરતી મોતી ઝુલ; ઝવેરીકો આગ્યો હોય તો, તેનું થાય ન મુલ. ૩૩ એવી શોભા ત્યાં કરીને, દક્ષિણ દીશા જાય; જળ અંજલી કરમાં લઈને, છાંટી ભોમી માંય. ૩૪ મયુરાસનને સિંહાસન, સુખાસન રાજ્યાસન; એવાં છાપન કરોડ કીધાં, ચતુર પગથી આસન. ૩૫ એક આસન બીજું કીધું, નવ પગથીનું જોડ; શ્રોતા સંશય ના કરો, બસવા શ્રી રણછોડ. ૩૬ પ્રભુ સંગ બળદેવજી, ચાદવ સહુ આસપાસ; પછી પુર્વ દિશા ગયા, ઉર અતી ઉદ્ધાસ. ૩૭ જલાંજલી કરમાં લઈને, મંત્રી છાંટી ભોમ; નવિત રંગ ત્યાં નિપજ્યા, કહેતાં નામે કોમ. ૩૮ ચોરાશી સહજ ત્યાં, બનીયાં સિંહાસન; અતુલિત શોભા તે તણી, બેસે ક્ષત્રી તાંત. ૩૯ જેવો રાજ તેવું ઉચું, રચીયું છે આસન; એક બે ત્રણ ચાર પગથી, અગીઆર મુધી ધન. ૪૦ એ એકાદસ પગથી આસન, બેસે દુર્યોધન; સુવર્ણ છત્રસહ રચિયાં આસન, કારીગરી ધરી મન. ૪૧ તકરાર કેને થાય નાહ, માટે લખીયાં નામ; જે રાજાનું સાપ જેટલું, તેહ વિચારી મામ. ૪૨ પછી ઉત્તર દિશ જાતા વિશ્વકર્મા તે કાર; મંત્ર લણી પાણી છાંટી કીધાં, આસન ઈકાસી હજાર. ૪૩ બેબે પગથી કેરાં આસન, રૂપિ મુનીતાં કરીયાં; ત્રાંસા કેરાં છત્ર વીરાજે, મૃગ ચર્મ પાથરીયાં. ૪૪ પંચ પાત્રને આચમની, ગૌમુખી રૂદ્રાક્ષમાળ; જે જે જોઈએ તે તે મુક્યું, અગ્નિકુંડ પણ સાર. ૪૫ એવી શોભા કામ કરીને, સભા મંદ્યે તે જાય; જળ છાંટીને કુંડ બનાવ્યો, સજીવન જળ ભર્યું ત્યાંય. ૪૬ લાંબો પહોળો અને ઉંડો, સવાલસ ગજ સાર; નિર્મળ જળની મંદ્યે ભાજે, સ્થાપ્યો થંભજ ચાર. ૪૭ દ્વાદશ દોશ પ્રમાણ ઉંચો, મંદ્યે ખીલો નેક; ત્રાંસ તેણે ખાંધ્યો, ઝુલે પહાં વાંસ એક. ૪૮ થંભ અગરે દ્વાદશ દોશે, સુવર્ણ મચછ કીધ એક; વિચત કેસ વાણુથી તે, ચાક ચઢે છે નેક. ૪૯ એ રીત ઉત્તમ કામ બનાવી, તેહયા દ્વૃપદ રાય; ખામી હોય તો બોલજો, એસ કહે વિશ્વકરમાય. ૫૦ રાજા જોઈ ગજી થયો, વઘો વિનયનાં વેણુ; કૃત્ય કૃત્ય થયો ગદ ગદ લલો દ્વૃપદ

રાજા તેણે. ૫૧ પછી બોલ્યો પાપ લાગી, અહો હંસા રૂઢ; આપ ક્રિયામાં ન્યુન જામી, કાઢે તે તો સુઢ. પર વલણ—પુર્ણ સમા રચી પ્રીતથી, આજ્ઞા માગી ત્યાંયરે; દાસ છગન કહે ધરપદે, વિશ્વકરમા કર્યા વીદાયરે. ૫૨

કલ્પું ધનુ. રાજ સામેરી દેશી

આજ્ઞા માગી વિશ્વકરમા. ત્યાંથી થયા વિદાય; સુત કહે શૌનક રૂપિને, મચ્છવેધ કથાય. ૧ પછી ધરપદે ભરી સભાને, પુત્રો તેડયા પાસ; અષ્ટ સચિવને આજ્ઞા દિધી. કંઠોપીની જાસ. ૨ દેશેદેશ તો પત્ર લખીને, તેડોને રાજન; પેઢેલી લખજો છત્રપતીને, આવે દુર્યોધન. ૩ શિરોમણી છે સર્વ રાજમાં, દુભાય નહિ તે માટ; દુભાવિયા સૌ લખના બેઠા, સુત શીખંડી સાથ. ૪ ધરપદ રાજ લખાવે છે, વિનય ધરીને તેહ; દેશ દેશના રાજ મત્યે, હસ્તીના પુર બેહ. ૫

॥ રાજ કંઠોપી ॥ સ્વસ્તી શ્રી હસ્તીનાપુર ગામ, શીરછત્ર શિરોમણી ધામ; વિધાયંત ચતુર આતુર, કુરૂકુળ દુર્યોધન તુર. ૬ યશવંત આતિ ઉત્તમ, શતધૃતરાષ્ટ્રના તંત્ર; લખીતંગ શ્રી દેશ પંચાળ, નિજ સેવક ધરપદ ધાર. ૭ નર પણેથી વિનતી મારી, રાય ધ્યાનમાં લેજો ધારી; યજ્ઞ કીધો અમોએ એક, મધ્યે પ્રકટી કન્યા નેક. ૮ છે રૂપ અને ગુણ ગ્રામ, તેનું ધરપદી ધરીયું નામ; તેનું લગન સ્વયંવરે થાય, મચ્છવેધ રચ્યો છે લાંબ. ૯ આપ આવો તો ઉત્તમ દીસે બેઠ, તમોને મન હીસે; જો હોયે પાધરા પાસા, તમ કુળ શોભે એમ આશા. ૧૦ તમો પધાર્યે પાવન થઈએ, આ કન્યા તમો જોગ કહીએ; શુકલ પંચમી ને ગુરૂ વાર, માસ વૈશાખ તો નિર્ધાર. ૧૧ લગન મહુરત તે દીન સાર, પહેલાં આવજો દિવસ ચાર; સાથ કુટુંબ સર્વ લાવજો, ખેપ કરી વહેલા આવજો. ૧૨ અન્ય દેશના આવે રાય, ભાગ્ય ભળે તે વરે કન્યાય; મચ્છવેધ હુશીલો જો કરશે, મારી કન્યા તેને વરશે. ૧૩ બીડી પત્રને આપ્યો હાથ, કહ્યું અદેચરને તે સાથ; દેજો હસ્તીનાપુર નરનાથ, તેડી લાવજો સૌ સાથ. ૧૪ અન્ય દેશમાં લખીયા પત્ર, કંકુ છાંટી મોકલીયા ત્રય; લખ્યું સર્વને વહેલા આવો, મચ્છવેધનો લેવા દહાહો. ૧૫ શુકલ પંચમી ને ગુરૂવાર, માસ વૈશાખ લગન નિર્ધાર; ભાગ્ય ભળશે વરશે કન્યાય, કરે મચ્છવેધ જમાવ થાય. ૧૬ બીજા સર્વને લખી એમ, લખવા દ્વારમતી ધર્યો નેમ; પત્ર એક તે ઠામે આણી, શાહી ખડીયા માંહી ભરાણી. ૧૭ બોળી કલમ

કરી વિવેક, લખ્યો કૃપાને પત્રજ એક; મુજ રંક ગ્રહે એક કન્યા,
 યજ્ઞમાંથી થએલી તનયા. ૧૮ તેને પરણાવવા ધર્યો નેમ, મરછવેધ
 સ્વયંવર જેમ; વ્યાસ મુનીનું વાએક સત્ય, વિશ્વકર્માએ રચી મત્ય.
 ૧૯ શુકલ પંચમીને શુક્રવાર, માસ વૈશાખે લગનજ સાર; તે ટાણે
 પહેલા પધારો, સંગમુળ કુટુંબ સધારો. ૨૦ દેઈ દરશન કરો પાવન,
 એરે મારા જુગલવન; પત્ર બીડી સેવક મોકલીયો, દ્વારામતી ચાલતો
 કીયો. ૨૧ પછી રૂપિ ઇંદ્રાણી સહસ્ર પત્ર લખ્યા વિનંતી જસ્ર;
 લખ્યા સર્વને નમસ્કાર, સ્વયંવર તણા સમાચાર. ૨૨ મુજ ઘેર મહા-
 રાજ પધારો, નિજ સેવક કણ્ણા કરો; તમો પધારે પાવન થઈએ,
 ઘર ગામ આનંદી કહીયે. ૨૩ દાસ ઉપર દયા ધરજો, દેશ પંચાળ
 પધારજો; સર્વને પહોંચાડવા પત્ર, રાય સેવક સંચર્યા તત્ર. ૨૪ દેશ
 દેશાન્તર ચાલી વાત, મરછવેધ સ્વયંવર ખ્યાત; ત્યાં તો શોભા થવાની
 સારી, ઉદ્યોગાર્થ આવ્યા પહેપારી. ૨૫ દશ દીવશ પહેલા ગયા, માંડી
 દુકાન સામદા થયા; માંડી બજારો નગની બહાર, શાક પાનને વસ્ત્ર
 અંખાર. ૨૬ ભીડ ભરાણી ગામ આગળથી, સુવા બેસવા જગા નથી;
 રૂપિ માટે વિચારે રાય, બાંધ્યો માંડવો તે ઠામ. ૨૭ મધુમાસ પ્રતી-
 પદ ભાનુ વારે, સર્વ ક્ષત્રી આવ્યા તે ઠાર; પોતાનું સેજન લેઈ, ગામ
 ગાંદેરે આવ્યા તેઠ. ૨૮ કંડા નીશાન ને છડીદાર, આવ્યા સર્વ રાય
 તે ઠાર; જાએ માગણુ મારગ માય, બોલે ભાટ ચારણુયશ ત્યાં. ૨૯
 નાએ અખસરાઓ નવનીત, ગાન ગાંધર્વનું બહુ રીત; કરે વખાણુ
 કવી કોટીધા, દેછે સીરપાવ ને વળી સીધાં. ૩૦ એહ રીતે સહુ ક્ષત્રી
 આવ્યા, દેશ પંચાળ નિહાળી ભાવ્યા; નગ બારણે તંબુ તાણી, સર્વ
 ઉતર્યા નિજનિજ કાણી. ૩૧ દ્વારીકાથી જાદવ ચાલ્યા, બળવંત છપ્પન
 કોડ મહાલ્યા; હળ લઈ હળધારી, વળી રણછોડ શ્રી ચક્રધારી. ૩૨
 સર્વ આવ્યા પંચાળ દેશ, દીધું આદરમાન નરેશ; સર્વ રાયના તંબુ
 આઘા, સર્વ ચાદવ ઉતરીયા બાઘા. ૩૩ રૂપિ આવ્યા ઇંદ્રાણી હજાર,
 ઉતર્યા મઠમાં તે સાર; રાય ધરપદે આદર ધરીયા, નિજ જગામાં વિપ્ર
 ઉતરીયા. ૩૪ એક એક રૂપિસેવા કાજ, સેવક એક એક મુકયો રાજ;
 જે જોઈએ તે હાજર કરે, ચતુર કાંઈ ચુક નવ ધરે. ૩૫ કેક આવ્યા
 ને કેક આવેછે, કેક તૈયારી જવા કરે છે; ધૌમ્ય રૂપિ તણે પત્ર
 પહોંચ્યો, તેતો શીખ્યે ખુંખારી વાંચ્યો. ૩૬ તેહ મુણ્યો સહુ વિદ્યારથી,
 પાંચ પાંડવ કુંતા સતી; એક એકને કરી સાન, પહેલા ઉઠ્યા ધર્મ
 રાજન. ૩૭ વલણુ—ધર્મ પહેલા ઉઠીયા, પછી ઉઠ્યાં માતરે; દાસ
 છગન એણીપેર વદે, ઉઠ્યા ચારે ભ્રાતરે. ૩૮

કડવું ૫ મું. રાગ આશાવરી.

—૦૩૩૩૩૩૩૦—

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજય રાય; ધૌમ્ય
 રૂપિની સાથે જવા, મદીમાં વિચાર થાયે. ૧ લીમ સમજાવે કુંતાજીને,
 અહુણા વાંક બતાવો; કેવો હાલો થઈને રહું છું, તે તો મનમાં લાવો.
 ૨ ભય ભરેલો ભયને દેખે, સપનાં ભયનાં આવે; હાલે ચાલે ફરે હરે
 પણ, શંકા મનમાં લાવે. ૩ એવું માતા તમો કરો છો, સદાય ભુડો
 લાળો; લાંબોળી હોય પાક્યે મીઠી, તે તો મનમાં લાવો. ૪ કહે કુંતા
 હમણાનો નથી, વાંક જરાયો તારો; પણ દુર્યોધનને દેખે, તો ના રહે
 તું આલ્યો. ૫ તારી આંખો ફાટી જવાની, એહ દ્રષ્ટને જોઈ; લીમ
 કહે મે મન વાળ્યું છે, કહું તોફાન ન કાંઈ. ૬ અરીસ્યો પણ સુકી
 દીધું, થયો કલુષિ કાહ્યો; માથે ઘાણું દુઃખ પડ્યું છે, જાણ્ય આજથી
 કાહ્યો. ૭ કુંતા કહે તો કરો તૈયારી, આગળ ઉભાં રહીયે; ધૌમ્ય-
 રૂપિ નીકળે કે, પાછળ પાછળ જઈયે. ૮ માતાની આજ્ઞા થઈ કે,
 વસ્ત્ર ગાંસડી લીધી; સાદડી તુમડી સાથે લઈને, તૈયારી તો કીધી. ૯
 ધૌમ્યરૂપિ તૈયાર થયાને, સુખપાલ બીરાજ્યા; ચાર સેવકો ઉચકી
 આલ્યા, જય જય શબ્દે ગાજ્યા. ૧૦ અડધા પાછળ, સહુ શિખ્યો
 ચાલે; પ્રસ્નોત્તર કરે એક એકને, વિદ્વતામાં મહાલે. ૧૧ ઝુંપડીએથી
 પાંડવ આવ્યા, પડયા રૂપિને પાય; રૂપિ કહે કે સોંક મારા, તમે
 આવો કયાંય. ૧૨ કુંતા કહે કે તમે સાથે, જોવા પાંચાળ દેશ; સુખ
 જાત્રા અમો કરશું, યાદવ રૂપિ નરેશ. ૧૩ કોને આશરે અહિં આં
 રહીએ, અહો રૂપિ મહારાજ; ધૌમ્ય કહે કે તમે આવ્યે, મુને આવે
 લાજ. ૧૪ કહે ધર્મ ત્યાં હો મહારાજ, પાંચે સંગે રહિશું; ચાર ગાઉ
 રહેશે કે, બીજે પાંચે જઈશું. ૧૫ પાંચ નથી દીડો તે માટે, સંગે
 સંગે જઈએ; રૂપિ કહે કે ઠીક ત્યારે, બીજે મારગ વહીએ. ૧૬ ધર્મ-
 રાયે હાથ જોડયા, વાતો કરતા જાય; ચાર ગાઉ દુર ગામ રહું કે,
 પાંડવ લાગ્યા પાય. ૧૭ પગે લાગી છુટા પડીયા, અવર પાંચ પળાય;
 રૂપિએ ત્યાં આશિષ દીધી, પાંચે જાય. ૧૮ બીજે મારગ થઈને
 આવ્યા, નગરને દરવાજે; જવા નગરમાં માગ મળે નહિ, લીડ ઘણેરી
 ગાજે. ૧૯ કહે કુંતા કેમ કરીશું, નથી જવાનો લાગ; હું તો હિચ-
 બીને મરી જાઉં, પગ મુકવા નહિ માગ. ૨૦ લીમ કહે હું આગળ
 થાઉં, મારી પુઠે આવો; ધર્મ કહે દુઃખ દો નહિ કોને, ભલે આગળ
 થાવો. ૨૧ તેથી લીમ તો થયો આગળ, પુઠે માત ને ભ્રાત; જરા
 જગો ત્યાં નથી જવાની, ગમરાયે બહુ માત. ૨૨ એવે લીમ

વચ્ચે પડીયો, દેખી લોકો ત્રાસે; ડોળા કાઢી દંત પીસે, ગભરાતા
 સૌ નાસે. ૨૩ દે હડસેલા ઉપર ધકા, કંઈતો કચરાઈ જાય; દરવા-
 જામાં માગ થયો ને ગયા ગામની માંય. ૨૪ ગામ વિશે પણ લીક
 ભારે, માતા કહે શું કરશું; જગા નથી ઉભા રહેવાની, કે કામે જઈ
 કરશું. ૨૫ શહેદેવ કહે કે ચાલો માતા, કરીએ કાંઈ પેર; જગા મો-
 કળી રહી હશે એક, પ્રજાપતને ઘેર. ૨૬ એમ જાણી ત્યાં તે આવ્યા,
 પરજાપતની પાસ; આવીને પાંચે જણ બોલ્યાં, કંઈ કાવો ખાસ.
 ૨૭ સુખ જાત્રા કરવાને આવ્યાં, ઉતરવા નહિ પેર; ઉતારા માટે
 આવ્યો છું, કરો કંઈ મહેર. ૨૮ પરજાપતને દયા આવી, લકત
 પ્રભુતાં જાણી; નાની સરખી જોરડી તે, આપી હેતજ આણી. ૨૯
 તેમાં જઈને પાંચે બેઠાં, શાંતિ વાળી સતીયાં; લીમ વિચારે કુંભાર
 કાકો, ઠીક મળ્યો લઉં હતીયાં. ૩૦ વૃદ્ધોદરે એમ જાણી, ઉતારી
 નાંખ્યું સુખ; ઘાંટો કાઢી ખાવા માગ્યું, સાજી લાગી ભુખ. ૩૧ કુંતા
 કહે કે પેલા લવનો, સાચો શત્રુ જાગ્યો; મુખે નહિ રહેવા દે અમને,
 ભેદ હતો તો લાગ્યો. ૩૨ આમ અમને દુઃખ હેવુંનું, ત્યારે શીદને
 લાગ્યો; મોટે સાદે કહેવા લાગ્યો, ભુખ દુખથી લાગ્યો. ૩૩ ઘાંટા તે
 સુણ્યા કુંભારે, ઉડી ગયો તે એમ; જોરે ગાંડા ગરીબ માને, વીતાડે
 છે કેમ. ૩૪ લીમ કહે છે ભુખજ લાગી, જીવ મારો જાય; પેટમાં
 તેજ કચરમ બોલે, ખાવાનું મન થાય. ૩૫ મુણી દયા જોડાને આવી,
 કહ્યું કે હાલો થાને; જોડી ખડકી ખાણ ચણાની, મુડી ભરી લઈ
 ખાને. ૩૬ ગર્ધવ માટે ચણા ભર્યા છે, હજાર માણ તો પુરા; એક
 મુડી તું ખાશે તો નહિ થાય અધુરા. ૩૭ લીમે જાણ્યું લાગ્ય લાગીયું,
 હવણાં લેવા ન જઈ; કુંભાર કાકો આવો જાય તો, ચણા ખધા હું
 ખાઉં. ૩૮ એમ વીચારી લીમ બોલ્યો, કાકા હાલો થમશ; હવે જી-
 વને વળી સચુડી, મોટો લઈને ખઈશ. ૩૯ જોડો કાકો કહેવા લાગ્યો,
 ગાંડા હાલ્યો થાળે; ખાણ કચાડી ચણા લઈને, મને દેખાડી ખાળે.
 ૪૦ લીમ કહે કે વાર કાકા, કુંભાર ઘરમાં ગયો; એવે લીમનો લાગ
 આવ્યો, કે તે ઉભો થયો. ૪૧ ખડકીમાં જઈ ખાણ ઉઘાડી, દીઠા
 ચણા અપાર; મુડી ભરી ભુજ બાહર રાખ્યો, મેં ઘાલ્યું મહી સાર.
 ૪૨ હોડે લેને દાંતે ચાવે, કાકાનું ધન ટાળ્યું; એકે દાણો રાખ્યો નહિ
 ને સાફ વાસીદુ વાળ્યું. ૪૩ ખાણ જેવી હતી તેવી, ઢાંકી ગયો તે
 ઉડી; પરજાપતને જઈ બતાવી, લીધી એકજ મુડી. ૪૪ કહે કુંભાર
 કે ફાકી ખાળે, હાલ્યો થળે લગાર; સાફ કાકા કહીને ચાલ્યો, આવ્યો
 જોરડી દ્વાર. ૪૫ નિકુળ સેદેવને જઈ કીધું, દયો ચણા મન આણી;

અપટી અપટી ફાકી આસો, તો પીવાસે પાણી. ૪૬ કહે કુંતા ફાકી
આ તું, ઉઠ્યો દેવની ખેડે; લીમ કહે કે લુખ નથી મા, ભરાયું મુજ
પેટ. ૪૭ ત્યારે વહેમ પડ્યો કુંતાને, મન રહ્યું નહિ (હોય) આલ્યું;
બધી ખાણ તેં ખાલી કરીને, ગરીબનું ઘર ઘાલ્યું. ૪૮ લીમ કહે કે
શું બોલો છો, સંશય મનનો બુઝો; જતા કાકાને દેખાડી મુઠી, જઇને
પુછી બુઝો. ૪૯ વિદ્યામ ત્યારે માને પડ્યો, બોલ્યાં પછી કુંતાય;
ઓરે ધરમ અરબુત બેટા, ભેખનો કરો ઉપાય. ૫૦ વદાણુ—ખાધા
કેઈ કંઈ કરો, શુરવીર મુજ સંતાનરે; દાસ છગન કહે કાપડ વેચી,
ખાવા લાવો ધાન્યરે. ૫૧

કંટુ'ં ક હું. રામ ચાલતો દેશોફેર.

વૈશમપાયન રૂપિ કહે છે, મુણુ જનમેજય રાય; વિસ્તારી હું
તુને કંટુ'ં, કંટુ'ં નગર શું થાય. ૧ ખડવડોવા તારા સાથે, પાંચ
ભાઈ શું કરતા; પંચાળ નગરે આવી તે તો, શોચનામાં પડતા. ૨
લીમ લુટો ખાવા ગાગે, ખરકા બુઝો પાડે; સર્વ જનોને કરે ગાભરાં,
ના આપે તો ત્રાડે. ૩ કુંતા માતાને નવ મુજે, ઘડી ઘડી ગભરાઈ
જાયે; ધરમ અરબુતને આવે કે, દુઃખ દીક્રા જે થાયે. ૪ લુખે તરશે
પડી રહે ને, દુઃખ ખમે તે ઝાઝું; આ ઠામે પણ એવું બનિયું,
ખાવાને નહીં ભાત. ૫ ત્યારે કીધું ખાવી ધરમને, કાપડ વેચી નાંખો;
જેમ તેમ કરીને લાવો, અજ તણો શો રાગો. ૬ અરબુત ધરમે
કાપડ કીધું, અને વેચવા જાય; કાપડનો કેઈ ભાવ ન પુછે, ફેરે નગર
શેરી માંય. ૭ હરી ફરીને ખપે ખાવાનું, મોઘું અન્ન વેચાય; શાક
ભાજી મળે શાતાં, ટાંકે જળ તેળાય. ૮ ઘાસ ચારો તે પણ મોંઘો,
બેશી રહે વહેપારી; કણીયો કાંકણીયો થઈ ડોલે, હલાહલ મોંઘવારી.
૯ એવું દેખી બે પસ્તાયા, વિચાર ધરમે કીધો, ફેંકી દેવાને ભાવે
સઘળો, માલજ આપી દીધો. ૧૦ સહેજસાજ જે પૈસા આવ્યા, તેના
દાણા લીધા; ચોરડીએ જઈ આપ્યા માને, સરવે મનમાં બીધા. ૧૧
કુંતાએ રસોઈ કીધી, સરવે લોજન કીધું; બીજા દીન માટે નવ
ધરમાં, એક દાણો સીધું. ૧૨ પંડ પોપણુ જેમ તેમ કીધું, પડી રાત્રી
સાર; કુંતાજી કહે કેમ કરીશું, કાલે અન્ન ઉધાર. ૧૩ કહે સેદેવ
આજ પરોઢે, મને ઉઠાડો માત; નદી ઉપર નહાવા જશું, અમે પાંચે
ભાત. ૧૪ નાહી ધોઈ નીત્ય પરવારી, જઈશું શામી તીર; હાથ
બેઠીને ઉભા રહીશું, અમે પાંચે વીર. ૧૫ રામ રૂપિ રચિત યાદવ.

નહાવા આવે ત્યાંય; સૌનાં દર્શન કરવા આપણે, બીજે નહિ ઉપાય. ૧૬ વણુ માગ્યે ઇશ્વર અન્ન આપે, ન માગવું કોશું નેટ; લીમ કહે સૌ હાથ જોડજો, હુંતો કુટીશ પેટ. ૧૭ માગ્યા વિણુ તો મા નવ આપે, માટે પેટ પછાડું; સેદેવ કે કીક એમ કરજો, કંઈ ન બોલવું આડું. ૧૮ વાત સર્વને ગળે ઉતરી વિચાર કીધો નેટ; નિશ્ચય કાલે એમજ કરવું, બે કર વચમાં પેટ. ૧૯ આજી બાજી કદી કયું હોય, કાપી દુરજ ધરીયે; પણ પ્રભુએ વચમાં કીધું, કહો તેને શું કરીએ. ૨૦ એમ વીચારી શયન કીધું, થયો પ્રાતઃકાળ; તવ માતા કુન્તાએ જગાડયા, ઉઠો પાંચે બાળ. ૨૧ જાગી ઉઠી સર્વે બંધુ, ગયા ગંગા સ્નાન; નાહી ધોઈ નિત્ય પરવારી, ધર્યું પ્રભુનું ધ્યાન. ૨૨ પછી ગયા તે સામી તીરે, પેટ તણા મનસુખા; સુર્ય સન્સુખ કર લાંબાવી, સંપુટ હાથે ઉભા. ૨૩ એવે ત્યાં તો વહાણુ વાયું, આગ્યા નહાવા લોક; રાજ રધંયત રૂપિ જાદવ, લીડ થઈ અથોડ. ૨૪ ચાર વર્ગ તે ચાર કેકાણે, કરે નદીમાં સ્નાન; જાદવ જોડા જળમાં ઝીલે, મદ લાર્યા મસ્તાન. ૨૫ વિષો નાહી સંધ્યા કરતા, અર્ધ રવિને આપે; રાજ સર્વે તેડ કુલેલે, નિજ અંગ મરાળાવે. ૨૬ જાણે હું થઈ બહુ રૂપાળો, કૃપદ કન્યા આપે; મુછ ફાંકડી પાછ વાંકડી, વિપ્રને પ્રેમ મન વ્યાપે. ૨૭ જેને જેવું ફાવે તેવું, કરેજ જળમાં સ્નાન; જાદવ જોડા બળદેવ નાહ્યા નાહ્યા શ્રી ભગવાન. ૨૮ તેવે ટાળે સામી તીરે, જોઈ દયા મન છુટે; ચારે બંધુ સંપુટ હાથે, પેટ વૃદોદર કુટે, ૨૯ તે વખતે નાહી નાહી નિકળીઆ, પોતે શ્રી ભગવાન; અંબર બદલતાં ભકત દીકાં, અશ્રુ વહ્યાં લોચન. ૩૦ અરેરે મારા દાસ દુખી છે, અંન જળના ઉધારા; એક કણીકો ખાવા નહી ને, કુટે પેટ બીચારા, ૩૧ શીત વૃષા ને તાપ વેડી, ધ્યાન ધરે છે વનમાં; હું નિબુર સંભાળ લઉ નહિ, છું નુગરો હું જનમાં. ૩૨ એમ વીચારી સંકલ્પ કીધો, હવે કહું હું સહાય; એ પાસે મચ્છવેધ કરાવું, પરણાવરાવું કન્યાય. ૩૩ આવેલા સૌ પાછા કાઢું, નીશ્ચય એ મન સાથ; સેદેવને ચેતાવવા માટે, ઉંચા કીધા હાથ. ૩૪ તે જોઈ સહેદેવ કહે છે, કરો ન હવે કેર; મુકામે ચાલો સહુ આપણા, શીધાં આવશે ઘેર. ૩૫ ભીમ કહે કે કો કહે નહિ, વિશ્વાસ આવે કેમ; કહે સહેદેવ મારે માથે, ઘેર ચાલો ભેમ. ૩૬ વચન સાંભળી ત્યાંથી ચાલ્યા, ગયા મુકામે પ્રાતઃ; શું થયું કહો કુંવર મારા, પુછે સૌને માત. ૩૭ સેદેવ આવ કહે આવશે સ્ત્રીધાં, વધો ભીમ વચન; એ મા કોઈએ નથી બોલ્યું. કે મોકલીએ અન્ન. ૩૮ કહે કુન્તા ધીરજ રાખો, વેણુ જોષીનું સાચું; ભીમ કહે જો જુકું પકડે,

ભાગીશ એનું હાથુ. ૩૯ એમ ટીખળ કરીને બેઠા, હવે ત્યાં શું થાય; રાજ રૂપિ જાદવ સરવે, સ્નાન કરીને જાય. ૪૦ પછી પ્રભુ તંબુથી ચાહ્યા, ગયા ઢેરપદ આવાસ; રાજ ઉઠી પાયે પડીયો, કેમ પધાર્યા ખાસ. ૪૧ મેહેર મુજ પર કીધી આઝી, અહો પ્રભુ શ્રી કૃપ્ત; મન ઉઘટ આવી ને આવ્યો, તને પુછુ છું પ્રપ્ત. ૪૨ તારા ગામે કો જન આવે, જોવા સ્વયંવર ઠામ; ઉત્તમ જાતી દુર્દશાના, હોય ન પાસે દામ. ૪૩ ભીક્ષા તો તે માગે નહિ ને, કરે નહી મળુરી; તેવા જન જોવા આવ્યા હોય, તો શું કરે હજુરિ. ૪૪ ઢેરપદ કહે એ મહારાજ તેનું કષ્ટ કપાવું; નીત્ય સીધાં ખતાવો તો, જોઈએ તેમ અપાવું. ૪૫ કૃષ્ણ કહે કે કહો શેવકને, આવે મારી સાથ; ખાય તેટલું તેને આપો, હુકમ આપો હાથ. ૪૬ રાયે તેડી છડીદારને, કહ્યું કે સાથે જાઓ; કૃપ્ત ખતાવે તેને સીધાં, જોઈએ તેમ અપાવો. ૪૭ મોદી-ખાને તેડી જઈને, આમ મોદીને કહેજે; રીતી નીતી પ્રચીણ થઈને, ચકોર આઝા રહેજે. ૪૮ જેટલું ને જેવું જોઈએ તેવું તેટલું દેવું; જેટલા દહાડા રહે તેટલા, દેવા મોદીને કહેવું. ૪૯ એમ કહીને વીદાય કીધો, પ્રભુ સાથે જાયે; કુંભારના ઘર પાસે આવી, કૃપ્ત રહ્યા ઉભાય. ૫૦ પછી કહ્યું કે પેલી ચોરડી, તેને બોલાવી લેજે; જેવી રીતે રાયે કીધું, તેમ અપાવી દેજે. ૫૧ એમ કહીને કૃપ્ત વળીયા, ત્યાં ગયો છડીદાર; હજુરી આવતો ભીમે દીકો, દીધો ઘણો આવકાર. ૫૨ કહે હજુરી તમે ચાલો, લાંડારે લઈ જાઉં; જેટલું જોઈએ તેટલું સીધું, મોદી કને અપાવું. ૫૩ સુણી ઉઠ્યા ધર્મ અર્જુન, ભીમ પણ સાથે થાય; ત્રણેને હજુરી તેડી, મોદીખાને જાય. ૫૪ ધરમ કહે છે ભીમને, ત્યાં નહિ તારું કામ; વાંઘાં પાડે વના વિવેકે, બેસી રહે તું ઠામ. ૫૫ મીઠા આડનું મુળ કાઢે, આણસમજ્યું તો બોલે; ભીમ કહે કે કંઈ નહિ બોલું, મોદી તોલ ન તોલે. ૫૬ ધર્મ કહે કે ત્યારે ચાલો, ચાહ્યા સર્વે સંગ; મોદીખાને આવી ઉભા, સીધાને ઉમંગ. ૫૭ કહ્યું છડીદારે મોદીને, વેણ રાયનું થાપો; આ લોકો અહીં રહે જવલગ, તવલગ સીધાં આપો. ૫૮ જેટલાં ને જેવાં જોઈએ, આપો તેટલાં તેવાં; હવેથી હું તો નહિ આવું, રોજ તમારે દેવાં. ૫૯ મોદી પુછે કેટલું જોઈએ, છો તમે કેટલાં જણ; ભીમ કહે કે સુણો મોદી, જોઈએ કણેક સોમણ. ૬૦ સોમણ ધી ને સોમણ સાકર, પાંચ મણ મશાલો; પચાસ મણ દાળ ચોખા, શાક પચીસ મણ આલો. ૬૧ સાંભળી છડીદાર બોલ્યો, છો તમે કો પેચી, આટલું બધું સીધું લઈને, ખાવું તમારે વેચી. ૬૨ ભીમ કહે ચાલો જોવાને, પુરણ પેરજ ભરજો; વધે

તો ફરી નવ દેશો, ઘટે તો પુરૂં કરજો. ૬૩ મોટીનો વાકર કે, બેસી કરાવું રસોઈ; મોટીએ ત્યાં સીધાં દીધાં, માને ન સાચું કોઈ. ૬૪ વલણુ—સાચું તો માને નહિ, પણ આખો સામાનરે; દાસ છગન કહે સાંભળો, સંગ સેવક પ્રમાણુરે. ૬૫

કહવું ૭ મું રાગ સામેરી.

વૈશમપાયન ઉપિ બોલ્યા, સાંભળને તું રાય; વિસ્તારી હું તુને કહું છું, મહવેધ મહીમાય. ૧ આઘપરવની એ કથા, સુત શોનકને સાંભળાવે; વ્યાસ મુનીની રચેલી તે, સુણતાં પ્રાવશિત જાવે. ૨ માઠી વેળા પાંડવ કેરી, ખાવા નહોતું અન્ન; શામળિયાએ સાલ્ય કીધી, તો થયા ધન ધન. ૩ સૌ સામગ્રી લીમે લીધી, ગયો પોતાને ઠેર; છડીદાર તો સાથે આવ્યો, જોવા સઘળી પેર. ૪ પરજપતની ખડકી વીશે, ચુલ ચારી બોટી; હાંડો કથરોડ આદિ વારાણુ, કાઢી દેતો મોટી. ૫ લીમે તો નાવણુ કરીને, કરવા માંડી રસોઈ; રાજને છડીદાર બેઠો, જુએ તમાસો એઈ. ૬ દાળ જોરી લાડુ કીધો, ભાત થયો તૈયાર; શાક વધારી કાઢી લીધું, ક્ષણું ન લાગી વાર. ૭ ધર્મ ગજુન નિકુળ સેદેવ, વળી પાંચમી માત; તેઓને જમવા બેસાર્યો, લીમ રહ્યો પછાત. ૮ પાંચે જણતો જમી ઉઠ્યાં, સત્રા ખશેરનો લાડુ; છડીદાર કહે કોણુ ખાશે, ગાંડા તને જમાડુ. ૯ ઠગિયા તુને ઠેક પોચાડુ, રહે તે કોટે બાંધુ; એવાં ટીખળ કરવા લાગ્યો, આવડુ શીદને રાંધ્યું. ૧૦ વૃકોદર કહે દુત રાયના, મુખ્યો શીદને રહે છે; કકડો કોરજ આપું તે લે, મારે થોડું પડે છે. ૧૧ એમ કહીને જમવા બેઠો, કીધ તંગીઓ ઢીલો; શિવ શિવ કહીને ખાવા લાગ્યો, બાધો વહીલો. ૧૨ એક હાથમાં દશવીશ લાડુ, લઈને મુખમાં નાંખે; વળી બીજા લેઈ હાથમાં શીવ શીવ મોઢે ભાખે. ૧૩ લાડુ સઘળા પુરા કીધા, દાળ ભાત ને શાક; તેના ઢગલા આગળ બેશી, જમી ગયો જોઈ લાગ. ૧૪ જોડે-કાર તો મુખે બાધો, પેટે ફેરવ્યો હાથ; દુત રાયના રહ્યું હોય તે, લાવ્ય મારી સાથ. ૧૫ હજુ જરાએક ભુખ્યો છું હું, પાંચ પચીસ મણુ લાવે; સોપારી કકડા ઠેકણે, મને ઘણું રિઝાવે. ૧૬ છડીદાર જોઈ વિરમય પામ્યો, આતો તોખા વાત; ટીખળ સઘળું તણાઈ ગયુંને, ખરેખરી છે ખ્યાત. ૧૭ લીમ કહે કે શોધી કાઢો, અહીંયાં જોવા આવો; વધ્યું હોય તો કરો શિક્ષા, નહિ તો બીજું લાવો. ૧૮ પગે લાગ્યો છડીદાર તો, કોની ન ચાલે હામ; નિત્ય રાજા આમ

જમાડે, વેચે ધરને ગામ. ૧૯ એ બળવંતા તમે તમારે, મોદીખાને
જાળે; આજ લીધું તે પ્રમાણે, નિત્ય લેઇને ખાળે. ૨૦ એવું કહી
છડીદાર ગયો, મોદીને કહી વાત; આજ પ્રમાણે હમેશ દેળે, રહે-
વાની નહી વાત. ૨૧ મારા દેખતાં જમી ગયો સૌ, વાસણ ઉઘાં
વાળ્યાં; ચપટીએ ખાડી રહું નહિ, મેંતો નજરે લાગ્યા. ૨૨ હજુરિ
તે ગયો હજુરમાં, સાંભળજો સહુ જન; ચોથ થઇ પણ નથી આવ્યો,
રાજ દુરચોધન રડ રાજ રાણા સહ આવ્યા છે, પણ આવ્યો નહિ
પાપી; મહા હંકારી મગફળિને, રહ્યો મદમાં વ્યાપી. ૩૪ વલણ—
મહા હંકારી મનમાં જાળે, મદમાં છાકી રહ્યોરે; દાસ છાગત સાંભળો
સમાચાર ત્યાં એ આવ્યોરે. ૩૫

૧૧૮૨૨૨૨૨૨૨

કડવું ૮ શું, રાગ સાખી.

કે દેવદ શું આન બોલે, અહો દિન દયાળ; શલ્ય કહે સુરત
નહી સાધે, જાણું સહુ ભુપાળ. ૧ કહે દેવદ મુહુર્ત માફ, નથી રહેતી
હાર; સુખપરે દુર્યોધન કેરે, લે લુટી ઘર ગામ. ૨ પ્રભુ કહે કે એહ
સાચુ, તેનો કરો વિચાર; કહો શલ્ય જવાબ શો છે, જાય એનું ઘર-
ખાર. ૩ જરાસંઘ શીશુપાળ બોલ્યા, એ ઠેકાણે એમ; એનો બચાવ
તો કરવાનું, કૃષ્ણ કહે જેમ તેમ. ૪ કહે કૃષ્ણજ વચન આપો, દીધાં
ત્રણે વેણુ; એટલે શ્રી શામળે ત્યાં, કહું દેવદ કહેણ. ૫ અહો દેવદ
મુહુર્ત સાધો, કરો નહિ લગાર; અમો સર્વે સાહ્ય કરીશું, કરે શું
અધકુમાર. ૬ તારી પક્ષે સરવે રહેશે, જાયો ક્ષત્રી બાળ; ભંગ રંગમાં
નહિ પડવા દે, થાય ન વંકો વાળ. ૭ મુણી દેવદરાય બોલ્યો, પધારો
વહેલા કાલ; તમે જોવા સાહ્ય છો તો, શીદ થાવું બેહાલ. ૮ જણ
ચારે ઉઠી ચાલ્યા, તેડે દેવદ છડીદાર; જાવ જઇને હુંડી વગાડી,
પ્રત્યક્ષ કરો પોકાર. ૯ એક જાળે નરૂપ સુકામે, કહેજો કાલ પધારો;
આસન બેસો નામ ચાંચી, કાજરાજ સધારો. ૧૦ એક જણ તો જાવ
જાદવમાં, કહેજો કાલે આવો; દક્ષીણ દીશા જગો તમારી બેશી સલા
શોભાવો. ૧૧ એક જણ જઇ વિમ્મ મંડળ, કહેજો એમ વચન;
આસન ઉત્તર દીસે તમારાં, કરો કાલ પાવન. ૧૨ એકજણ કરો જાણ
રઘીત, જોવા આવો સરવ; બેસવું સીંહાસન પુઠે, કંઈ ન કરવો
ગર્વ. ૧૩ જેહ જન ફીતુર કરશે, દેશે દેવદ દંડ; તોફાન ટંટો કંઈ
ન કરવું, કંઈ ન કરવું બંડ. ૧૪ એ ફીતે જણ ચારને ત્યાં, કહી
કર્ષા વિદાય; તેહ હુંડી દેતા ચાલ્યા, ચાર સ્થળમાં જાય. ૧૫ દેવદ-

કડવું ૧૦ મું. રાગ ચૌપાઈ.

સુખ દેવપદપુરનું કહ્યું ન જાય પ્રમાણુ; વિધિકર્મા રચી રચના,
વર્ણન તે શું શાણુ ! શેષ સહસ્ર જીવહા કથે, તોય ન પામે પાર;
એક જીવ સુખ સુખમાં, તો શું કહું ગમાર. ૨ જોનારો દિગ્મુદ તો,
ખને પલકની માંય; ચિત્ર કર્યો ભલિ ભાનનાં, જોવા જેવાં ત્યાંય. ૩
ગોખ જાળી અટારિમાં. બેઠી જાળા સાર; નિરખે સહજન રાયસો,
શોભાનિ ખલિહાર. ૪ રાજ્ય નિરખે તાડણી, સુખ્ય યુવાને પોઠ; શશિ-
કાંતિ સસ ઉજળ, પિન્ન પયોધર ગુઠ. ૫ નૌતમ રચના ત્યાં ખની,
મેઠી માળ રસાળ; મોતી તોરણ સ્થાથીયા, ઘર ઘર પ્રત્યે ભાળ. ૬
એવી શોભા નીરખતા, આવ્યા સભા મોઝાર; કુળગર્વિ ને રૂપગર્વિ,
ખળ ધનગર્વિ ધાર. ૭ કુદયા કુદયા જાય સહિ, નિજ મનમાં મસ્તાન;
દરવાજે છડીદાર તે, સડને આપે માન. ૮ આરસ પડાણ જડયા જહી,
કાચ તણી મિસાલ; જળ કામે થળ દિસવું, સઘળે મણિમય સાર. ૯

સામેરી બિહાગ.

થઈ કાવકા જાય રાજન, વાંચી નામ બેસે આસન; ટંટો ફિસાદ
કો નવ કરે, આપ આપ મગરૂખી ધરે. ૧૦ રહ્યા આવી ક્ષત્રી તંન,
નથી આવ્યો દુર્યોધન; ખાડી દીસે એ આસન, ખાડી રહ્યા નહિ
કો જન. ૧૧ એક એકને પુછે ભુપ, માફ દીસે કેવું રૂપ; રૂપ જોઈ
વરે કન્યાય, કહે કેક એ વાત મિથ્યાય. ૧૨ કેક કહે હું કુળવંતરાય,
તેથી મને વરે કન્યાય; કહે કેક હું ધનવંત ઘણો, લાગે મોહ એને
ધન તણો. ૧૩ જેમ ગમે તેમ ગર્વજ ધરે, લેઈ દર્પણ સુખ જોયા
કરે; ધરે સર્વ દેવપદીનું દયાન, ધરડા થઈ બેઠા જીવાન. ૧૪ એવે
આવ્યા છપ્પન કોડ, અગ્ર ખળદેવને રણજોડ; શ્રદ્ધાળુજન દર્શન કરે,
નાસ્તિક તે નિંદા આચરે. ૧૫ પ્રભુજી દક્ષિણ દીશા જાય. નિજ
આશન વિરાજે ત્યાંય; ખળદેવ ખીરાજે તેની જોડ, આશપાશ છે
છપ્પન કોડ. ૧૬ પછી પધાર્યા રૂપિરાય. બ્રહ્મવેત્તા તેજસ્વી દેખાય;
ઉભા થયા સભાના જન, પુર્ણ પ્રેમે કરે દર્શન. ૧૭ બેઠા ઉત્તરમાં
થઈ ઝોળા, દીસે તેજ તે ઝાકમ ઝોળા; અંગ સુકૃતનો ચળકાટ, ચંદ્રસુ
તેજસ્વિ લેલાટ. ૧૮ આવી રહ્યા રૂપિને રાય, જીગદીશ જાદવ સભા-
માંય; પછી આવ્યા રૈયત લોક, મળી મેદની સભા અથોક. ૧૯ એવે
પાંડવ થયા તૈયાર, મા આજ્ઞા આપો આવાર; જઈએ સભામાં જોવા
માટ, કહે કુંતા જાવ ચારે બાત. ૨૦ એક લીમને લઈ નવ જશે.

કહે લીમ મુજ વાંકજ કરશે; કહે કુંતા સભામાં તું જાય, દેખી કૌરવ કોપ ભરાય. ૨૧ કહે લીમ રહું ભાઈ સાથ, વળી ધર્મ આલશે હાથ; ધર્મ કહે આવવા દો માત; સાચવશું અમ ચારે પ્રાત. ૨૨ તવ આજ્ઞા કરી કુંતાય, બેસજો દીજપુઠ સભાય; વાડ કહીને ઉઠ્યા પ્રાત, આલ્યા વૃકોદરના હાથ. ૨૩ લીમ કહે સુખનો નહિ પાર, ભુજ ઉચકે સેવક ચાર; સુખી માત બોલ્યાં વચન, નહી જપે એ મુરખ જન. ૨૪ મુકી ઘેરજ જાયો તમે, કહે લીમ નવ બોલું અમો; લઈ શુકન થયા વીદાય, આવ્યા બ્રહ્મસભાની માંય. ૨૫ ધૌમ્ય રૂપી બેઠાતા જહિં, બેઠા તે પુઠ લોકની મહી; દિઠા કાપડી ધૌમ્યે સાર, ભુએ શીખ્ય નિકળ્યો આસાર. ૨૬ નીચ જાત હવે શું કહું, ભરી સભામાં લાજ મરૂ; પુઠ બેઠા કરી ચરીવ, સર્વ જાણશે મારા મીવ. ૨૭ મારી આખરૂ તો અહી જશે, બાધે જગ ફેળેલી થશે; બોલ્યા વિદ્યાર્થી તમામ, પાડો હાથે ઉઘાડું શું કાસ. ૨૮ જેવા સર્વ તેવા એ હોય, ભુમ પાડયે જાણે સઉકોય; એમ સમજાવું શીખ્યે સહી, બેઠા પાંડવ તવ તે તહી. ૨૯ સહુ બેસવા સુગમ પડે, જગા માટે તો કો નવ લહે; સઉથી સરખું નજર દેખાય, નથી આવ્યો દુર્યોધનરાય. ૩૦ જળ કુંડાળે સેવક વીશ, કાષ્ઠાલન માંડ્યાં છે વીશ; પડે ચઢતાં તેમને કાજ, સોઈ સડળ કરી મહારાજ. ૩૧ ઉભો કુંડે ધૃપદ ભુપ, સંગ ધૌણીક ગોર અનુપ; કરી ગોરે તો આજ્ઞાય, તેડો કન્યા સભાની માંય. ૩૨ સુણી સેવક સચર્યો સાર, દાસી રાય કહ્યા સમાચાર; આવી ધૃપદી થઈ તૈયાર, સાથે દાસી ભેંક હનર. ૩૩ દોળે ચમર વાળે વાજીવ, સંગ બે જણી પરમ પવીવ; આવી સભા હોકારો હોય, ક્ષત્રીરાય ઉંચા થઈ બોય. ૩૪ વરણ—ઉંચા નીચા થઈ ભુએ, ધૃપદભાણી વંદનરે; દાસ છગત કહે તેડવું, શું કહું વર્ણનરે. ૩૫

કડવું ૧૧ મું રાગ ખીત.

સાગરિકામૃતમિત્રા

આવી આવી પાંચળરાય કુમારરે, રૂપ જેનું શોભે બે સુમારરે. ૧ આવી આવી સભામહી મદમાતરે, આવી આવી સખીની સંગે ગાતીરે. આવી આવી હરખ ભરી બહુ રંગરે, આવી આવી જગાડ્યો ખનંગરે. ૩ આવી આવી નેત્ર કટાક્ષે ભેતીરે, આવી આવી સંશય સઘળા ખોતીરે. ૪ આવી આવી જગદંબાતા જેવીરે, આવી આવી રૂપે રંભા હોય તેવીરે. ૫ ચોપાઈ—જેને ભેતાં ઉપજે વહાલ, પગ પાની છે લાલ ગુલાલ; આલે હંસ કરીની ચાલ, સિંહલંકી શોભે રસાળ. ૬ શશીશુ મુખ તેજસ્વી

તે કદી લગી, લીડી લેવો કચ્છ. ૫ વણ ચઢાવ્યું ધનુપને, સાથે એકજ બાણ; જે તેથી વધુ રાખશે, તેને પ્રભુની આણ. ૬ તે પણ ખાંધે ભેરવી, તત્પર થાવું જન; થાંભ જવાને પાટિયું, તે પર જવું ઉમંગ. ૭ સમજીત દઇ જનારને, જેવો થભે જાય; સ્થભે કર દેશે તદા, ખેંચી પાટ લેવાય. ૮ માટે સાવધ સૌ રહો, ભુલ ન થાય લગાર; ભેર ઝપાટે ચડી જવું, કરવી ન કાંઈ વાત. ૯ ભેર ઝપાટે એક સપાટે, ચઢેજ થભે સાર, શ્વાસ કાઢી લેવો નહીં, પટ ગાઉતક નિરધાર. ૧૦ ત્યાં આડો ખીસો જીઓ, ત્યાં લેવો વિશ્રામ; ત્યાં તો છે બે ત્રાજવાં, કનકતણાં ગુણગ્રામ. ૧૧ તે બે પદ્મે ઉતરવું, દેઇને બે ચણ; કામ કરવું સાચવી, નહીતો થાય મણ. ૧૨ ધનુપ ખાંધથી લેઇને, ચઢાવવું તે ઠાર; પ્રત્યાં ખેંચી પછી, કરવો ધનુપ ટંકાર. ૧૩ પછી ભાથેથી બાણ લઇ, ધરવો મનમાં ટેક; જળમાં ભેઇ મચ્છ તાકીને, બાણ મારવું એક. ૧૪ નીચુ ભેઇ ઉંચું મારે, એવો કો રાજન; પટ ગઉ છેટે મચ્છનું, વિધે એક લોચન. ૧૫ તેહ બાણે પુછ વિધે, દૈવત એવું હોય; તે બાણે તો મચ્છ ઉપાડી, જળમાં નાંખે ભેય. ૧૬ એકજ બાણે કાર્ય ત્રણ; કરે પ્રાક્રમ પુર; પુન્ય થાયે માહરો, વરે કન્યા શુર. ૧૭ બે કો ચઢતામાં પડે, કે પડે અધુરે કામ; બેસે ઉઘાડે શીર તે, જળકુડે આ કામ. ૧૮ એ વાતે જે મમત ઝાલે, તેને બ્રહ્મહત્યાય; છે આ કામ બહુ આંટીનું, તે સમજે સઉ રાય. ૧૯ ચઢવું સ્થભે છાતિ વરાણે, એ છે મોટી ઘાંટી; ઉતરવું ખીસેથી ત્રાજવે, તે પણ અવળી આંટી. ૨૦ સાત કર નીચાં ત્રાજવાં, શી રીતે ઉતરાય; કાંડી ગ્રહીને ઉતરે, તો પહ્લાં ભમી જાય. ૨૧ એક પાસને ત્રાજવે, કરે ઉતરવા ઇચ્છાય; તો એક બાજુ ભાર થએથી, બીજું ઉંચું જાય. ૨૨ તેમાં પગ પહોંચે નહી, વલે કહો શી થાય; થોડો થભે ઉતરી, કદી ઉતરવા જાય. ૨૩ થભે ખાંજી બે રહી, પહ્લામાં ધરે ચણું, તો ત્રાજવાં જાય આઘાં, લથડી પામે મણ. ૨૪ એમ ત્રાંસે ઉતરતાં, આવે અતિ આંટી; પદ્મે ઉભા રહ્યા પછી, ધનુપ ચઢાવતાં ઘાંટી. ૨૫ ધનુવક્રજ વાળીને, ચઢાવવાનો દોર; એક છેડો નીચો ધરી, કરવું પડે બહુ ભેર. ૨૬ એક ત્રાજવે સુકે છેડો, બળથી વાંકું થાય; તો એક તરફ તોલ આવેથી, બીજું ઉંચું જાય. ૨૭ તેથી પગ તો થાય પહોળા, અને ઢળે તે ધણું; થભે ટેકો દઇ ચઢાવે, તો પણ પામે મણ. ૨૮ ધકકે પહ્લાં જાય આઘાં, પડે ઉધે માથ; એ રીતે છે ઘાંટી મોટી, ચડે ચતુરવો નાથ. ૨૯ ત્રીજી ઘાંટી નીચું ભેઇ, ઉંચું મારે બાણ; તે બાણે ત્રણ કામ કરવાં, સમજે ચતુર સુબાણ. ૩૦ આગ્રહ

વેધજ કરશે; બીજા સૌનો શ્રેગટ ફેરો, રૂપવાંતીને વરશે. ૧૮ એમ
સર્વે આશા સુકી, બેઠા ક્ષત્રી કુમાર; જળરો ભેધ જરાસંઘ ચઢીયો,
ગયો ઉંચો ગઉ આર. ૧૯ એવે ગડડાફે બેયું, મછવેધ નિશ્ચે કરશે;
દાસ દુષ્ણીયા પાંડવ મારા, આવ્યા તે પાછા કરશે. ૨૦ કયાં લગી
વન વેઠે કબી, વિચારી કામ શું કીધું; બળ હતું જે જરાસંઘનું,
હરિ પ્રભુએ લીધું. ૨૧ શક્તી શરીરમાં ન રહી, ને આસ અતિસે
ચઢીયો; એકદમ તો જીવ ગભરાયો, થલે ખાજી પડીયો. ૨૨ પ્રસ્વેદ
કેરા ખાંડુ છુટયા, થરથર અંગજ ફળે; નીચું ને ઉંચું બુએ તો,
અવનિ આસ ન સુએ. ૨૩ તિમ્મર આવ્યા આંખે તેને, લીલાં પીળાં
સુએ; મેં સુખે શું કામ કીધું, વિચાર મનમાં બુએ. ૨૪ મોળ વઘુટી
ઉલટી થઈ ગઈ, ચઢી ગયા બહુ ફેર; ગાવ સિથિલ થયાં તેનાં, વાયુ
વાય સમેરે. ૨૫ મનમાં તેણે એમ વિચાર્યું, દીવસ વાંધે આરો; રૂપ-
વાંતીના રૂપે લેવાયો, થયો હવે મરનારો. ૨૬ એવામાં તો મુઠા આવી,
પ્રાણુજ ઉંચો ચઢીયો; હાથ પગ થલેથી છુટયા, જળમાં આવી પ-
ડીયો. ૨૭ ખડખડાટ સઉ સસા હસી કે, દીવસ એતો ફઠયો; દમ-
ઘોષ ફેરો દીકરો જે, શીશુપાળ તે ઉઠયો. ૨૮ જરાસંઘ તો પડયો
જળમાં, કે જળ ઉપર આવ્યો; સેવકે ખેંચી લીધા, બહીલે મોઢે
કહાવ્યો. ૨૯ ઉધા રાખી ઝોલા દીધા, ઝોલાવ્યું તો પાણી; એટલે
આવી ગોર દ્રોણીક, વઘા કોધે વાણી. ૩૦ બેસો જરાસંઘ આ કાણ-
સન, શી વ્યવહારે રીસ; મુગટ તો ઉપાડી લીધા, બેસો ઉઘાટે શીપ.
૩૧ જરાસંઘે નીચું બેયું, અતિ ચિંતામાં પેઠો; જળકુંડાળે કાબડસને,
શીર ઉઘાટે બેઠો. ૩૨ શરમાઈ નીચું બેઈ રહતો, શું મોઢું દેખાડું;
મારગ ધરતી માતા દેતો, તેમાં સમાઈ જાઉં. ૩૩ ઉંચું કરી શું સુખ
દેખાડું, વિખ મળે તો ખાઉ; એ જીવ્યાથી ભલું મરવું, હવે હું કયાં
જાઉં. ૩૪ શીશુપાળ તો એમજ બોલ્યો, મુણે જરાસંઘ તમે; તાતનું
નામ બોલ્યું, બુઓ કહું મછવેધન. ૩૫ કહે જરાસંઘ બળતાને
ખાળે, અહંકાર એને નહાળે, આવળે પુન્ય સરવનું આડે, શીશુપાળ
તો પડાળે. ૩૬ વલણ—પડાળે તે શીશુપાળ એ, મન ધર્યો અહંકાર-
રેરે, દાસ છગન કહે શું થતું, પછી સસા મોજારેરે. ૩૭

કડવું ૧૪ મુ. રાગ સામેરી.

બોલ્યા વૈશમપાય વચન, મુણ જનમેજય રાજન; મુત દમઘોષ
અતી હંકારી, દીધાં એણે વસ ઉતારી. ૧ કહી કચ્છ લીકાવી દીધા,

ધનુ ભાથો ખાંધે લીધો; ગણે સભા સર્વને તુચ્છ, મરડે મદથી બહુ
 મુછ. ૨ ગયો પાટીયાપર ધરી હામ, કીધી થંભે જઈને સલામ; થંભે
 બાથ મારી જે વાર, તાણ્યું પાટીયું સેવકે સાર. ૩ તદા ચઢયો ચેતી
 ચડીચોટ, પુર દૈવતે સુકી ડોટ; બય વાયુ વેગે તે ચડતો, અહંકારી
 પાછો નવ પડતો. ૪ સુસવાટ ચાલ્યો ચડીચોટે, પગ મુકે ન ચુકે
 થોડ; સભા સહુ પડી વિચાર, શીશુપાળ લુલે ન લગાર. ૫ કામ
 કરીને કન્યા વરશે, આવેલા સહુ પાછા ફરશે; ચઢવામાં દીસે ચતુ-
 રાઈ, જરાસંઘથી કરે સવાઈ. ૬ કોણી પંચાણું કેરો ધણી, એને
 હીમત અતિ ઘણી; એમ સભા વિચારે રાય, ગાઉ સાડાચારજ બય.
 ૭ મન મચ્છ વિધવામાં આતુર છે, જોયું જગદીસે સાસુ તે વાર;
 ભક્તને કાજ કપટ કીધું, બળ એનું હરીને લીધું. ૮ દોઢ ગાઉ રહ્યો
 છે ત્રાંસ, શકિતહીણ થયો ચઢયો થાસ; મોઢે આવ્યા ફીણ ફીસોટા,
 વચગાળે વળીયા છે ગોટા. ૯ આવ્યો ઉત્તર દીશ પવન, જીવ ગભ-
 રાયો થયુ વમન; આકળવિકળ થયો તે વાર, બાઝી પડ્યો થંભે સાર.
 ૧૦ મનખેદ શીશુપાળ આવ્યો, અહો પંચાળી રૂપાળી, નથી છાજતી
 કર્મે બાળી. ૧૧ અહો બહેન અરે દેડપટ્ટી, મારે તો તુને વરવું નથી;
 હુંસ માંહે ચઢ્યો હું ધાઈ, જવાદે જીવતો હે બાઈ. ૧૨ અતી સંકલ્પ
 વિકલ્પ કરતો, રદયમાં તે બહુ ડરતો; રહી થંભ ઉપર થરથરતો, રખે
 હુંતો પડીને મરતો. ૧૩ એવે વાયો વાયુ સમેર, બુદ્ધિહિણને ચડીયા
 ફેર; જ્ઞાન ભાન ગયું લડથડીઓ, થંભથકી છુટી જળ પડીયો. ૧૪
 તળે જઈને ઉપર આવ્યો, તેને રાયે ખેંચી લેવરાવ્યો; દેઘ ઝોલા
 ઝોકાવ્યું પાણી, આશા આખરૂ થે ધુળધાણી. ૧૫ આવી ગોરે તો
 મુગટ લીધો, એસવા કાળટાસન દીધો; એના પડવાથી સઉ હરખાયું,
 પછી જરાસંઘથી બોલાયું. ૧૬ કહે મરકરીમાં તે વાર, લગન વેળા
 વીતે છે સાર; દેખાતી હતી મુજ ખોટ, હવે થઈ આપણી જોડ. ૧૭
 નહોતો શોભતો એકલો હુંતો, થયો ભલે મુજ સમ તુતો; શીશુપાળનું
 મન મુઝાયું, પાસે બેઠો કશુ નવ ચાલ્યું. ૧૮ અરે આ શું કર્યું મે
 કામ, મુજ પીતા તણું બોલ્યું નામ; આતો જીવ્યાથી ભલું મરવું,
 મગધ કહે મારી શું કરવું. ૧૯ એહ બેઠો વાળીને મન, સભાથી ન
 ઉઠે કો જન; હતી કાજ કરવા ઈચ્છાય, તેણે સમાવિ મન માંચ. ૨૦
 આવા જોરાવર પડ્યા રાય, વલે આપણી તો શી થાય; એમ ભાગી
 સહુની હામ, રહ્યું મછવેધન કામ. ૨૧ વડાણુ—ઉઠવાનું અટકી પડે,
 રહ્યું મછવેધન કામરે; દાસ છગન સૌ આદરે, લે દુર્યોધન વામરે. ૨૨

કડવું ૧૫ મું. રાગ ચાલતો.

૬૨૩૩૩૩૩૩૩૩૩

વળતી ઉઠ્યો શલ્યરાગ, અંગ પુષ્ટ ને ભારે; તેને જોઈને સર્વે
 સભા, હસવા લાગી ત્યારે. ૧ તે તો જઈ જળકુટે ઉભો, લોક કહે
 કીમ ચઢશે; અંગુઠાસો થાંભલો તે, ચઢતાં ભાગી પડશે. ૨ લાંગો
 પહોળો સાત હથેલો, પાંચ પાંડવનો મામો; ત્રણ મણનો સુરવાળ
 પહેરે, બાર મણનો જમો. ૩ મુછ તણા થોભાની શોભા, જાણે કેશરી
 વાધ; મસ્તક ઉપર સદાય શોભે, પાંચ મણનો પાધ. ૪ ગદાયુદ્ધ
 મલકુસ્તી જાણે, બાણ ચુદ્ધના કળિયું; જમણે બાહુ બાંધિ રાખે,
 બાસટ મણ માદરીયું. ૫ વસ્ત્રાભુષણ તે ઉતારી, થયો સભામાં સ્વસ્થ;
 જંઘાથી તે કટી સુધી, લીંટી લીધો કર્ચ. ૬ ચઢવા ચટકો લેઈ પટકો,
 કમર કરીને બાંધે; બાણ ભાથો ધનુ એકજ, ભેરવી લીધાં બાંધે. ૭
 ધૃપદના સેવકે જાણ્યું, ભાર ન ઝીલે એક પાટ; દસ વીસ લાવી મુકી
 દીધી, ભલો મચાવ્યો ઠાઠ. ૮ તે પર જઈને નમન કરીને, ભલો લી-
 ઠાવી બાથ; તે ટાણે રાયના અનુચરે, તાણી લીધી પાટ. ૯ લીમ કહે
 કે મામા ઉઠ્યા, હવેજ ખુશી થઈશું; કોઈક દહાડો એ કન્યાના, કરનો
 કંસાર ખઈશું. ૧૦ ધર્મ કહે કે એ શું બાલ્યો, ઇશ્વરની ઇચ્છાય;
 બેઠા બેઠા ચરચા દેખો, દેખે સર્વ સભાય. ૧૧ ડગપર ડગદઈ ચઢવા
 લાગ્યો, થંભ ઝોલાં ખાય; હાં ભાગ્યો ને હવે ભાગશે, એમ વિચારે
 રાય. ૧૨ શલ્ય સપાટે ચઢવા લાગ્યો, છલંગ મોટી મારે; ફલંગ દે
 દશદશ ડગલાંની, ભય જરા નવ ધારે. ૧૩ શલ્ય રાયના જોર ઝપાટે,
 થંભ ચઢીયો ઝેલે; વાંકો વળતો ભોમિ સરતો, કચડ કચડ ખાલે.
 ૧૪ સકળ સભા તો ખડખડ હસતી, વળી વટે ઇંમ વાણ; થંભ ક-
 દાપી ભાગી જશે, તો કરશે કચર ઘાણ. ૧૫ એમ કરે સર્વે ચેષાળી,
 મોઢે મીઠું ખાલે; બે જણ તો ચઢીને પડ્યા, કો નહિ એ તોલે.
 ૧૬ એવે શલ્ય ગયો ગઉ પાંચજ, જોયા કરે સૌ શ્રવ્ણી; ભક્ષા માટે
 ભુધરાએ, ઉચી કીધી દ્રવ્ણી. ૧૭ બળ આકરણ શલ્યનું કીધું, એવે
 તે તરફડીયો; મુખ આસ તો માએ નહીને, થલે બાઝી પડીયો. ૧૮
 સીંથીલ વીંથીલ અંગ થયુંને, પ્રાણુજ ઉચો ચઢીયો; અરેરે ક્યાં થંભે
 આવ્યો, વાંકો દિવસ નડીયો. ૧૯ આંખે તો આવ્યાં અંધારાં, મુઝા-
 મણ થઈ મન; પરસેવો તો અંગે વળીયો, સીંથીલ થયું તંન. ૨૦
 સુદ્ધિ અંગે રહી નહી ને, છુટી ગયા ભુજ ચણ; પડ્યો પડ્યો એવું
 કહેતામાં, આવી પડીયો ધણ. ૨૧ જળ કુડમાં તેહ પડ્યોને, સખળ
 થયો ધખાકો; તળે જઈને ઉપર આવ્યો, મગર મચ્છ સો ભાખો. ૨૨

સર્વ કહે એ પડયા તોએ, શું જોઈ મન મોહું; શલ પડયો જોઈ
શીશુપાળે, તરત ઉચું જોયું. ૨૩ સોએક સેવકે ભેગા થઈને, શલને
કાઢ્યો બહાર; પીધેલું પાણી ઓઝાયું, ક્ષણ ન લાગી વાર. ૨૪
કેરપદગોર દ્રોણીક આવી, વધા કંદુ વચન; મરૂ દેશના માલીક બેસો,
કાષ્ટતણે આસન. ૨૫ પાથ પડતી મુકી બીરાજે, દીલ દીલગીરી
પેઠો; અરે મને આ શું મુજ્યું, જોઈ નીચું જઈ બેઠો. ૨૬ શીશુ-
પાળે કહું પધારો, સમય થયો છે મારો; નીચુ દેખી ઢોક દુખતી,
હવે તમારો વારો. ૨૭ શલ્ય કહે સૌ ચેન જવાદે, તને લાગુ પાય;
એક હાણુ ને બીજી હસવું, કબૂ ઘણેરૂં થાય. ૨૮ વલાણુ—કબૂ ઘણેરૂં
થાય મનમાં, એક હસવું બીજી હાણુરે; દાસ છગન કહે દંતવક
ઉભો થયો પરમાણુરે. ૨૯

૨૯૯૩૬૨ ૬૮૬૪

કડવું ૧૬ મું. રાગ ચાલતો.

સૌને પડતા જોઈ ઉઠ્યો, શુર ઘણેરૂં વાપ્યું; દમઘોપ કેરા દીક-
રાએ, માપ સલામાં માપ્યું. ૧ નામ તેનું દંતવક છે, શીશુપાળનો
બ્રાત; શીશુપાળ તેને દેખી, બોલાવી પુછી વાત. ૨ કહો બંધુ કેમ
ઉઠ્યા, કીધો શો વિચાર; તેતો કહે છે મચ્છ વિંધીને, હું વરવાનો
નાર. ૩ તમે પડયાથી તમ તણું તો ઓળાયું છે નામ; માટે હું તો
યશ કમાવા, મચ્છ વિંધુ આ ઠામ. ૪ શીશુપાળ કે'વીર મારા,
મરશો મીથ્યા મથી; બાપના બાપ તણી પાસે, મચ્છ દીસતું નથી.
૫ માટે મીથ્યા સમત મુકો, રહે આખરૂં ભેર; નથી પડયા ત્યાં મુધી
રહી છે, ઉભી આખરૂં ઘેર. ૬ માટે મુકામે જઈ બેસો, શીદને આઠ્યા
ઉઠી; આખરૂંમાં તમે રહ્યા, ત્યાં મુધી બાંધી મુઠી. ૭ એક હાથ તો
ઉઠી ગયો પણ, બીજે છે સાક્ષાત; કહી શકે નહી કો ત્યાં મુધી,
આપણુ ઘરની વાત. ૮ બાંધી મુઠી બેસો સિંહાસન, એરે મારા
બ્રાત; તે મુણીને શલ્ય બોલ્યો, સાણુ વાત સાક્ષાત. ૯ દાંડી જોડે
માંડી લાગી, મારા જેવી થાજે; અફીણિયો તો નાત વધવા, અફી-
ણના ગુણુ ગાજે. ૧૦ ગંજેરૂં ગાંભને વખાણે, કરે નહી નબ્ત વાત;
તેવી રીતે શલ્ય બોલ્યો, પેટે રાખી કાત. ૧૧ ચઢી પડે તો ચીંતા
નહી કંઈ બેસે ઉઠ્યો જોડ; શું ઉઠ્યો તે મોહું બતાવે, મુખે જીવતો
તેહ. ૧૨ ઘોડે ચઢે તેહજ પડે, એમાં તો છે ખ્યાત; ના ચઢે તે શું
પડવાના, નારીવત સાક્ષાત. ૧૩ ચઢે પડે તે ધંધર ઈચ્છા, પણ ઉઠી
ન બેસે; જગતમાં શું જોઈ ફરે તે કાં પૃથ્વી નવ પેસે. ૧૪ ક્ષત્રી

સુત જો પાછા પડે તો, તેની બગડી બુદ્ધિ; ક્ષવાણીનો નહિ બચેલો,
ધાવ્યો દાસી દુધ. ૧૫ સુદ્ધ ચડયો ને હાથો તો શું, પણ ના કીધી
પુંક; તેને પુરો ક્ષત્રી બાણો, બાધી માએ શેર સુંક. ૧૬ શક્તનાં એવાં
વેણુજ સુણી, લાવ્યો તનમાં તાપ; થાંભ ચઢયા વણુ હું બેસું, બ્રહ્મ-
હત્યાનું પાપ. ૧૭ શીશુપાળે કપાળ ફટયું, શલ્યે બેઠા લડાવ્યો;
પોતા સમ બીજને કરવા, મારો ખાત ચઢાવ્યો. ૧૮ ચઢયો ચઢાવે
પડયો પડાવે, વટલેલો વટલાવે; નાક ઢોલ કરે નાકકટ્ટા, અભાડાયલો
અમઢાવે. ૧૯ એવી યાએ ટપા ટપી, શલ્ય ને શીશુપાળ; પણ તેલો
ધ્યાને નવ લાવે, દંતવક્ર તે કાળ. ૨૦ વચ્ચે અને શણુગાર ઉતાર્યા,
સભા મલી તે ઠાર; જંઘા પીધી કચ્છ લીડાવ્યો, સ્કંધ લીધાં કચ્છી-
આર. ૨૧ જઠ પાટીયે થલે બાઝયો, મન ચઢવાનું કીધું; બાથ
મારી પગ ઉપાડયો, પાટીયું તાણી લીધું. ૨૨ ગાઉ દોઢ તે ગયો
ઉંચો, શામ વિચારે એમ; દંતવક્ર તો ભડત મારો, ઉંચેથી પાડુ કેમ.
૨૩ એમ બાણીને બળ હરી લીધું, તેથી તે ગભરાય; થાંભ ઉપર નજર
કરે તો, મચ્છી નવ દેખાય. ૨૪ અરેરે હું શાને ચઢિયો, બુદ્ધિ
થઈ મુજ કાચી; કહ્યું ખાતનું મે નવ માન્યું, વાત એની સાચી. ૨૫
હવે લાગ શો ઉતરવાનો, એવે તે અડબડીયો; હાથ પાદ તો છુટી
ગયાને, જળ કુંડાળે પડીયો. ૨૬ હાથ ઘસ્યા ત્યાં શીશુપાળે, માફ
વેણુ ન રાખ્યું; બંધુ બંને થયા સરખા, અરે દેવ શું બાબું. ૨૭
એવકેએ દંતવક્રને, કાઢયો જળથી બહાર; જળ એકાવ્યું ઝેર દઈને,
આવ્યા ગોર તે ઠાર. ૧૮ ગુર કહે ધન્ય દમઘોષ નીદન, કર્યું ધાર્યું
કામ; બેઠ દીકરા એક બાપના, અજવાળ્યું ઘર ગામ. ૨૯ એમ કહીને
મુગટ લીધો, કરે કોપર રીસ; શીશુપાળની પાસે જઈને, બેઠો બોડે
શીશ. ૩૦ શીશુપાળે કપડો દીધો, બોજ મમતમાં બોયું; કહે શલ્ય
સોડે તું ભલે પડિયો, પોતે ઉચું બેસું. ૩૧ નામીયા તો ચઢીને
પડીયા, હાહાકાર તવ હોય; એથી સહુની હિમ્મત ભાગી, થામ ન
ઉભો કોય. ૩૨ આશા મુકી ધૂપદરાયે, ચાલે ન કોની હામ; નાવ્યા
હોત જો છત્રપતી તો, ચાત માફ કામ. ૩૩ સાંઘ્ય આપી પવન
ગમની, છડીદાર મોકલીયે; વહેલો જઈને તેડી લાવે, કહિ વિદાય તે
કરીયો. ૩૪ હસ્તીનાપુર તે જઠ પહોંચ્યો, કહ્યા થયા સમાચાર;
અંધસુત કહે પીડી ચોળો, કરો ન ઝાઝી વાર. ૩૫ મામાએ તેડી
માનનીઓ, મંગળ ગીત તે ગાય; દુર્યોધન બાજે બેઠો, વડી પાપડ
મુકાય. ૩૬ વલણ—પાપડ વડીયો પાંચ મુકી, દુર્યોધનને પીડી ચઢેરે;
દાસ છગન કહે ગાય કેવું માનનીયો મીઠે સ્વરેરે. ૩૭

કડવું ૧૭ મું. રાગ ઘોળ પીઠીના.

હળદી અડધાની અચ્છેર, જ્યા વરને પીઠી ચડે; મહીં મેળવ્યાં
કપૂર ખરાસ, જ્યા વરને પીઠી ચડે. ૧ માંહે કેસર કસ્તુરીની વાસ,
જ્યા વર પીઠી પાયલાની પાસેર જ્યાવર. ૨ પીઠી ચોળા પીઠી ચોળા
પ્રીત આણીરે, પાંચ સોહાગણ વરરાખને ચોળા હેતજ આણીરે. ૩
છત્રપતી છે દડા રંગ સોહાગીરે; વરરાખને ચડે મંગોદક માગીરે. ૪
તેવ કુલેલ અત્તર અંગે ચોળેરે, ગીતાં ગાતી સુંદરી શરીયા ઘોચેરે.
૫ અધસુતે હોડે હસી કેનાયરે, કરે ઉતાવળ અતિ ત્યાં મામાયરે. ૬
ઘાંટા કાઢે ટાયલું સુકી દોનેરે, ઘણું થયું છે વરને નવરાવા લ્યોનેરે.
૭ ચોકે બીજો ખાજક નાખી, બેસાડી કરાવ્યું સ્નાનરે; અંગ લુછી
કર્યા વર સાવધાનરે. ૮ વરતી બોલ્યા મામા મને દીપાવોરે, સારો
શોભું તેવા શણગાર ધરાવોરે. ૯ મને દેખી થાય કન્યાને ચટકોરે,
જામો પહેરાવી પછી ચીરો ને પટકોરે. ૧૦ દ્રષ્ટી ન લાગે વળી બીહુ
કે ન ઝમકુરે, મામા ગાલે કરો કાળુ ટપકુરે. ૧૧ તવ તો મામે પહે-
રાવ્યા શણગારે, ઓછા અછાબા બાંધી કીધો તૈયાર. ૧૨ મામાએ
તો વરને મોઢે ઘસી મેસરે, કહ્યું હવે જા વહેલો ઘોડે બેસરે. ૧૩
વરતો બોલ્યા લાહાવો તો વીતાડોરે, તમે તેડીને ઘોડાપર બેસાડોરે.
૧૪ શકુનીએ વરને તેડ્યો તે વારે, કરણુ બોલ્યો કાઢો કાઢો ઝટ
બહારરે. ૧૫ શણગારેલો ઘોડે મામે વરને ચઢાવી દીધોરે, વાગ આલી
તરત બાહર લીધોરે. ૧૬ વરતો થઈ બેઠો છે ઠીકા ઠીકરે, બેસતામાં
સામે મોઢે થઈ છીંકરે. ૧૭ મદાંધ બોલ્યો મામા સુકન કેયારે, મામે
કહ્યું કન્યા મળે તુને એવારે. ૧૮ શીફળ લાવી મામે તે વરને આલ્યુંરે,
છત્રપતીએ હશીને ભુજમાં આલ્યુંરે. ૧૯ વર તો બોલ્યો મામા મને
ન લજવોરે, સહુ સેવકને એકેક લક્ષના દાગીના પહેરાવોરે. ૨૦
અગીઆર કોણિ સેનના યોધા જોહરે, પહેરી દાગીના તૈયાર થયા
તેહરે. ૨૧ આગળ ચાલે સેનને ભાઈની હારે, પુકળ ગાતિ નવાણું
ભાઈની નારે. ૨૨ વાજતે ગાજતે લેઈ ઘોડો વર નીકળીયારે, ગયા
દરવાજે તેવાતો ગર્ધવ મળીયારે. ૨૩ લીભમ વિદુર દરોણ ને કૃપા-
ચારરે, સર્વે આવ્યા નયગડીની બહારરે. ૨૪ પછી સરવે સુંદરી-
ઓને ત્યાં ખાળીરે, વરનાં નારી કર બેઠી છેડો વાળીરે. ૨૫ ઘોડેથી
ઉતરી હાથી બેઠોરે, ઢોળે ચમર લઈ મામાયરે. ૨૬ કહે કરણુ કે ઉતા-
વળો પંથ બોલોરે, વાર ન કરશે ઝટપટ લઈ વરને ચાલોરે. ૨૭ વાજતે
ડકે સરવે ચાલ્યા જાયરે, મારગ માંહે અત્તર છંટકાવ થાયરે. ૨૮

ભાટ ચારણુ યાચક આવી યાચેરે, ચાલતી ખગીચે થૈ થૈ અપસરા
નાચેરે. ૨૯ સાંઘય વાળો આગળ ગયો છડીદારરે, જઈને કહ્યા ઢૂપદને
સમાચારરે. ૩૦ સભાએ જાણ્યું આંચો તે દુરિયોધનરે, ઢૂપદ મનમાં
ઘણો થયો પ્રસન્નરે. ૩૧ આંચો એવે છત્રપતિ સભા પાસરે, ત્યારે
ઉઠ્યો ઢૂપદ ધરી ઉત્સાહરે. ૩૨ ગયો સામે સાકરનાં લેઈ પાણીરે, એટલે
ક્ષત્રીની સભા વિખરાણીરે. ૩૪ સૌ રાજાએ કીધો મન વીચારરે, સામા
જઈ આંચા છે સૌ સરદારરે. ૩૫ એ વખતે હોકારો ત્યાં હોયરે,
ભુજ જોડી સામા આંચા સહુ કોયરે. ૩૬ બેશી રહ્યા પડેલ જાણ
ચારરે, બીજા ના આંચા જાદવ બ્રહ્માકુમારરે. ૩૭ વલણ—જાદવ
વિષ્ણુ ન આવિયા, નાવી સર્વ પ્રજાચરે; દાસ છગન કહે આવિયો સભા
તોરણુ રાયરે. ૩૭

૨૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯

કડવું ૧૮ મું. રાગ નળાખ્યાનનો.

—૩૩૩૩૩૩૩૩—

વાગી વાગી સ્વયંવરમાં હાકે છત્રપતી આવિયોરે, લાગ્યા સહુ
ભુપતીના વાક. છત્ર ૧ સામા ચાલ્યા છે ક્ષત્રી કુમાર, છત્ર ૨ પડ્યો
દુર્યોધનનો પોકાર. છત્ર ૩ ગયો પદ આણી ઉલટ, છત્ર ૪ પાણી
સાકરનાં લઈ ઝટ. છત્ર ૫ ભલે પધાર્યા સઉના રાય, છત્ર ૬ કરજોડી
ઉભા સૌ ત્યાંય. છત્ર ૭ મોટે સાદે ન કોથી બોલાય, છત્ર ૮ છાની
વાત કોથી નવ થાય. છત્ર ૯ એવી લાગે સૌને બીહિક, છત્ર ૧૦ નવ
ખવાય ખાંરી કે છીંક. છત્ર ૧૧ જાય જે પર દુષ્ટનિ દ્રસ્ય. છત્ર ૧૨ તેતો
પામે ઘણું એક કબટ. છત્ર ૧૩ અતી ગર્વીષ્ટ છે અંધશુભ છત્ર ૧૪ તેની
પુઠળ સરવે નર, છત્ર ૧૫ કડી થકી ઉતરીયો તરત. છત્ર ૧૬ ચાલ્યો શ્રીકૃષ્ણ
જાણી કર, છત્ર ૧૭ તેની પુઠળ સરવે નર. છત્ર ૧૮ ગયો સભા વિષે અંધ
તાંન, છત્ર ૧૯ બેઠો જે ઉચે આસન. છત્ર ૨૦ પછી પેઠા સર્વે જન, છત્ર ૨૧
બેઠા પોતાને આસન. છત્ર ૨૨ પછી વધો દુર્યોધન ભુપ, છત્ર ૨૩ સહુ
સભા થઈ ગઈ ચુપ. છત્ર ૨૪ વલણ—સર્વ સભા ચુપ થઈ, કોથી નવ
બોલાયરે; દાસ છગન વાણી વડે, અછકલું દેખાયરે. ૧૩

૨૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯૯

કડવું ૧૯ મું. રાગ દોહા.

સકળ સભા સજ્જ થઈ. બેઠી ચુપાચુપ; સૌ સાચી દ્રષ્ટી કરી,
હસ્તીનાપુર ભુપ. ૧ એવે ધીરે બોલીયો વૃકોદર તો વાત, મોટાભાઈ
આંચો અછકલો, દુર્યોધન તમ જાત. ૨ કહે ધર્મ તું બેશ છાનો,

શોભે કેવો એહ; ગમે તેવો એહ છે, પણ સગો આપણો તેહ. ૩ એ આગ્યો તો સભા શોભી, નહિ તો દેખાતું આંખું; એને આગ્યે શોભિયું, સભા મંડળ આખું. ૪ સમજાવ્યો એમ લીમને, એવે લીમ પીતાય; વિદુરને કહે વારતા, અછકલુ દેખાય. ૫ શ્રીફળ ઝાલી મુઠ એહો, એળવાનો થાય; જાવ જઈ હેતુ મુકાવો, તો તે ઠીક કહેવાય. ૬ એટલે વિદુર ઉઠીયા, જઈ કહી કાનમાં વાત; મહેલ તાડું શ્રીફળ હેતું, દિસે અછકલી જાત. ૭ લીમ પીતા બહુ કળકળે, દેશે હમણાં ગાળ; નીચુ જોવું પડે તારે, હસશે સહુ ભુપાળ. ૮ દુર્યોધન કહે કેમ મામા, શ્રીફળમાં શું હોય ? મામો કહે કે બાળ્ય હેતું, જાણે તને સઉ કોય. ૯ ત્યારે નીચુ તે ધરી, કરી ગર્જના ઘોર; ક્યાં ગયો હે ઢંડપદરાજ, મુકો સર્વે શોર. ૧૦ મુણી પંચાળરાય ઢંડજ્યો, ગુરૂ પ્રતિ જોડયા હાથ; છત્રપતિ તો તેડે છે, ચાલો મારી સાથ. ૧૧ શું પુછશે કોણ જાણે ? વેણ વદશે કેવા ! માટે મારી સંગ ચાલો, ઉત્તર એને દેવા. ૧૨ મારાથી તો નહી કહેવાશે, હૃદય ધડકે માડું; દ્રોણીક કહે હું આવું છું, કહે તે વાડું. ૧૩ ગોષ્ઠી કરીને બંને આવ્યા, જોડયા ઢંડપદ હાથ; નીચુ જોયું અંગ ઢંડજે, દુર્યોધનની સાથ. ૧૪ માટે સાદે દુબ્ધ બોલ્યો, ધરી હૃદય અહંકાર; કન્યા લાવી પરણાવી દે, કેમ કરે છે વાર. ૧૫ ઉત્તર તેનો શોજ આપે, ઢંડપદરાય પ્રમાણ; એટલે દ્રોણીક બોલ્યા, છત્રપતી શું શાણ. ૧૬ દ્રોણીક કહે કે શું પુછો, ઉત્તર તમને આપું; શું તમારું કહેવું તે કહો, પછી ઉત્તર આપુ. ૧૭ કહે દુર્યોધન શું કહેવુંતું, કન્યા ઝટપટ લાવો; વાર કર્યાનું કારણ કશું, લેલામાં પરણાવો. ૧૮ ગોર કહે જરા મુણોછો, કુળવંતા હીરા; એકદમ કન્યા માગો છો, નથી કયો કાંઈ વીવા ? ૧૯ સ્વયંવર આતો ભર્યો, તે મહી મછવેધન કરો; તો તો કન્યા તમારી છે, મુખરૂપ તેને વરો. ૨૦ મછવેધ કેવો તે કહો ? શું કીધું આરંભ; કહે દ્રોણીક જનકુંડે, બાર ગાઉનો થંભ. ૨૧ તેણે ચઢો જાવ ત્રાજવે, બે પદલે બે ચણું; ધનુ ચઢાવી જળમાં જોઈ, મછ વિધો એ પણ. ૨૨ બાણ વાગે મચ્છ લોચન, પછી વિધે પુછ; વળી ઉપાડી જળમાં નાંખે, એકજ બાણે મચ્છ. ૨૩ શુરાપુરા તમે માટે, એહતો પ્રાકમ કરો; પુજ્ય ચાઓ અમારા ને, સ્વરૂપવંત કન્યા વરો. ૨૪ ચઢતાં ચઢતાં જો પડયા, કે પડયા અધુરે કામ; તો બેસો ઉઘાડે માથે, બેઠા છે તે કામ. ૨૫ દુર્યોધને તે ગમ જોયું, પડેલા ગભરાય; છત્રપતીથી શરમાઈ જઈને, નીચું જોઈ કાઢ્યા થાય. ૨૬ તે દેખી થયો આકળો, બોલ્યો દુબ્ધ વચન; અમે શું કંઈ જોવા તેવા, નહી ચઢતારા જન. ૨૭ રેંછ

પેંછ કંઈ ચઢે, કોણ મારી તોલે; તે મારે નહીં ચઢવાના, વેણુ ગર્વનાં
 બોલે. ૨૮ બળી સભાને ટળ્યું વેધન, ઘો પરણાવી કન્યાય; અમે
 તો નહીં બેશી રહીએ, થશેજ મોટો અન્યાય. ૨૯ કરી ગર્જના ગોર
 બોલ્યા, તું દેખાયે ખોટો; સુક્ય મોટાઈ મારી પાસે, તારે ઘર તું
 મોટો ! ૩૦ મછવેધનને સભા બાળે, બાળ્ય તારું મોટું; જેમ કાવે
 તેમ બોલે, સુખથી રોડું રોડું. ૩૧ બાણી કાણીને વરવા આપ્યો,
 શ્રીકૃષ્ણ લઈ ચઢ્યો ઘોડે; કામ કરયા વણુ જળે પાછો, ઘેર કાળે મોઢે.
 ૩૨ મચ્છ તો વીંધ્યા વિના, નહીં પામે કન્યાય; એમને એમ જો
 વરવી હોય તો, વરશે તારી માય. ૩૩ ધૃપદ કેરી નથી કન્યા, એક
 દીકરી મારી; હિમ્મત મનમાં હોય નહીં તો બેશ લાર લારી. ૩૪
 ધૃપદ તાબેદાર તારો, અમે તો કંઈ નથી; તારે ઢંગે રહેજે, સુણીને
 છત્રપતી. ૩૫ ઉંચે બેઠો પણ નીચ જાતિ, કથીર કીધો જાણી; કથીર
 વીના કેમ નિકળે, સુખે આવી વાણી. ૩૬ ઉત્તમ જનની પેટે જન્મે,
 કદી નીચ જો કોય; ઉત્તમમાં ગણાય તો પણ, તાત બીજો હોય.
 ૩૭ એ વિના નવ નિકળે, નીચાં કૃત્યે ને વેણુ; લાંબી વાત ન કરતો
 કંઠવું લાગે કેળુ. ૩૮ એવું કહી દ્રોણીક ચાલ્યા, અહીં ધૃપદનો હાથ;
 સકળ સભા ન્યાળે નજરે, કુંડે ઉભા સાથ. ૩૯ કહે દુરયોધન મામા
 મારા, ઘર ઘાલ્યું છે ગોરે; બધો રોક બેસારી દીધો, હવે કંઈ શું હુંરે.
 ૪૦ ગાળો તો બેચાર ખાધી, હવે કરવું કેમ; શકુની કહે મછવેધન
 કરી, વરવી કન્યા તેમ. ૪૧ દુરયોધન કહે થલે ચઢવું, થનારું તે
 થાય; પણ મારા પહેલા સર્વેથી, સભાજ કેમ અવાય. ૪૨ મરજદા
 નવ રાખી મારી, હરનીશ આમ ન કાવે; ચઢ્યા પડ્યા તેને સપડાવું,
 કરે નહિ કો કાળે. ૪૩ કહે શકુની વાત સાચી, રાખે કેમ ન માપ;
 કહીશ જો તું તે સાંભળે, સહુનો તું માળાપ. ૪૪ વલ્લભ—માળાપ
 સહુનો તું ખરો, ને એ તાબેદારે; દાસ છાન કહે રહે સાંભળી,
 સામે કોણુ થનારે. ૪૫

કંઠવું ૨૦ મું રાગ માઝ.

ઉઠ્યો ઉઠ્યો સર્વનો રાય, શુરા કોઈ ઉઠીયેરે, હું ઉભો સભાની
 માંય શુરા કોઈ ઉઠીયેરે. ૧ મારે આપ્યે ન ઉઠો કેમ, શુરાં શું બેઠો
 ધરીને નેમ; શુરાં જોડે કેવા ચડો છો થાંભ, શુરાં મનમાં શે રાખે
 દંભ. શુરાં ૩ આપ્યા આશ ભરેલા સર્વ, શુરાં બન્યા રૂપે રૂડા
 ગર્વ. શુરાં ૪ સુજ વિણ થયું નહિ કામ, શુરાં પહેરો હાથ ચુકા

તમામ. સુરાં ૫ નાચો ઓઢણી ઓઢી અંગ, સુરાં આંખ આંખે
મેશ ઉમંગ. સુરાં ૬ ખાઈ ખાઈ વધારી કાય, સુરાં જેવી લેંસ
ભાદરવે થાય. સુરાં ૭ નહી હું વિણ કામ, સુરાં આંચા સભામાં
ધરી નામ. સુરાં ૮ સુજવીણ આરંભ્યું કામ, સુરાં સૌએ ઓળ્યાં
આપનાં નામ. સુરાં ૯ નવ રાખી મારી મરજાદ, સુરાં હોંશ હતી
વરવાની આદ. સુરાં ૧૦ નથી કોઈ ક્ષત્રાણી પુત, સુરાં સર્વ ધાંચા
હુંડી દુધ. સુરાં ૧૧ મીથ્યા ક્ષત્રાણી મારી ભાર, સુરાં કુખ લજવી
તે નાર. ૧૨ જનમ્યા થઈ મનુષ્ય, સુરાં થયા પથ્થર હોતતો ખુશ,
સુરાં ૧૩ પહેલ કરીને ખોયું માપ, સુરાં તેલ પ્રગટે છે તન તાપ.
સુરાં ૧૪ આદ નાણુતા નહોતા આપ, સુરાં હજી નથી આંચો
એનો ખાપ. સુરાં ૧૫ વડાણ—ખાપ હજી આંચો નથી, તો શાને
ધરી હામરે; દાસ છગન છલકાઈ ગયો, હલકું પાત્રજ આમરે. ૧૬

કડવું ૨૧ મું. રાગ સામેરી ઢાળ.

વૈશમપાયન બોલિયા, સુણ જનમેજય રાય; ઓણુ પાત્ર છલ-
કાઈ ગયો, બોલ્યો સભાની માંચ. ૧ કોણુજ એને કહી શકે, બોલ્યો
ફાવે તેમ; સર્વે એના ખંડિયા, કોણુ કહે કહું કેમ. ૨ કઠણ વચન
શ્રી કૃષ્ણજી, સુણ્યાં પોતે કાન; ખમાયું નહી તે થકી, ઉઠ્યા સુંદર
શામ. ૩ વચમાં આવી બોલીયા, આ શું બોલો રાય; સહુ ક્ષત્રી
લજવીયા, છત્રપતી મહાકાય. ૪ તમે તો મોટા ખરા, મોટું જોઈએ
મન; મોટાઈ ને ગંભીરતા, રાખ્યાં જોઈએ તન. ૫ હલકાં વેણુ વદવા
થકી, દેખાયે છોટાઈ, મન મોટું મોટા તાણું, છોટાની હલકાઈ. ૬
આમ બોલવું નવ ઘટે, નીચ નીચું વેણુ; ખંડીયાના છો માત પિતા,
એ તમ રૈયત કહેણુ. ૭ ક્ષમા કરીને ઠામ બેસો, દે કપકો ગુરૂ દરોણુ;
દુષ્ટ કહે કે ઓ ભરવાડા, તું કહેનારો કોણુ. ૮ તું ભરવાડો તું પીંડારો,
ગોકુળ ચારી ગાય; છાશ પીને થયો મોટો, કરી માતુપક્ષ હત્યાય. ૯
વિપ્રનું અન્ન માગી ખાધું, હું સામું શું બોલે; કોણુ શીખ દેનારો
મુને, શું છે તું હું તોલે. ૧૦ કહે કૃષ્ણ હું નહી તું તોલે. સુજ વાતો
ઠીક વરણી; તું તોલે હું કયાંથી આવું, તારી મા આખલાને પરણી.
૧૧ ક્ષત્રી ઘેરજ અવતર્યો, મોટાઈ કયાંથી લાવે; પહેલો પિતા આખલો
તે, અસર કયાંથી બાવે. ૧૨ ભેગ વીનાતો ઉત્તમ કુળની, આવી ખુદ્ધ
ન ચાલે; અવળી જાત હોય આખલાની, જ્યાં ત્યાં સાથાં મારે. ૧૩
પ્રભુ કહે દે સભા સુણો સૌ, થયો નંદીનો ભેળ; તેથી એની ખુદ્ધ

ભુદી છે, આખલાને વેળ. ૧૪ દ્રવ્યંતે સિદ્ધાંત કરવો, સર્વે રાખવી
 સુદ્ધ; ઉચો હોય પણ ભેગ વિના, નાવે નીચી બુદ્ધ. ૧૫ નીચ નવ
 વટે કાર્ય નીકરે; હસ્ત મેળાપ આખલે કીધો, એટલે ગુણ બુદ્ધ કરે.
 ૧૬ હોય ઉચ પણ નીચ વાણી, તેથી જાણે નીચ નીચ તણે તો ન
 હોય શીંગડાં એ બુદ્ધને કીચ. ૧૭ હોયે જે જન ખોટો તેને, ખરૂ
 કહો લાગે ખાર; ખરાને ખોટું કહિએ તો, ઉપજે મનથી ઝાણ. ૧૮
 આદ્યનાદી એવી રીતી, મુક્ત જનોનું કહેણ; કૃષ્ણ પ્રભુએ સહેજ
 કીધું; દુષ્ટે વધાર્યું વેર. ૧૯ ઉતારત કહેતામાં નીચો, ખેંચે નીજને
 શીશ; શીખામણ તો કડવી લાગે, પ્રગટે નીચને રીસ. ૨૦ ઉચ નીચ
 સમજે બોલીમાં કહ્યું કૃપ્તે એમ; કહે દુર્યોધન ભુજો મામા, આ
 બોલે જેમ તેમ. ૨૧ કહે કર્ણ બોલી બાલાવવા, માંડયાં છે તેં રહેન;
 શકુની કે મા ખતરાઈ, ખતરાઈ મારી બહેન. ૨૨ સુણી દુર્યોધન બોલ્યો,
 શામ સમાવો તાપ; તમને કાંઈ મેં નથી કીધું, બેસો આસન આપ.
 ૨૩ પ્રભુ કહે કે તુજ તાખાના, તે સુણી રહે કાન; પણ પારકે ઘર ના
 કહેવાયે, શું માંડ્યું તોફાન. ૨૪ કે નથી કરવું કે' દુર્યોધન, જાવ શ્રી
 ભુગણવન; એમ કહીને ગયો આસન, ગયા દેવકી તંન. ૨૫ સભા
 સર્વ રાજ થઈ, કીક કહ્યું પ્રભુએ વેણ; અછકલો જેમ તેમ બોલે,
 સુણે ન કોનું કહેણ. ૨૬ કાળા મોઢે આસન બેઠો, દુષ્ટ દુર્યોધન;
 પછી કર્ણ ને મામા પ્રત્યે, પુછે દુષ્ટ વચન. ૨૭ હવે આપણે તો
 શું કરવું, બહુ બોલ્યું તે નકશે; કહે શકુની બોલ્યા પ્રમાણે, થભે
 ચડવું પડશે. ૨૮ કહે દુર્યોધન મચ્છ ઉચુ પહ્લામાં ઉપાધી; પડુ
 ચડતાં ને મરૂ તો, કોણ ભોગવે ગાદી. ૨૯ કહે શકુની મચ્છ ભુજે
 મું ભુજે ત્રાજવાં સાર; કન્યા બેઠી ઝરખામાં, વીજ તણો ચમકાર.
 ૩૦ ત્યારે તેણી ગમ નીરખી, હરખ ચમકે થાય; અહો મામા આવી
 કન્યા, નથી ત્રિલોક માંય. ૩૧ થંભ ચડુ મચ્છવેધ કરૂં, ને ભાગ્ય
 મારૂં ભળશે; સફળ જન્મારો મારો થાશે, રત્ન કન્યા મળશે. ૩૨
 એના ને મારા કર કેરો, હસ્ત મેળાપક થાશે; એના કોમળ કરનો
 કંસાર, આ મોટું તો ખાશે. ૩૩ મન પલકાયો અતી મલકાયો, ગાજી
 વઘો વચન; જવાબ દેવા આવ્ય દરૂપદ, પંચાળના રાજન. ૩૪ કહે
 દરૂપદ ગોર મહારાજ, તેડે છત્રપતિ રાય; કહે દરોણીક હું આવું
 બેડે, જવાબ દેવા ત્યાંય. ૩૫ ગોષ્ઠ કરીને બે જાણુ ચાલ્યા, ઉભા
 આવી સાથ; દરૂપદ દરૂજે નીચું ઘાલી, રહ્યો બેઠી હાથ. ૩૬ દુષ્ટ
 કહે કે એ મહારાજ હવે ઉઠું હું ધણી મછ વેધિ કન્યા વરૂ, પણ
 પયડો પહેરામણી. ૩૭ દરોણીક કહે કે પાણી પહેલાં, મોજ શે ઉતારે;

કરી કામ ઘર ગામ સહુ લે, ખપે ન કાંઈ અમારે. ૩૮ કહે દુર્યોધન
જાવ ઠેકાણે, હવે નથી કંઈ વાર; ગોર ઢરપદ ગયા કામે, બાલ્યો
અંધ કુમાર. ૩૯ અહો મામા પહુ ચઢતાં તે થાયે મનસુખા; તમે
કરણ બે ઝીલી લેવા જળ કુટે રહો ઉભા. ૪૦ કહે કરણ છે શુકન-
થી, તો શબ્દ આગળા; આપ આવાં વેણ બોલી કરો ફજેતી મારી.
૪૧ હ્યો ત્યારે હું ઉઠું હાવે, પણ મનમતી પેલી રૂપાળી કન્યા તો
મુજ સામું જોતું નથી. ૪૨

ગાયન ૧ નાટકી.

મામા શો એનો મિજાજ, મદમાં જુએ ન મારા સામું. ટેક.

હસ્તિનાપુરથી નીકળીઓ, એને વરવા માટ;

રંગમહેલમાં રાણી મેલી રોતી હેયાફાટ.

મામા ૧

જાદવ સામું જોઈ રહી છે, તારણી બહુ તેજ;

બહુ રૂપો બે ભાન કર્યો છે, આ તારો ભાણેજ.

મામા ૨

કહેવરાવોને કોની સાથે, નથી છુટકો તુજ;

મદ મુકી જો મારા સામું, આખર પરણું હુંજ.

મામા ૩

માટે કો'શું જઈ કહેવરાવો સામું ન જુએ કેમ છેવટ છુટકો છે
નહી, નજર ન મેળો કેમ. ૪૩ શકુની કહે કહેવરાવે તો, બનીએ
બે ગુમાર; કહે દુર્યોધન પરણ્યા પછી ખાવાનિ છે માર. ૪૪ કહે
શકુની ચાલ્ય તે કરજે, પરણ્યા પછીની વાત; અલીમાની ઉભો થયો
થલે જવાને માટ. ૪૫ વારે વારે કન્યા સામું એનો જોતો જાવ;
પણ કન્યા તો જુએ શાની આકળ-વિકળ થાય. ૪૬ એટલે દાસી
ઢરપદીની તેતો બોલી એમ; અહો બાધ છત્રપતી ઉકયા, જુઓ ન
સામું કેમ. ૪૭ ત્યારે કોધે કરી તે બોલી દાસી પ્રત્યે વેણ અલી-
માનિ અહંકારી એ છે, હું સમ નહી એ કહેણ. ૪૮ કહે દાસી ગમે
તેવો, એને ઘેર જવાનું કહે ઢરપદી એ રોચાથી, નથી કામ થવાનું.
૪૯ કહે દાસી ત્યારે જોઈએ કોનું સાચ વચન, એવે આવ્યો જળ
કુંડાળે, અહંકારી દુર્યોધન. ૫૦ વલણ—અહંકારી જળકુંડે આવ્યો;
ચાળા ચટકા બહુ કરેરે; દાસ છગન કહે હરી ફરીને, ઢરપદી સામું
જુએરે. ૫૧

૨૨૨૨૨૨૨૨

કડવું ૨૨ રાગ ધનાશ્રી.

—૦૦—

સકળસભા વિચ જળકુંડાળે, ઉભો દુર્યોધનજ; કન્યા સામું જોઈ
રહો છે લોભાયું છે મનજ. ૧ કહે સર્વ સભા કકળેલી, પાતક

દુષ્ટને નડાનેજ; પુન્ય સરવનું આડે આવી, એ પાપી તો પડાનેજ.
 ૨ ચાર પહેલે નિચું ઘાલ્યું, તે ઈમ અંતર ધારેજ; પાપી થલે ચઢી
 પડીને, આવે સાથે ક્યારેજ. ૩ તકોદર કહે ધરમ પ્રત્યે, એને અહ-
 કાર નડાનેજ ભાઈ તમારો એ દુર્યોધન ચઢતાં હેડે પડાનેજ. ૪ ધર્મ
 કહેકે મુદમતીના એ શું બોલ્યો વેણુજ એ પડે તો ઘટે આખર
 આપણને લાંછનજ. ૫ છાનો રાખ્યો એવું ભાળી, દુષ્ટ થયો તવ
 સ્વસ્થજ, ભરી સભામાં વસ્ત્ર ઉતારી; ભીડી લીધો કચ્છજ. ૬ પગે
 તોડો શીર અંબોડો, ભુએ સર્વ સભાયજ. મશ્કરીઓ કરે સર્વે
 મોઢે નવ કહેવાયજ. ૭ દીસે ફક્કડ રહ્યો અક્કડ દાંતે હોઠજ કરડેજ,
 હેડુ હીસે દાંત પીસે મુછના થોભા મરડેજ. ૮ ચાળા ચટકા જરી
 પટકા લેઈ કમ્મર બાંધેજ, બાણુ ભાથો અને ધનુષ તે ભરાવ્યા કાળી
 બાંધેજ. ૯ પાન ચાવે તેહ બતાવે, થુંકે છે પીચકારીજ, વારે વારે
 ભુએ કન્યા સાસું, આંખ ઘાળી મચકારેજ. ૧૦ કુલક્ષણી ઈમ ચાળા
 કરતો. ગર્વ ધરે સવરથીજ, સભાને નમવાનું સુકી, સાસુએ જોતો
 નથીજ. ૧૧ કોને ન નમતો નથી ગમતો, કન્યા માંહે લક્ષજ પછી
 પાટીએ તેહજ આંચો, ઢૂપદી સામાં ચક્ષજ. ૧૨ ચાલે લટકમાં
 મન ફટકમાં ધાર્યું કરવા કામજ, પટીએ જઈને થાંભે આંચો કરી
 ત્યાં સલામજ. ૧૩ ચઢું ન ચઢું ભય ભાસે છે ભુએ સર્વે સાથજ
 થનાર હોયે તેહજ થાશે ભીડાવી થાંભે બાથજ. ૧૪ થાંભે પાદ દીધો
 કે પછી સેવકે શું કીધુંજ, પાટીયું જે મુકયું હતું તે, ખરરર ખેંચી
 લીધુજ. ૧૫ લેતાં પાટીયું પુરણ મનમાં, ચેતી ગયો ચઢી ચોટજ
 મચ્છવેધી કન્યા વર, કહીને મેલી દોટજ. ૧૬ દોડ્યો દડબડ વાયુ
 વેગે જોર ઝપાટે જાયજ; છલંગ ભરતો મન નવ ડરતો સુર સપાટે
 ધાયજ. ૧૭ અતી કળથી ચઢે બળથી, કાયાથી નવ કાપેજ, મારે
 થેકડા કુદે દોડકા, કપી પેરે ટાપેજ ૧૮ સરત ન ચુકે પાદ મુકે જાણે
 જોર ન આવેજ, એવી રીતે ચઢતો જાણે, પતંગ માગે દોરજ. ૧૯
 વાયુ વેગે સીધો ચાલ્યો વિસ્મય સભા થાયજ આવી રીતે કો નવ
 ચઢીયું સૌથી સતાયો જાયજ. ૨૦ ચાલ તેટલું આપણ સર્વે, એનું
 વદીએ બોલુંજ, બોલેલું તે મુખમાં પેસે, નશીબ મોટાનું મોટુંજ.
 ૨૧ એના કરમનિ આ કન્યા તે, ટકી આટલીવારજ, નશીબ વિના
 કેમ કરી પામે; ચઢી પડીયા ચારજ. ૨૨ મચ્છવેધ કરશે, એમ સહુ
 ને થાયજ; વાત કરતાં મહા હંકારી, પોણાછ ગઉ જાયજ. ૨૩ આ
 ગયો ને જાય એતો, બોલવું સૌનું નષ્ટજ એવે શ્રી અંતરભમીએ,
 દુષ્ટ પરે કરી દ્રષ્ટજ. ૨૪ કૃષ્ણે જાણ્યું આ પહોંચ્યો, મચ્છવેધ તો

કરશેજી; માફ ધાર્યું મનમાં રહેશે પાંડવ પાછા ફરશેજી. ૨૫ જ્ઞાન એવું ગ્રહી અંતર, કપટ ગોવિંદ કીધુંજી; અહંકારીને ઉચે જવા દઇ જોર હરી લીધુંજી. ૨૬ જોર અંગથી જતું રહ્યું કે તે તો શ્વાસે ચઢી-યોજી; જીવ તો ગભરાવા લાગ્યો થલે બાઝી પડીયોજી. ૨૭ ઝીલો મામા મુને ઝીલો મળીયાં મારાં પાપજી ઉચેથી પોકાર કરે તે મુણે ન કોઈ આપજી. ૨૮ વાદળ કેરો વાયુ વાયો, જાણે મેર સમેરજી; તેમ તેમ લાગ્યો તે ગભરાવા ચઢીયા છે બહુ દ્રેરજી. ૨૯ અરે હુંતો હવે પડુને, મરૂં નીશ્યે આજજી; મારો પેસો મારી પુંજી, કોણ ભો-ગવે રાજજી. ૩૦ સ્વરૂપવંતી કન્યા દેખી મન લોભાયું માફજી હું મુખો શુભીપર ચઢિયો, હવે સર્વસ હાકુંજી. ૩૧ ઓ માતા તું મને ઉગારે, નથી પરણવું તુનેજી; ઉચે આમ ને નીચે ધરતી તે મુઝે નવ મુનેજી. ૩૨ મન પસ્તાવો એવી રીતે છુટયા પ્રસ્વેદ ભુંદજી; આંખે તો અંધારા આવ્યાં રહી નહી કાંઈ મુદ્દજી. ૩૩ નસો શરિરની નરમ થઈને ઉઘડી જ્યાંયજી; થંભેથી કર પાદ છુટયા, પડીયો ઉધો ત્યાંય-જી. ૩૪ પડતાં પડતાં થંભ વાગ્યો કુટયું છે લેલાટજી; જળમાં પડીયો તળે ગયોરે ઉપર આવ્યો ઘાટજી, ૩૫ તેવો તેને તાણી લીધો, જળ ઓકાવી દીધુંજી; અહંકારીનો મદ ઉતર્યો હરીએ સાફ કીધુંજી. ૩૬ સહુ સભા તો હસવા લાગી જોર મુગટ લીધોજી, ચાર જોડે એતો બેઠો મામે પાટો બાંધ્યોજી. ૩૭ નીલ્લજ થઈને બેઠો વચમાં સૌ કરતા મરકરીઓજી; પહેલી કુલાશો મારી મોટી થંભેથી મું ગરીઓજી. ૩૮ રૂપવંતીને વરવા માટે, મમત કરીને મનજી જરાસંઘ કે' ગાળો દીધી ઓ આબલાના તનજી. ૩૯ શક્તિ કહેકે ઓ દુર્યોધન, મરવેધ ઘરમાં કરજોજી; તારી માને બે છે તેવો, ત્રીજો તું જઈ વરજોજી. ૪૦ તમાફ બોલ્યું મોઢે પોતે, ધાર્યું કામજ કરમુંજી; એ કન્યા છે ક્યાં જવાની અમે એને વરમુંજી. ૪૧ એમ થાયે ટગટગી સહુ જીએ રાજનજી; દરોણીક ને શકુની આવ્યા, કરી ગયા સમજીતજી. ૪૨ સહુ સભાતો બેસી રહીને થાય ન કોઈ ઉભુંજી; છેવટે કરણ ઉઠ્યો જોઈ કૃષ્ણ મન દુભ્યુંજી. ૪૩ વૃકોદર તે ઠામે બોલ્યો, મુણો ધરમ રાયજી; કુળ અ-જવાળ્યું દુર્યોધને, ભરી સસાની માંયજી. ૪૪

વલણ—મરી સભામાં કુળ અજવાળ્યું ને ઉઠ્યો કર્ણ રાયરે દાસ છગન કે'તે દેખીને રોષે કૃષ્ણજ થાયરે. ૪૫

કડવું ૨૩ મું. રાગ સામેરી.

વૈશંપાયન બોલિયા સુણ જનમેજયરાય; વિસ્તારી તુજને સંભ-
 ગાવું મચ્છવેધ મહીમાય. ૧ દુર્યોધન પડયો જાણી, ઉઠયો કરણરાય
 દીવસ વાંકોએ તણો ભુએ સર્વ સમાય. ૨ જળકુંડાળે જઈને ઉભો,
 ધનુષ બાણ ગ્રહી હાથ; ફાળ પડી દુર્યોધન પેટે કહેવા લાગ્યો વાત.
 ૩ મનમાં તે વીચારી એવું મછવેધ એ કરશે; વર બનેલો હું જઉં
 પાછો, એ રૂપાળી વરસે. ૪ હું રહું ને વરે જાનૈયો; એ ખોટું દેખાય;
 પણ માફ તો મું રહે, એ તો પરણી જાય. ૫ એવું સમજી બોલ્યો
 તે તો, કહો ભાઈ ઉઠ્યા કેમ; કરણ કહેકે લાજ ગઈ, તેહ વાળવા
 નેમ. ૬ લાગ્યા જાનને પાછા ફરીયે, તેથી લાજ મરીયે; તે માટે મ-
 ચ્છ વેધીને કન્યા આપણી કરીયે. ૭ સુણી છત્રપતી ધમ બોલ્યો,
 બેસી રહો સુજ ભાત; મારા વિના કોણ વરે છે, બેઠા ભુજો ખ્યાત.
 એમ કહી શકુનીને તેડયો, તે આવ્યો તતકાળ; કહેવા લાગ્યો મામા
 પ્રત્યે, દુર્યોધન ભુપાળ. ૮ ઉઠયો કરણ તે રીસે નવ જાનૈયો વરી
 જાય; તે જોઈ જગત કહે કેવું, તે વડો મામાય. ૧૦ કહે મામા ઊઠે-
 લો બેસે તે ખોટું કહેવાય; પણ એક ભુક્તિ કરીએ આપણ, કન્યા
 આપણિ થાય. ૧૧ કામ કરવા હોય મન, તો ઊઠે રણધીર વચન
 પાળે આપણું, એતો કરણ વીર. ૧૨ થલે ચઢીને મચ્છ વિંધે પણ
 પરણો તો આપ; એવું વચન લેવું હાથે, જેથી રહેસે માપ. ૧૩ તે
 સુણીને કહે દુર્યોધન, ઠીક બતાવ્યો ઠાક; એ રીતે તો આપણ કરીયે,
 જેથી રહેસે ઘાટ. ૧૪ એમ વીચારીને બોલાવ્યો, કરણને નીજ પાસ;
 હું રહું ને તમે વરોએ, નરતું દીસે ખાસ. ૧૫ માટે કાંતો બેસો
 પાછા, કે પાળો એક વેણ; કામ કર્યાની હોંસ હોય તો, માફ સુણો
 વેણ. ૧૬ કામ કરીને ઉતરો હેઠા, પણ વરૂં હું આજ; હું રહું ને વરે
 જાનૈયો, તેની આવે લાજ. ૧૭ વેણ સુણી કરણ બોલ્યો, સુણો છત્ર
 પતિ રાય; નથી વરવાની ઈચ્છા મુને, લાજ આપણી જાય. ૧૮ કામ
 તો હું કરી આપું, સુખે વરજો આપ; વચન દીધું હાથમાં, કે વઘો
 દુષ્ટ અઘાપ. ૧૯ જાવ સુખે કામ કરજો, બીક ન ધરસો મન, કન્યા
 મારી થૈ ચુકી, લાહો લે આ તન. ૨૦ મામા કામ એ નિશ્ચે કરસે,
 એ કન્યા કયાં જાસે; સર્વે મશ્કરી કીધી ભારી, તે મુખમાં પેસાસે.
 ૨૧ બોલ્યો મામા મર્મથી, તારા કર્મની જાણ; વીવા સામગ્રી કરો,
 મામા ચીતમાં આણ. ૨૨ મામા જઈને દુર બેઠો, વસ્ત્ર ઉતાર્યો કણ,
 ભરી સભામાં કચ્છ ભીડાવ્યો, વાર ન લાગી કણ. ૨૩ બાણ ભાથો

● ● ● ● ●

ખટ ગાઉ છે ખીલોને ત્રાસ, તેને પકડી લેછે ધ્યાસ; ત્યારે હરખ્યો દુર્યોધન, મામા ચઢીયો કર્ણ રાજન. ૧ કન્યા બેઠી મારે ઘેર, હવે તેમુ કરીસુ હરેર; વરવા ત્રતી એકાકાર, એ કન્યાના શા છે ભાર. ૨ કે શકુની નવ બોલો કાંચ, કામ કરતાં મુખી હ્યાંચ; પછી થાશું સવાસેર, આવે દ્રૌપદી તારે ઘેર. ૩ અહીંયાં એવી થાતી વાત. આશ મુકી બેઠા મહા ભાગ; એવે કંબે વિચાર્યું એમ, બેયો કર્ણ હવે કફં કેમ. ૪ એ દાતારને મારો ભક્ત હવે કરવું કાંઈ નક્ત; પીડાય નહિ એને લગાર, એતો કામ કરે નીરધાર. ૫ કન્યા લે દુર્યોધન સહી, એહ કામ હીક થાયે નહિ; નવ પાડુ તો કામ ન થાય, પાંડવ પાછા ઘેરજ બાય. ૬ માફ ધાર્યું મિથ્યા થાય, એ પણ હીક ન કહેવાય; હવે કફં શું હુતો કામ તેડું નારદને આ ઠામ. ૭ એમ વિચારી ધરિયું ધ્યાન, નારદ આઠ્યા તતક્ષણુ તાન, વટે નારદ શી ઈચ્છાય, કેમ તેડયો મુજને હ્યાંચ. ૮ કૃષ્ણ કહે જો ઉતરે કર્ણ, તોતો રહે શોભાને પર્ણ મનધાર્યું તે માફ થાય, નહિ સર્વે મીથ્યા બાય. ૯ માટે કંઈ જુક્તિ તે. કરો ચઢયા કરણને કરવો પરો; નારદ કહે ચિંતા નહિ મન, એહ કામ કફં ધન ધન. ૧૦ એમ કહીને વળીયા મુનિરાજ, આઠ્યા દ્રૌપદીને અવાસ; દેખી નારદ લાગી પાય, કેમ પધારયા રૂપિરાય. ૧૧ કહે નારદ દુઃખ તારૂં ધરૂં, માટે આઠ્યો કહું ખરૂં; કન્યા લાગી રૂપિને પાય; આસન આપ્યું કરો દયાય. ૧૨ જોહ હોય તે મુજને કહો, કાંઈએ સંશય મન ના લહો; દરશન દઇ કીધી પાવન, ભાગ્ય અમારૂં છે ધન ધન. ૧૩ બેઠા આસન રૂપિરાય; મનમાંહે ગભરામણુ થાય; શીપ ધુણાવી ખળડયા હોઠ, બેસુજ દિધા માથ જોટ. ૧૪ ઝળઝળીયાં નેત્રથી વહ્યાં, મુખ ઉતારી વેણુજ કહ્યાં; દુઃખ તારૂં મુજ દલમાં થાય, મોટેથી તે ના કહેવાય. ૧૫ વિને કરીને પુછે વાત, કહે દ્રૌપદી દુઃખ શું ખ્યાત; હરણુ તણી આ વેળા સાર. તેમાં ઉદારી નીરધાર. ૧૬ સાચું કહોને મારા સંમ, કેમ ઉદાસ થયા છો બ્રહ્મ; જો હોશે તે પાળીશ અમો, ખરેખરી દલ હોય તે કહો. ૧૭ નારદ

કહે શું પુછે વાત, તારી ચિંતા તને ન થાત મારે મનતો છે ગભ-
રાટ, તેની તું શું જાણે વાત. ૧૮ કહે ઢૂંપદી હો મહારાજ; ખરે-
ખરી તે કહોને ખ્યાત; દલમાંહ દુઃખ શાને ધરો, મુખ કહીને તે
પડ કરો. ૧૯ કહે નારદ થંભે કો ચઢયો, નાત જાતને કોણ ઘડયો;
તેની તું નવ જાણે વાત, કોણ દીસે કરણની જાત. ૨૦ તારી દાસી
કહેશે સર્વ, માહેત થઇને ધર તું ગર્વ; તું રાયની પુત્રી સાર; એ
છે શું તુજશેો નિરધાર. ૨૧ માત પીતા એનાં નવ હોય; જગમાં
મોટું લાંછન જોય; કુળાહીણુ એનો વેહેવાર એની જાનની દાશી સાર.
૨૨ ક્ષત્રી કન્યા તું છે સાર, દાસીપુત્ર પરણે આહાકાર; રાજવંશી
નથી નિરધાર, તેનો કરી લે કાંઈ વિચાર. ૨૩ વાતો સરવે રાજ કરે,
અવળી ગંગા વહે છે ખરે, નેવ તણાં નિરમોભે જાય દાસી તુલે લે
રાજકન્યાય. ૨૪ એવી સભામાં વાતો થાય; મુણી મુજ રદય શેકાય;
તેથી આવ્યો કેહેવા સાર, નસીખ તુંજ વાંકુ નીરધાર. ૨૫ તુંને કોઈ
ના મળે, તો વીષ પીને મરજો ખરે; પણ પાછો આને કાઢજે, બીજો
વર મુખે ધારજે. ૨૬ કોણ મુણી નારદનાં ઘશ, પગની જવાળા લાગી
શીશ; દાસીમુતને હું નહિ વડું, તમે ચેતાવી તેતો ખડું, ૨૭ આ-
શીકળ શી તમને થાઉ, મારા માટે કીધુ ખહુ; એને હું ઉતાડું હેઠે,
સત્યવચન છે એતો નેટ. ૨૮ એમ કહી દીધી આજ્ઞાય, ચાર દાસી
મોકલી ત્યાંય; શંખ વગાડી કરજો જાણુ, ઢૂંપદી નહી વરે પરમાણુ
૨૯ કહે નારદ કે ના લઈશ નામ, હુંતો જઉછું મુજ મુકામ; એમ
કહી અંતરધાન થયા, કહી કૃણુને પોને ગયા. ૩૦ તવ દાસી તો
ત્યાંહે ગઈ, શંખ વગાડી બીતા કહી; સાંભળને તું રાજ કર્યું, મ-
ચ્છેધ કરતો ઉતર ધણું. ૩૧ રાજકન્યા તને નહિ વરે, દાસીમુત તું
તો છે ખરે; વળી તું કહેવાય પ્રધાન, તારા કુળમાં લાંછન જાણુ.
૩૨ તે કારણુ તુંને નહિ વરે. માટે મચ્છવેધન નવ કરે કદી કરીશ
તોય પાછો જઈશ, એ કન્યાને તું ન વરીશ. ૩૩

વલણુ. શંખ વગાડીને કહું, મુણ્યુ કરણે કાનરે; દાસ છગન
કહે મેહેણું દીધું કીધું મુજ અપમાનરે. ૩૪

૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨

કડવું ૨૫ રાગ છપ્પો.

૨૨૨૨૨૨૨૨

થાયે જો અપમાન, તેહથી મરવું સાડું; થાયે જો અપમાન.
હળાહળ પીવું પ્યાડું; થાયે જો અપમાન, જોગી થઇને જાવું; થાયે
જો અપમાન, રૂડા ભોગ તજાવું; અપમાન થાય તેથી અધિક, બીજું

દુઃખ કંઈ જોઈ નહિ; દાસ છગન સત માનજો, ધિક્ક ધિક્ક તે નરને
કહી. ૧ તેમ થયું છે આજ. કરણ કેરે માથે તેમ થયું છે આજ,
રોમે અગ્નિ લાગ્યો, તેમ થયું છે આજ, વ્યાલ વિપધર જાગ્યો; વળિ
તેમ તો આજે થયું, મહેલું માર્યું દાસીયે; છગન ઉતરી ગયું, સુખ
કરણ ઉદાસીયે. ૨

રાગ સામેરી ચોપાઈ.

તેથી વળગ્યો થલે સાર, મનમાંહે કરોધ અપાર; ભરી સલામાં
લીધી લાજ, ખરર નીચે ઉતર્યો ત્યાંજ. ૩ નાહી સંખ વગાડી દાસ,
ગઈ મહેલમાં દેડપટી પાસ; કર્ણ ઉતરી આવ્યો ધર્ણ, સુખ ઉતર્યું
ઉદાસી વર્ણ. ૪ કહે દુર્યોધન વીરા કર્ણ, લાજ લીધી દેડપટી એવર્ણ;
આશ હતી વરવાની ખાસ, પાછા જાતું પડશે આજ. ૫ કરણ કહે
કે ચરચા જોડે, મરછ વિધનારો દીસે કોણ, શેર શુઠ ખાધી કોની
મામ, કે કન્યા વરી વેર જાય. ૬ મહેલું દેનારીને વરે, મારે અન્યાય
કરવો રખે; વ્યાપી મનમાં રીસજ મને, પરણાવી લઈ જાઉં તને; આલ
અવની એકજ થાય, પણ વરવા ન દઉં કન્યાય; ધિરજ ધરજે તું
તો મન, કન્યા તારી નહિ કો જન. ૮ દુર્યોધન કહે મામા આજ,
નિશ્ચે એક થવાનું કાજ; વળી કહે કો કરે કામ, ત્યારે મારી જાએ
મામ. ૯ કહે શકુની બોલ્યો કર્ણ, હેમ ન રાખીશ કોઈ વર્ણ, એનું
વેણ મીથ્યા નવ જાય, કેવો દીસે જહાદુર ભાય. ૧૦ કરણ કહે કો
કરશે કામ, તેનો કેડું હું તો કામ; ઉતરતાં માડું ઇક બાણ, મર્ણ
પમાડું નીશ્ચે જાણ. ૧૧ કન્યા વરવા નવ દઉં કોઈ બ્રહ્મા વિષ્ણુ
મહેશ્વર હોઈ; તારી ચીંતા મન જાન નિશ્ચે બેઠી છે ભવન ૧૨ છત્રપતિ
કહે સદેહ ટળ્યો, જહાદુર વીર તું સુજને મળ્યો; નહિતો નહોતિ સુજ
મન આશ, તારાથી મેં જાણ્યું ખાસ. ૧૩ એમ કહીને થયા સુપ,
થાય ન ઉભો કોઈ ભુપ; દેડપદ મન ઘણો ગભરાય, હવે બહલે શી
મારી થાય. ૧૪ કીધ કન્યાયે કાળો કેહેર, કામ થતાં વધાર્યું વેર;
કરણ ભરાયો કોઈ આજ, સુખે નહિ હોયે વીવાકાજ. ૧૫ નીશ્ચે
થશે કન્યાનું હર્ણ, માડું પણ આવ્યું છે મર્ણ; અનર્થ થાય તે કેમ
જેવામ તેથી ભલું મોત કહેવાય. ૧૬ વેર જઈ વિખપીને મડું, હવે
જીવીને હું શું કરું; વળી કોઈ ઉઠે રાજન, જોવા લાગ્યો ચારે ગમ.
૧૭ અવળે નહી કોઈ તે કામ, ત્રાસ પડ્યો પુરી ગઈ હામ; તે જોઈ
કહી દ્રોણીકને પેર, હું તો જરા જઈ આવું વેર. ૧૮ એમ કહી તે
ત્યાંથી વળ્યો, મંદીર માંહે તે તો પળ્યો; પોતે ધારી મર્ણની પેર શું
કરતે તે જઈને વેર. ૧૯

વહાણુ. મરવું નીશ્ચય આવરી, ગયો ઢૂપદ ઘેરરે; દાસ છમન
કહે કર્તા ઇંદર, તેણુ તુરે તો તેરરે. ૨૦

૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦

કડવું ૨૬ મું. રાગ દોહરાની ચાલ.

૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦

વૈશમપાયન બાલીયા, સુણુ જન્મેજય સય, વિસ્તારી તુજને કહું,
મરછવેધ મહિમાય. ૧ સ્વયંવરમાં બાતો ચાલે; કો નવ ઉઠ્યું સાર;
તે માટે ઢૂપદ ગયો, મરવાને નિરધાર. ૨ અરેરે એ દેહ તજશે,
પુત્રી રહે કુંવારી; બીચારાએ ખરચ કીધો, તે ધશે ધુળ ધાણી. ૩ એ
સુણી બળદેવ બોલ્યા, અહો મારા વિર; દયા આવે સુજને, કહોતો
ઉઠું ધિર. ૪ મરછ વિધવા કારણે કહોતો થલે ભઉં; આજ્ઞા આપો;
સુજને તોતો ઉભો થાઉં. ૫ તવ પ્રભુએ વિચારિયું, તરછટ કથળે
કામ. ચઢેલા પાડિયા, ભક્તકેરે કામ. ૬ વળી મોટાભાઈ ઉઠે, તો શું
ધરશે મર્મ, એમ બાણી બોલિયા, તમારો નહિ ધર્મ ૭ હું નાનો ને
તમે મોટા કેમ ન રાખો શર્મ, ઘરકપણે ગતિ ગઈ, વિચારો મન મર્મ
૮ આટલે વર્ષે પરણવા થાયે છે ઇચ્છાય; બાણી લાગે અવનવું જે
એ તમથી નવ થાય ૯ સુણી વેણુ પ્રભુ તણાં, બળદેવ તો શરમાય,
કહે હળધર હો વિરા, મન આવે દયાય. ૧૦ કન્યા માટ ન કીજયે,
વરવા નહિ ઇચ્છાય; ધુળ ધાણી સૌ થાય છે. મરે ઢૂપદાય. ૧૧
આ વખતે જે હોય એક કુંતા કોઈનો તન; આટલી વાર તો નવ
ટકે, મરછ તણું વિધન. ૧૨ કહે કૃષ્ણ શું કુંતામૃતનું, તમે કાપો
કષ્ટ; કદાપિ એજ દેખાડું તો, શું દેસો પ્રત્યક્ષ. ૧૩ કહે હલધર
ખતાવો તો. તેને પરણી લઉં, સુકીત માફ સરવળે, આજલગીતુ,
દઉં. ૧૪ વિધંસર કહે વચન આપો, હલધર દેજ વચન; વચન લઈને
હસી પડયા, પોતે જીગજીવન. ૧૫ પાંડવ શાને વચન શું, મશ્કરી
કરશે કોય; વાણાં વાયાં વર્ષ ત્રણનાં તો પાંડવ ક્યાં હોય. ૧૬ તવ
કેપ્પા બળદેવજી, તુંતો હસે છે કેમ, મશ્કરી સુજ તેં કરી, શું તુજ
સમ હું તેમ. ૧૭ ત્યારે તો બોલ્યા નહિ, ગયા ઉઠી તે વાર; રાજ-
સભામાં સંચર્યા, પોતે જીગદાધાર. ૧૮ દ્રોણુ વિદ્વર ને સિખમ બેઠા,
સગે કૃપાચાર, હસતે વદને આવિયા, પોતે દેવ મોરાર. ૧૯ સિખમ-
જીએ બોલાવિયા, પધારો પુર્વ પુરાણ; બિચારા ઢૂપદ તણુ, ખર્ચ
થાય ધુળ ધાણુ. ૨૦ દુર્યોધન તો ચઢી પડયો, બોળ્યું કુળનું નમ્મ;
હોય કદાપિ પાંડવો, તુરત કર્યું હોય કામ. ૨૧ હીરા અને હાલ્યા ગયા
રહ્યા કુળ અંગાર, ઉપાય તે શો કીજયે, કહો દેવ મોરાર. ૨૨ એકું

સુણીને બાલિયા પોતે યાદવરાય; સુણો સત્ય પુરૂષ તમે, એક કહું ઉપાય. ૨૩ વખાણ પાંડવનાં કર્યાં, કદી બતાવું એક; તેનું કષ્ટ કાપો કશું, શું આપો ધરી ટેક. ૨૪ સતીયા ચારે બાલિયા, ઓળખીએ આ કામ; સુકીત અમારાં અરપીયે, આજ લગીનાં તમામ. ૨૫ વિહુલ કહેડે વેણુ દો, નવ દીધાં વચન, એટલે બડબડ હરી પડ્યા પોતે ભુગણવન. ૨૬ ભીષ્મ પીતા કે' હસો છો શું, કાંઈ ન આવે લાજ; પ્રભુ કહે કે વચન દીધાં, પાંડવ ક્યાં હોય આજ. ૨૭ ભીષ્મ કહે શાખાશ તમને, આહો દેવાધી દેવ; વૃદ્ધ થયા પણ કુળની, ના ગઈ તમારી દેવ. ૨૮ કહે ગોવિંદ ગમ્મત ઘડી, કરીએ આપણે આજ; એમ કહીને હરી ગયા, જ્યાં યાદવ સભાજ. ૨૯ બેઠા બે આસનમાં; ઘણીક છે ચિંતાય; ભક્તિ માટે ભુધરે, કરી પેરવિ માવ. ૩૦ વચન પાંચે લઈ વળ્યા, ભક્તિ વશ જગરાય; દ્વંપદરાજ ઘેર ગયો, તેની કહું કથાય. ૩૧

વલણુ. કથા કહું દ્વંપદ તણી, શી થે તેનિ વાતરે, દાસ છગન સૌ સાંભળો હેત કરી એ ખ્યાતરે. ૩૨

૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨

કડવું ૨૭ રાગ મામેરૂ કૌતક કળિભુગના.

૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨

દ્વંપદરાજ મેહેલમાં જઈ, ચઢ્યો સસમે માળરે, ખાલો વિરાનો ઘોળી ભરીયો, વ્યાસજી ઉપકાસ, કૌતક કીધુરે ટેક. ૧ ચોધારે આંસુ તો ચાલે, કરે અતિ પરીતાપરે, હે વેદ વ્યાસજી હું મરું તે, તમારે માથે પાપ કૌં ૨ એવું બોલી ખાલો પોતે, સુખ માંડ્યો જે વારરે, વેદવ્યાસજી આવી ઉભા, ખાલો પડ્યો તે કાર. કૌં ૩ મારી તમારો ટોળી નાખ્યો, વદ્યા સુખ વચનરે, શા માટે આપઘાત કરે તું, આહો મુરખજન. કૌં ૪ કહે દ્વંપદહો મહારાજ, તમે ચાચા શતરૂ મારરે, વગોણું જગ બાધે કરાવ્યું, ઉપાય બતાવ્યા સારા. કૌં ૫ કહેણિ કરાવી મારે માથે, પૈસે સુકી પુળીરે; એક રૂપાળી કન્યા સાડ, ચઢાવ્યા સૌ પુળી. કૌં ૬ લાંછન મારે માથે આવ્યું હવે જીવિ શું કરવુંરે; તમ કહે મેં કામ કર્યું, તો વીશ ઘોળી પી મરવું. કૌં ૭ માકી મલીતો મને દીધી. કોથી ન થયું કામરે, પાંચ પડ્યા મે છઠે ઉતરીઓ, મરછ રહ્યું કરી કામ. કૌં ૮ સુણી બોલ્યા વેદવ્યાસ ભો, ગજરાયો શું છેકરે, તારી પુત્રી લાયક નહોતો, એમાંનો વર એક. કૌં ૯ સમ કહે છે મુખી લાયક, જણાતો નથી કેમરે, વ્યાસ કહે તે

આવ્યો સભામાં, કામ ઉપર નહિ પ્રેમ. કૌં ૧૦ કન્યાની ઈચ્છા નથી એને, નહી જશનો મન પ્રેમરે, દેવદ કહે પરેમ વગરનો, ઉઠાડું કરી કેમ. કૌં ૧૧ વ્યાસ કહે કરી જા તું સભામાં, સંગે દ્રોણીક લેજેરે; રાજા રૂપિ જાદવ કેરી, પ્રભુ સભામાં ફરજે. કૌં ૧૨ કરચેડીને વિનાંતિ કરજે, ધરજે પુરાણ પરેમરે; છયોકે હાવું કહે જે સભામાં, તને કહું જેમ તેમ. કૌં ૧૩ રૂપ રંગનું કામ નથી ને, ક્ષત્રી જોઈએ, આપરે, જાત છુપાવી બેસી રહેતો બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. કૌં ૧૪ ત્યારે ઉઠે પાપજ ભયથી, એની ચાલે હામરે; રૂપરંગ તેમાં નહિ હોય નિશ્ચે કરશે ને તો કામ કૌં ૧૫ કે દેવદ વાડ મહારાજ, પાણું કું તમ વાણુરે, તેમ છતાં નહી કામ બનેતો કાઠીશ મારા આણુ. કૌં ૧૬ એમ કહીને દેવદ ઉઠ્યો, વ્યાસ થયા વીદાયરે, દ્રોણીક સંગે દેવદ આવ્યો, રાજ સભાની માંય, કૌં ૧૭ જાદવ જીવ્યમાં જઈ કરીને, જોડયા છે બે હાથરે, નમ્રપણે કરગરવા લાગ્યો, છે ગુરુ દ્રોણીક સાથ કૌં ૧૮ વલણુ. સાથ ગુરુ દ્રોણીક છે, કરગરવા લાગ્યો નાથરે. દાસ છગન કહે જાદવ સભા, રાયે જોડયા હાથરે. ૧૯

કડવું ૨૮ મું. રાગ સામગ્રી વૈદરભીનો.

દેવદ રાજા વલવલે, કોઈ ઉઠોને રાય; મરજીવિંધ કન્યા વરો, લાગુ તમને પાય. દેવદ રાજા વલવલે. ટેક. ૧ સભા ભરી માદવ-તણી, તીહાં આવ્યો રાય; કામ કરો કોઈ માહરું, નહિતો મરકરી થાય. દેવદ ૨ નામ જાશે ક્ષત્રીતાણું, એક હસવું ને હાણુ; નક્ષત્રી પૃથ્વી કરી, પ્રભુ ફરસુએ સાર. દેવદ. ૩ ત્યાર પછી કો થયો નથી, એમ કહેશે આ કાળ; શું ક્ષત્રી ખોવાઈ ગયા, રહું મરજીજી જ્ઞાર. ૪ કામ નથી રૂપ રંગનું, જોઈએ ક્ષત્રી આપ; છુપા વેશે બેસી રહે, તેને બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. દેવદ. ૫ વિચારમાં સર્વે પહયા, જાદવ મંડળ સાર; જાત છુપાવી બેઠો કયો, આપ સભા મોજાર. દેવદ. ૬ યદુ કુળથી કો ન ઉઠીયું, રાય અતિ ગમરાય, આંધુ ભરે આકંઠ કરે, રાજસભામાં જાય. દેવદ ૭ ત્યાં જઈ તે ઈમ જાલીયો નથી રૂપ રંગ કામ, ક્ષત્રી જોઈએ માહરે, માટે ધરજો હામ. દેવદ. ૮ જાત છુપાવી બેસી રહે, અને કરે ન કામ; બ્રહ્મહત્યાનું તેહને, લાગે પાપ અનામ. દેવદ. ૯ સુણી અછકલો જાલિયો; સુણુ મામા વેણુ; પાપ સુકે છે મુરખો, મુખ કહે છે કે'ણુ. દેવદ. ૧૦ કોણુ છુપાઈ બેસી રહ્યો, હશે એનો બાપ; મામો કહે નિશ્ચય મને, છેવટ આમ આ.

ઢૂપદ. ૧૧ છો એ કાંકાં મારતો, કન્યા તારીજ થાય; આ કામ તો
 કે નવ કરે, રાખ વિશ્વાસ ભય. ઢૂપદ. ૧૨ રાજસભાથી ન ઉઠીયું,
 કોઈ તેણે ઠામ; આકંદ કરતો કરગરે. રાયમુકે મામ. ઢૂપદ. ૧૩
 બ્રહ્મસભા એક રહી ખરે, તેમાં તેતો ભય; પુર્વ પેરે કરે વિનતિ,
 લાગ્યો કરગરવા ત્યાંય. ઢૂપદ. ૧૪ કર નેડી નમ્ર વેણુથી; કહે ઢૂ
 પદરાય; બ્રહ્મસભા ન્યાળી રહી, કહે એવું ત્યાંય ઢૂપદ. ૧૫ રૂપ રં-
 ગનું કામજ નથી, નેઈએ ક્ષત્રી આપ; જાત છુપાવી બેસી રહે, તેને
 બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ઢૂપદ. ૧૬ ધર્મ કહે વીરા માહિરા, વિચારો દલ
 સાથ; જાત છુપાવી બેઠા આપણે, પાપ આપણે માથે. ઢૂપદ. ૧૭
 ભીમ કહે સાચું કહું દાણું દેવત આવાર; નહિ ચઢવું પડવું કાંઈ,
 થંભ પાડું સાર. ઢૂપદ. ૧૮ ધર્મ કહે બેઠા રહી, ગુણ ગોવિંદ ગાવ;
 નર વીર હીરા કુળના, તમે ઊભાજ થાવ. ઢૂપદ. ૧૯ ભીમ કહે
 ઊઠો ભલે, અહો વીર અરજનું હું રાજીછું એહમાં કરો કામ ન ભુલ.
 ઢૂપદ. ૨૦ કામ થયે મારો ભુસકો. હું તો ઝીલ્લી લઉં, અડચણ આવે
 ને કદી, તો તો વહારે ધાઉ. ઢૂપદ. ૨૧ કહે પારથ ભીમ ભાઈ
 ને, બેસી રહોને આપ; ગરબડ કદી નવ કરો, તો હું માપુ માપ.
 ઢૂપદ. ૨૨ ભીમ કહે ભાઈ તમ તણી, ચીંતા રહેશે તંન; ભીડ સમે
 સંભારને સાહ્ય કડું દેઈ મંત. ઢૂપદ. ૨૩

વડાજી. પરસ્પર ધમ વાત થાયે નહિ કોઈનું લક્ષરે; દાસ છગત
કહે સાંભળો, શું થાતું બ્રહ્મ પક્ષરે. ૨૪

કડવું ૨૯ મું. રાગ સામેરી.

વૈશંપાયન બ્રાહ્મિયા, સુણ જન્મેજય રાય; વિસ્તારી તુજને કહું,
મચ્છવેધ મહીમાય. ૧ વિષ્ણુ પડયા વિચારમાં, શું આ કહે છે રાય
ક્ષત્રી હોય ક્યાં આ તરફે, બ્રહ્મસભાની માંય. ૨ એમ ચરચા થાય
ત્યાં શું કરતો અરજુન; લેઈ ધર્મની આગના, ઉકયો ઈંદ્રજ તન. ૩
મોઢે માથે કેસ બહુ, મેલું વેલુ તન; તેહ ઉઠી ઉભો થયો; જોઈ રહ્યા
સઉ જન, ૪ તગીઓને કુડતું, પેહેરેલું છે અંગ, માથે મેલું કાળી-
યું, હાસ્યજનક નવલો રંગ. ૫ રસ્તો જોઈ સભા મહી, પેઠો તે
આધિશ બહીકે હૃદયે છે ઘણી, જપતો શ્રી જુગદીશ. ૬ દેવપદ લા-
ગ્યો નિરખવા, કોણ ઉભુ આ થાય; બ્રહ્મસભા સન્મુખ જઈ, લાગ્યો
દેવમને પાય. ૭ મહારાજ આજ્ઞા આપીએ, થંભ ચઢું હું આપ; મ-
ચ્છનું વેધન કરે, તમો પુન્યપરતાપ. ૮ દેવમ બન્યા તવ ગાભરા,

આણે લીધે લાગ; આજ્ઞા માગે શિષ્ય આ, મુજ ફળેતી કાળ. ૯
 વિદ્યારથી વિરમય થયા, આતે શું કહેવાય; મછ વિધવા આજ્ઞા માગે
 ભુકું કે સાચું થાય. ૧૦ વિચાર એવો સઉ કરે, રૂપિમન કરોધ
 અપાર; બોલ્યું નામજ માહરૂં, કાપડીએ નિરધાર, ૧૧ અંતર્યામી
 ઉડીયા, આઠ્યા બ્રહ્મસભાત્ર, એટલે એમને પુછવા, ચાલ્યો ધૃપદસાય.
 ૧૨ કરનેડીને પુછતો. શ્રીકૃષ્ણને એહ: કહો મહારાજ કોણ છે, આ
 ઉઠ્યો છે તેહ, ૧૩ અંગ મેલું વાળ આઝા દીએ છે કુપાત્ર; પ્રભુ કહે
 કુપાત્ર નહોયે, એછે તુજ જામાત્ર. ૧૪ માકું લાગ્યું ધૃપદને, બોલો
 વીચારી આજ; ન કહેવાનું વેણ કહો છો, લેલા થયા મહારાજ. ૧૫
 તમ કાપણ મેં જાણીયું, કડવું બોલો જોહ: પ્રભુ કહે બોલું પડે,
 કડુ બનેવી એહ, ૧૬ વિચારમાં ધૃપદ પડ્યો, બોલે શું અવિનાશ;
 સત્ય કે અસત્ય એ, મને કરે છે હાસ. ૧૬ પ્રભુએ પકડી અંગુલી,
 ગયા ધુમની પાસ; આવિ કહેવા લાગ્યા, પોને શ્રી અવિનાશ. ૧૭
 ચાતુરી ચારિત્રથી બોલે ત્યાં ઘનશ્યામ; આજ્ઞા માગે તમ કને, ધરીને
 મોટી મામ. ૧૮ મહારાજ શું મીત્ર છે, એહ તમારો ખાસ; આખર
 સમય ઉઠાડીયો, જે રાખ્યો તો પાસ. ૨૦ મુણી ધુમને જવાળ લાગી,
 ધ્યેયો વિકટ વિચાર; મોહન મરકરી કરે, લજવ્યો છે હું સાર. ૨૧
 ધુમ કહે કે અહો કૃષ્ણજી, પિછાનું નહિ એને; કહે કૃષ્ણજી ખખર
 નહીતો, તમે છે એ શેને. ૨૨ વચન મુણી થયા આકળા, રીસ ખરે-
 ખર લાગે; કૃષ્ણ કહે ગભરાતો નહિ, શું તમ પાસે માગે. ૨૩ ધુમ
 કહે કડવો કાપડી, દીન એનો રૂઠ્યો; સારી પાસે આજ્ઞા માગે, મછ-
 વેધ માટે ઉઠ્યો. ૨૪ પ્રભુ કહે કે આજ્ઞા આપો, જોહ થવાનું થારો;
 થલે ચઢસે મહેનત પડશે, તેમાં તમ શું જશે. ૨૫ ધુમ કહે કે
 એમ કેમ બોલો આજ્ઞા કેમ અપાય; કામ બને નહી એનાથી, તો
 વેણ મીથ્યા જાય. ૨૬ કહે પ્રભુ નહી જાય મીથ્યા, મમત શાને તાણે;
 ધુમ કહે હું ઓળખું છું, તે ગત તમે ન જાણો. ૨૭ મારા મઠ પાસે
 રહેનારો, ગુણ ગોવીંદના ગાતો, અજ્ઞાના ઉધાર એને, કોઠાં બીઠાં
 ખાતો, ૨૮ આ રૂપાળી કન્યા દેખી, ચઢવાનું થયું મન આજ્ઞા એને
 શું અપાવો, અહો ભુગજવન. ૨૯ કહે પ્રભુજી જેમ હશે તેમ, વિ-
 ચાર તે નવ કીજે; તમે તમારે આજ્ઞા આપો, મનમાં શાને બીજે.
 ૩૦ ત્યારે હર્ષ લરીને બોલ્યા, સંકટ તારૂ જાણે; મારા ને શ્રીકૃષ્ણ
 વચનથી, કામ તુજથી થાણે. ૩૧ આજ્ઞા કૃષ્ણે અપાવી તો, તે ફળ
 તુજને મળાણે; શીશ તમાવી અર્જુન બોલ્યો વેણ તમારૂં ફળાણે. ૩૨
 વલણ. વેણ આવાં વદી ચાલ્યો, પારથ ભેળી વારરે; હાસ છ-

ગત કહે નીચી નજરે, થંભ ગયો શુર સારરે. ૩૩

કડવું ૩૦ રાગ મનહર તાલ.

એવું કહી નીચી દ્રષ્ટી ચાલ્યો સતિ સુત સુભો; સભા સઉનેઈ
રહી, જળકુંડે તે ઉભો; પછી કહ્યું પ્રભુએ ત્યાં ધૂપદને તે ઠાર; જજો
એની કને તુભો જે ભેઠએ તે આપજો, હું તો હવે કામ જાઉં, એમ
કહી ગયા તેહ; જઈ નીચ સભા મહી, આસન બીરાજ્યા; દુષ્ટ તો
ન દેખી શકે, કહ્યું મામા ભુજો એહ; પેલો દોડા દોડ કરે, કાળો
કૃષ્ણ કાવીયા. ૧ મામા કહે ફાંફા મારે, તેમાં શું વળેજ તેહ; આખર
છો આવ્યા વિના, છુટકો નથી ખરે ! ગોષ્ઠી કરે એમ ગાંઠો ઘેલો
જણુ બેઠ તે ત્યાં; હવે આહી પારથ તે કરતો શુરે અરે, દલમાં
નથીજ દુઃખ. સુખ સ્વાત્માનંદ તાણું; સાહય જેને શામળો તે કહો
કોણથી કરે, હરનારો હરે મન ભુજો અતિ વાંકો વળી; બહેમ યસ્ત
થયો તેતો, મનમાં ખલુ કરે, રશક પડ્યો મન સાથ હોય અરભુન
ખરે; કહે મામા ભુજો પેલો, પારથ છેરે અરે, શકુનિ કે' હસે હરિ
તોતો કાળો કેર થાય; લીમ રહ્યો હોય છાનો; પણ શું ધરે, ત્રણ
ત્રણ વર્ષ થયાં, ચાર નથી થઈ થોડી; હોય તો ખખર મળે, માટે
મુઆ તે ખરે, કહે દુષ્ટ સત્ય મામા, ટળ્યો હવે મારો બહેમ, મુએલા
ક્યાં લીમ અને ધનુધર હોયરે મન માટે મન રાંઠે, મન કરે તર્ક
અતિ થંભ કને જઈ ગુરુ ધૂપદ ખડા ખરે, વહે મુખ રાય એમ,
મચ્છ વિંધનારા જન; સ્વારથ અમારો માટે, અમે તને પુછીયે;
ભેઠએ જે તારે કશું, તેહ હમ પાસ માગ; આણી દેશું આણી ઘડી,
મન તુજણુ તુંઈ જે ? બાણાવળી નર વઘો, ધનુપ લાયો બાણ મળે;
એહ મનવંછના તે, આપ મુણું ફીજીએ ! ૪ હુકમ થતાંજ વાર.
સેવકતો લાવ્યો સાર, દશ બાર ધનુ બાણ, લાવીને તો ફીજીયે; ધનુ
ભેઠ શીશ ધુણ્યું, આતો નહિ કામ આવે; આયુધ કરણુ કેરાં, આણી
આપો લીજીયે; તવ ગયો ધુપદતો કરણની પાસ હર્ષ; વિને કરી કહે
વેણુ, આયુધતો ફીજીએ. ૫ ઉભો થયો તેહ માગે, તમારા આયુધ
આજ; માટે કરો કૃપા અમ ઉપર એ ઈચ્છીયે ! કરણુ કહે આયુધ,
એમતો મળેજ નહિ; કહે છત્રપતીતો, આયુધજ ફીજીએ. પછી આ-
વ્યો રાય દુષ્ટદતો દુર્યોધન પાસ, કેવું માગે કરગરી, તેહ હવે ફીજી-
એ, આતો જન શાંત થઈ, મુણો સહુ વાત એહ; દાસ તો છગત
કયે જ્ઞાન પાન પીજીએ.

વલણ. જ્ઞાન પાનતો પીજીએ, ધરીયે હરિનું ધ્યાનરે હંસ સમો
ગુણ ધારીયે તજીયે માન ગુમાનરે.

૨૪૩૩૬૬૬૬૬૬

કડવું ૩૧ રાગ સામગ્રી.

—o—o—o—

ધરૂપદ આવ્યો દુર્યોધન પાસે; મારૂ દુઃખ દૂર કીજેજી; કરણ-
રાયને તમે કહો તો, ધનુષ બાણજ દીજેજી. ૧ ત્યારે તો દુર્યોધન
બોલ્યો દુષ્ટ મતિ જા અહિંથીજી કુળતી ઉભો કર્યો છે, આયુધ દેવાં
નથીજી. ૨ વેણુ સુણિ ધરૂપદ ગભરાયો અગગો જઈને ઉભોજી; તે
જોઈ ઉડીને આવ્યા પોતે ભુગજવંનજી. ૩ કહે ધરૂપદને શું ગભ-
રાયો શું બન્યો હેવાનજી શીથીજી વીથીજી થઈ ગયો છે નથી દેહ
નુભાનજી. ૪ કહે ધરૂપદ ઉભા થનારે માગ્યાં કર્ણનાં આયુધજી દુ-
ર્યોધનતો ના પાડે છે, બીજાં ન લે આયુધજી. ૫ તેનો શો ઉપાય
કરવો, એરે દીનાનાથજી; એક રસ્તો નથી સુઝતો, તેણે શીથીજી
ગાત્રજી. ૬ કે' ગોવિંદ ગરૂડાગામી, આયુધ તો અપાવુંજી, હું કહું
તે હાહા કરજે, તોતો કારજ થાવુંજી. ૭ કહે ધરૂપદ જેમ કહો તેમ,
મહારે નથી નાથજી; જ્યમત્યમ કરતાં કામજ થાયે, વચન સુજ નવ
જાયેજી. ૮ વળતી જણુ; બે આવ્યા ત્યાંતો, દુર્યોધનની પાસજી;
હરજી કહે કે અહો છત્રપતી, ધરૂપદ કર્યો ઉદાસજી. ૯ શા માટે
આયુધ નવ આપો કામ તમારૂં થાયજી; એવી રીતે કરો પેચ તો,
કન્યા તમારી થાયજી. લખાવિ લ્યો રાય કને તમ. સરતે આયુધ
આપોજી; ઉભા થનારથી કાર્ય ન થાયે તો કન્યા સુજ આપોજી. ૧૧
ત્રાંબાપત્રે લેખ કરાવિ, દો આયુધ તો એનેજી; જંગલીજટ શું થલે
ચઢશે, કામ ન થાશે તેણેજી. ૧૨ પગ એનો તો અમળાઈ જાયે, જોર
નથી કાંઈ જેનેજી; થરથરીને હેઠો પડશે કન્યા દેશે તુજનેજી. ૧૩
પહેરામણીનો આકો નહિ રહે કામ તમારૂં થાયજી વેણુ રૂચે જો મને
સારો ઘાટ ઘડાયજી. ૧૪ દુર્યોધન તો મન કુઢાયો, વાહવાહ કીધું
કૃષ્ણજી; રાય ચઢાવી કળજે નાખો, ઘડો ઘાટ મમ ત્રણજી. ૧૫
ત્યારે હરજી તેડે રાયજી. કહે છે તેને કેવુંજી દુર્યોધન આયુધ અપાવે,
લખાવિ લે પહેલુંજી. ૧૬ ઉભો થયો તે થંભ ચઢીને, જો કરે મછ-
વેધજી; તોતો વરે તે કન્યાને, ખુશ સર્વ સખધજી. ૧૭ પણ નવ
થાયે કામ, એહથી તો કન્યા રાયને આપેજી. ઉભા થનારના નાક
કાન; એ છત્રપતિ તો કાપેજી. ૧૮ એમ લખો ત્રાંબાને પત્રે તોતો
આયુધ મળશેજી; સાન ધરૂપદને કરી શામળે તું લખતાં નવ બીચેજી.

૧૯ ધરૂપદરાયે લેખ લખીયો તામ્રપત્ર મોજારણ, શકુની કહે દુર્યોધનને, કામ તથી થતારણ. ૨૦ જંગલીજટના ખેડ ચરણ તે, ફરી ફરીને જાયણ, કન્યા તારા કર્મતણી તે, લેખ ઠીક લખાયણ. ૨૧ કહે દુર્યોધન લેખ લખ્યો આ, લગન સામગ્રી કરજોણ; એ જંગલીનું નાક કાપવા, છરો ઘશીને ધરજોણ. ૨૨ દુર્યોધન કે' મામા સુણો, જાણતો કૃષ્ણને દ્રોહીણ, પણ આપણું ભણું કીધું, લલુ ન ગુણ દી કોઈણ. ૨૩ શાખારા પ્રભુ શામળીયા લીધી તસ્દી મારે માટણ, ગોવિંદ કહે પાસે રહીને, ઘડીશ તારો ઘાટણ. ૨૪ દુર્યોધન તો રાણ થાતો, ઉલટ વેણ ન સમજયોણ; કહ્યું કરણને ધનુષ ભાથો, તે કૃપનેદ દેજોણ. ૨૫ કણે આયુદ્ધ દીધાં કે જટ લઈ જઈ ધરૂપદે આખ્યાણ, ઉલટ વાધી અર્જુનને મન, માપ અમારાં આખ્યાણ. ૨૬ કુંતીમુતે ધનુષ ભાથો, ભરાવ્યાં ડાલી ખાંધેણ; શામળીઓ સીંહાસન ખેઠા, ઉલટ અંગે વાધેણ. ૨૭ એવે તો દુર્યોધન મનને, વહેમ પડયો એક મોટોણ, અર્જુનને તો વડ વિધયોતો, આમ થયું તું ત્યારેણ. ૨૮ માટે કો' ના કો' પણ નીસ્થે, કદાપિ અર્જુન હોયણ, તોતો કામ કરે એ નિસ્થે જાય ન ગાંઠયો. ૨૯ એમ વીચારી કે' દુર્યોધન, સુણો મામા વાતણ; કર્ણના આયુદ્ધ લઈ પારથે, વડ કીધો નીળપાતણ. ૩૦ માટે કો'ના કો'પણ નિસ્થે એતો અર્જુન હોયણ; મામા કહે તવ લીમ રહે નહી ઢાંકયો કામે હોયણ. ૩૧ માટે વહેમ ધરે ને મીથ્યા પાંડવ તે કયાં હોયણ પ્રભુ વરસનાં વહાણાં વાયાં બળી ગયા છે તેયણ. ૩૨ એમ ચાલે મસલત અહીંઆં, વાળી ખેડા મનંણ; અર્જુન તો છે જળકુંડાળે, કરે હરિ સ્તવનંણ. ૩૩

વલણ. અર્જુન જળ કુંડાળે ઉભો, સ્તુતિ કરે ઘનરયામનીરે; દાસ છગન બે હાથ જોડી, વહે કાસજિહારનીરે. ૨૪

કડવું ઉરે મું. રામ પદ ગાયન.

વૈશંપાયન જોલજ બોલ્યા, જન્મેજય સંશય મન ખોલ્યા; તારા વડોઆનો બાપ, સ્તવે શ્રી હરીરે. મારા અંત સમય અવગેલા, શોભા તમ તણીરે; વડારે ધાઓ શ્રી મહારાજ, બ્રહ્મહત્યા નડીરે ચઢવું વેણ કેરે કાજ મહર્ણની અડીરે. ટેકં ૧ માથે પાપ તાણું રણ ચઢીયું, હત્યા માટે ઉઠવું પડીયું; કોણ કર્મ તાણું ફળ નડીયું, માફ પુણ્ય બાથે ખરીયું દાઢ દુશ્મનોમાં નહિયું, આ તો ચાક ચઢાવી ચઢીયું

ત્રાંસની દાંડીયે. ખેંચી શકે નહીં હાથ; પડતું સુકી દાંડી જે'તો, હોય મહા ઉપાત. ૫ એક લાગે, તદા માગે ત્રાજવાં ભામિ જાય; એક બાજુ ગ્રહે સાંકળ, બીજું ઉચુ થાય. ૬ પાય સુકવો તે નવ ફાવે, આવે લથડી ધણું; પાછો આવી થાંભલે ને કદી સુકે ચણું. ૭ પ્રથમ તે પગ એક સુકે, એક ત્રાંસજ માંય, હેલકારા ચણજ પ્રતાપે ત્રાજવું ખસી જાય. ૮ કોઈ રીતે નથી ઉતરયા ત્રાજવે ઉપાય; કદાપિ પલ્લે પડે, તોપણ કાળ ન થાય. ૯ શી રીતે એ ધનુષ ચઢાવે; નવેરો ક્રીમ આવે વક વાળવા ધનુષ માટે, આણિ સુકે હો ઠામે. ૧૦ એક પલ્લે ધરી ભેરથી સાંપ ચઢાવા જાય; બીજાં ઉચુ થાય ત્યાંને, પાદ પહોળા થાય. ૧૧ પડે લથડી પાણીમાં, ને પુણું થાયે હુંસ; કદાપી કળ કરી ચઢાવે સુકિતવે ધનુષ. ૧૨ પણ ત્યાંથી પટ ગાઉ ઉચુ ત્રાજવું જળમાંય; લેચનને પુંછ વીંધવું તે, શે જળમાં દેખાય. ૧૩ વળી કરતું મચ્છ રહે છે, એહ પુણું પ્રતિત; આંખ પુંછ નિશાન સાધે સાધિ મારે સીદ. ૧૪ મારે ખળથી વિચમાહે; તોય ને ઉથલી પડે એક બાણે કાર્ય તણુ તો વીર નર નીરવે કરે. ૧૫ તણુ કાળ-માં તે થાય ના ને, કાળ તેનું ના સારે, એવી આંટી ઘાંટી બહુ તે, કહોસે ઉતરે બધે. ૧૬ એક ઠામે કદી સુકે તોય મૃત્યુ આવીયું મારે નીરવે મન જાણે લાગ્ય આ નુજ ભાવિયુ. ૧૭ શાન્ત મન ઇંમ રા-યનું કરી સ્થાન શકુની તો ગચ્છા ચઢનારને તો કહે દરૂપદ સ્વસ્થ થાવા કચ્છ લ્યો. ૧૮ ભેદ મચ્છે ચઢનાર કહે છે, કચ્છનું શું કામ; જરૂર એવી તમારે શું કામ સાથે કામ. ૧૯ પ્રણામ કરી પ્રવેસે પ્ર-ભુને, થંભને પણુ તો કીધો, શીરપર ધણું એક ફાળીયું વળી કુકતુ ને તળીયો. ૨૦ રૂપ એવે પાટિયે જો, બાથ મારે થંભને; મન શા-નમાં લહેલીન લાગ્યું ચતરે નહીં દંભને. ૨૧ મન ચઢવાનું કરી કર થંભપર જેવો ધર્યો; દરૂપદ દાસે પાટ તાણી, ભેઈ જાણી મન ધરો. ૨૨ વણણ. ભેઈ જાણી સૌ મન ધરો મન ધરો. ચેતન ચક્ષ આ કારરે; દાસ છગન સહાય સામગો, એક ડગ નર ભરે સારરે.

કડવું ઉપ રાગ સામેરી

પાટ ખેંચી દાસે નેક ધાર્યો અણુને મન ટેક, હવે શીએ કરજ કંઠ. જીવ જાય તદા ના હર. ૧ કાર્ય કરવા ધાર્યો ટેક એણે પગલું સુકવું એક એક નેક ટેક અધર જાય, દંડબક દોટો દેતો ધાય. ૨

સર્વથી સવાયો ચઢે, ડગપરડગ દેતો તે ખરે; જોઈ સહુ આશ્ચર્યજ થાય; પણ વીચારે માંહિ માંહિ. ૩ આડ ચઢેલો જંગલી ખરે, તેથી તે ચઢવામાં શરે; પણ આગળ એ પાછો પડે, કન્યા તો દુર્યોધન વરે. ૪ એ પણ નહી ઠીક આવ્યો ઠાક, લઢી હરી લેવી તે માટ; સહુ સહુના મનમાં મસ્તાન, તર્ક ડોકાવે તન ગુલતાન. ૫ આતો વીર વાકો છે નર્ક, એણે પગલું ભરીયું એક; મન સમરી શ્રીહરી તેય પછી ડગ ભરી છે ભેય. ૬ અંતર સમરે અશરણશરણ, તેણે પગલાં ભરીયાં ત્રણ; પ્રસન્ન થાજે દેવ મેરાર, કહી ભર્યા છે ડગલાં ચાર. ૭ સાચ માટ ધરૂ નવ ખાંચ કહી ભરીયાં પગલાં પાંચ; તુજ મુજ આડો અંતપટ, એણે ડગલાં ભરીયાં ખટ. ૮ તુજ છે કર્તા સર્વ જગત કહેતાં પગલાં ભરીયાં સસ, હત્તી અકર્તા ન્યારો ઠાક સમરતાં ડગલાં ભરીયાં આઠ. ૯ તારી માયા મ્હોની પર્વ, મન ધરી ડગલાં ભરીયાં નવ; ભુલરછે ભક્તિને વશ, જાણી પગલાં ભરીયાં દસ. ૧૦ અંગ રાગ ભુપણ નહી સાર, હરિહરિ જપતાં ડગ. અગીયાર; સાચ કરો શ્રી ભુગદાધાર, પદ દીધાં ખાર. ૧૧ રાખો શ્રીહરી મુજ પર મેર, એમ કહી દેતો તેર; ચોદે ચોદ વિદ્યા ગુણ જાણુ. પંદર ડગ તીથી પરમાણુ. ૧૨ કર્તા હત્તી આ ભુગોળ કહેતા પગલાં થાતાં સોળ, જોગી રૂપ ધર્યું પત્તર. ૧૩ રૂપી આશ્રમ રહ્યા ગરાડ, પગલાં તો દીધાં અઢાર; જુવે છે કંપદી જોગણી ભર્યા ડગ તેણે જોગણી. ૧૪ સર્વેશ્વર સહુ રીશ, કહી ડગ ભર્યા છે વીસ; નેતો એકેશ્વર આરાધે, પછી દશકે દશકે વાધે. ૧૫ મુજ શીર સાચો તુ ધસ, કહી ડગલાં ભરીયા ત્રીશ, માયો રાવણ વાળી કીશ, ભર્યા ડગ તેણે ચાલીશ. ૧૬ હવે ન રાખે કાંઈ કચાસ પુરા ડગલા ધયા પચાસ; પછી શુર સુરાતન વાપ્યું સાઠ સીતેર એશી માપ્યું. ૧૭ સો ખસે ચારસે સાઠ ખાર, ખાવી ચોવી નીરધાર; પછી ખત્રીસે છત્રીસે ડગ એતો જાય દોહયો અડગ. ૧૮ મારે વાતર પેળે ફાળ, કુદે મેડુકવત નીરધાર, એને ચઢતા નાવે જોર ચઢે તુકલ જયમ માગે દોર. ૧૯ ચતુર ચુકે નહિ લગાર, ડગલા ભરતો બળમાં સાર; સભા સહુ જોઈ વિરમય થાય; કો નવ ચઢીયો આ રીતે ભાઈ. એમ કહે સૌ રાણા રાય; ધસતો તેહ સવાયો જાય; જ્યાં છે આડો ત્રાસ નીરધાર, દડબડ દોડી આવ્યો સાર.

વલણુ દડબડ આવીને, ખીલે ખાઝયો તેહરે; દાસ છગન કહે અંગ લટકેતું શ્વાસ ખાય છે એહરે.

કડવું ૩૬ રાગ ચાલ.

ધ્યાસ એમજ ખાય છે ને, વિચારે છે પેર; એક ઘડી વીતી
 ગઈ, હરી લીલા મન લેર. ૧ કચુ નીચુ તે બુએ, વળી ચારે પાસ,
 ફેર એને નવ ચહે, સાહસ કરે અવેનારા. ૨ એક સરખા શૌર્યને
 બીજા કાર્ય વિચાર; જન જે કારે લાગીયું, જાપતો શ્રી હરી સાર. ૩
 અહો શાળા શામળા, કીધું તે આ કૃત્ય; હત્યા દોષ ફેસાવિયો, ચઢાવો
 રાખવા સત્ય. ૪ હવે કહ ઉપાય સો કેમ ત્રાજવે જાઉ, દાડી લેઉ
 હાથમાં, તો તે ઝોલો ખાઉ. ૫ માટે અહિં કરવું કશું, ચઢ્યો તક
 ચગદોળ; જગકુંડે દુર્ગેધન કે છો, સામાસુ મન મોડ. ૬ મામા આ
 તો નવ પડ્યો, તમે કહેતા એગ પગ તો અમળાઈ જાય છે, પણ
 પુરી કરી નેમ. ૭ મામા કહે એ જંગલી, ચઢતા હિમ્મત હોય;
 તાડેને ઝાડે ચઢે, ચઢી જાણે આવ. ૮ પણ ઉતરવા તણી આંટી,
 એક રસ્તો છે નહીં; અર્જુ ઘાટી એહ કારો, ત્રાજવે પડવું રાહી. ૯
 માટે મનમાં રાખ નીચે ધરપટી તુજને વરે, મુણી એવું હર્ષ વાધ્યો
 મુંજ મંદીર આવે જરે. ૧૦ બુએ અર્જુન ત્રાંજવાને, મીત્ર માડી
 સાર; દાંડી પ્રદેશ કર લાગો કહ પાણુ નાવે નિરધાર. ૧૧ ચલે થોડો
 ઉતરી પદ્મામાં ધરૂં પાણ; તેનો તો હેરકાર લાગે પડવું આણું જાય.
 ૧૨ ટટણી પડું ત્યાંથી હેડો, નથી એક ઘાટ; હવે મજ કરવું કશું,
 હે પ્રભુ ઉતરવા માટ. ૧૩ નાંજુ પડવું ત્રાજવસાં, તોયે તે સ્થીર ના
 રહે; શરીર રાખું ધારણે તો, કાર્ય કારણ પુરહે. ૧૪ મોટી આંટી
 એક આવે, છોગાળા રણછોડ, શક્તિ મુજમાં છે નહિ, શે અંગ
 રાખું મોડ. ૧૫ અરેરે શું થાશે હવે, વિધતા પ્રતિપાળ; ઉઠાડી
 થલે ચઢાવી, કાજ લે આ કાર. ૧૬ ચઢાવિને બતાવો તે, ઘટે ન
 દીનાનાથ; આરાધન તે કરવા લાગ્યો, જાણી હરિયે વાત. ૧૭ બુધ-
 રજી છે ભક્ત આધીન, વિધતા પ્રતિપાળ; એક કળાનું બળ આખું,
 અર્જુન અંગે સાર. ૧૮ તવ તનમાં શક્તિ આવી, મન મુજ્યો વિ-
 ચાર; કહોકે ના કહોકે પાણુ, કામ કરાવે જુગદાધાર. ૧૯ ખીલો
 સાચો નથી કાચો, જે થાયે તે કીક; અમથો અંતર કર રાખું હું,
 શા માટે ધરૂં ખીક. ૨૦ ધ્યાન ધારી હરીતણુને, નાંજ્યું પડવું સાર,
 જે પદ્મે જે ચરણ પડીયા, સ્થીર રહ્યા તે વાર. ૨૧ સહુ સભા ખડ
 ખડ હસી, ચઢનાર તું શાળાશ, પ્રાક્રમ બેઠ પાપી ખીન્થો, વળી
 થયો ઉદાશ. ૨૨ મામાને તે કહે પેલો, જંગલી પુરો ચઢીયો, ત્રાજ-

વાની ઘાંટી કહેતાં, પણ તે પદ્મે પડીયો. ૨૩ શકુની કે' ભવિષ્ય તાડ, ગદ્ય એની ઘાંટી, પણ ધનુષ ચઢાવવું તેનો મોટી આંટી. ૨૪

વલાણ. ધનુ ચડતાં ધરણુ ટળશે, ભાગ્ય તાડ' ભળેરે, દાસ છગન મતિ અધ ભમાવે, રૂપાણું રમકડું મળેરે. ૨૫

૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫

કડવું ૩૭ રાગ ચાલતો.

— ૩૩ ૩૨ ૩૧ ૩૦ ૨૯ ૨૮ —

ધનુષ લીધું હાથમાં ને પ્રહુઈંદરે બાણ; વસ્ત્ર પહેરાવા મન ધાયું,
દેખે પુરૂષ પુરાણ. ૧ એક શર તેઃ સુકી ઇંદરે. પારથ પાદ ઉડાવી;
તે પડી આવી સભા મધ્યે હસ્યા સર્વ સભા વીર. ૨ બીજે બાણે
હાડે કીધું ત્રીજે ધરે સુગત; ચોથે શર સુખવાસ દેઈ પહેરાવ્યો સુર
વાલ. ૩ છઠે બાણે અખતર, સાતમે કમરં પડો; સન્સુખ રહી પરી-
ધાન કીધો જરી ભ્રમો સામરો. ૪ પછી બાણ ગોરાસ્ત્ર આર્ય; ગૌર
વર્ણે નર થયો શણગાર પહેરાવ્યા પછી જે દેખતાં આનંદ લલ્યો.
કદોરો દોરો વેદ વીંટી કુંડળ હાર તણા મોતી તોરો શીર ઢળકે
જેની શોભાની નહી મણા. ૬ ગળચરો ને મોતી માળા કડાં તોડો પગ
માં અર્જુન થયો વિસ્મય આશુ' કીધું લાગમાં. ૭ સભા સહુએ થઈ
વિસ્મય જગપતિ ખુશી થયા સુકીત વિણ નીરતેજ છે તે સમાચાર
પ્રભુએ લલ્યા. ૮ વેણુમાં પાંચ જણની પાસે લેવા ઉઠીયા; (કે)
વધા હલધર અહો બંધુ આજ તો કડતક થયા. વડે કૃષ્ણ કૌતક
કશુ આશ્ચર્ય શેણે લાગીયુ, કહો ભાઈ તે સુજને, તમપાસ મેં તો
માગીયું. ૧૦ બળદેવ કે, આ જંગલીનું, રૂપ રંગજ ફરી ગયું; અ-
ત્રીક્ષ જઘને રૂપ બદલ્યું. કોણ એ જોઈએ કહ્યું. ૧૧ વધા ત્રિહલ વડા
વીરા વેણુ સુજને આપીયું કુંતાકુંવર અર્જુન એતો જો સંકર્ષણ કે'
હોય અર્જુન, લીમ કહીં દીસે નહિ; ને બતાવો સુજને તો જાણ
સંસય મન સહિ. ૧૩ ભગવાન કે'જે બ્રહ્મસભાની, પુઠ લીમ બેઠો
રહ્યો ધર્મ જોષી નીકુળ સર્વે, જોઈને ખુશી થયો. ૧૪ બળદેવકે'
જય જય થજો આ ઠામ અર્જુનનો સહિ, સુકીત માફ આજ લગીનું
જળે એહ તને વહી. ૧૫ એમ વદતાં તેજ વધ્યું સર્વ સરખો શો-
ભીયો તોય પ્રભુ રીઝયા નહી; અધિક દીપાવા મન કીધો. ૧૬ ઉઠી
ગયા તે સભા મધ્યે, પંચ સતવાદી જ્યાં લીભમ વિદુર પાસ તેડી,
માન દઈ પુછે તહાં. ૧૭ લીભમ વિદુર ધરોણુ કહે છે, આજતો કૌ-
તક થયું જંગલી જે થંભ ચઢીયો, તેહતો નજરે લહ્યું. ૧૮ કહો નર

એ કોણ છે રૂપ બદલ્યું ત્યાં જઈ; સદેહ અમારે મન અડચે તે
પુલાસોજ કરો સહુ. ૧૮

વલણ. પુલાસો તે કીજીએ સંશય અમારે મન થયોરે; દાસ
છગન એમકે' એ તો નર અરજીન લલ્યોરે. ૨૦

કંડવું ૩૮ રાગ ચાલતો.

સંકેત સ્વર રાગ ચાલતો

કહે કૃષ્ણજ તમે બોલ્યા, તેહ સાચું કીજીએ; કુંતાકુંવર અર્જુન
એ સુકીત એને દીજીએ. ૧ લીખ્મ કહે એ હોય નહિ, તેતો લાખા-
ગ્રહ બાળ્યા; પ્રભુ વરસ તો થઈ ગયાં, ને સમાચારતો નવ મળ્યા. ૨
કહે વિઠલ વેણ પાળો. અર્જુન એ બે હોય નહિ. બ્રહ્મસભાની પુક
લાળો, લીમતો બેઠો સારી. ૩ કો ન ચેને એમ બેજો, તવ તે મોહ
ભર્યા; ઉંચા નીચા થઈ બેજા, હરણ હઈયે આદર્યા. ૪ એક એકે
ઉંચા, લાંબી નજરે ન્યાળીયું; તાનો સુનો લીમ નહોયે, બેઠને મન
વાળીયું. ૫ ઉંચો બેઠો કદાવર, બળવંત વાયુતન ખરો; જીવતા
પાંડવ જાણ્યા, હેત હઈયે આવ્યો. ૬ સંકેત સતીઆએ કયો ત્યાં,
જય અર્જુનનો થજો; સુકીત અમારાં આજ લગતાં, પાર્થ કેરે દેહ
જજો. ૭ એહ રીત સુકીત મળતાં; બળ અંગે આવ્યું; સઉ સભા ઝાં-
ખી પડી, અરજીન તન તેજે વહું. ૮ કંડવીના રૂપને વળી, તે સમ
તેજ તો થયો; ભુલ ના લગાર ભાસે; બેઠ જીવને મળી રહયો. ૯
બેઠ પ્રભુ આનંદ પામ્યા. શોભિયો વર સર્વથી; રૂપ કન્યા સમ
થયો તે, માનતુ મુજ મન નથી. ૧૦ દ્રૌપદી અલીમાન કરશે, બેઠ
મુજ એતો થયો; એહથી અધિક શોભે, તોજ રણજોડ હું ખરો. ૧૧
એમ ધારી ગયા આસન, મન છે વિચારમાં; ભક્ત માટે ભુધરે કરી.
પેરણા રૂપિ કંડમમાં. ૧૨ વિચારમાં રૂપિ પડ્યા, બેઠ થાંભ જંગલી
રૂપને; થયા વીરમય મન વીશે, સંદેહ થયો બ્રહ્મ ભુપને. ૧૩ ચાર
ભાઈ સન્સુખ જીએ, જીએ અરજીન રૂપને; આતો જેવા હતા તેવા,
ચહયો તે બન્યો ભુપને. ૧૪ વસ્ત્ર ને આભુષણોથી, અંગ શોભે એ-
હનું; એહ નર તે કો હસે કે; રૂપ અવનવું બેહનું. ૧૫ સંકેત વિ-
કેતપ મન થાતાં, રૂપિ મનમાં એતિયા; છતે જ્ઞાને છુ અજાણ્યો, શીદ
વિકેતપ ભોગિયા. ૧૬ એમ જાણી જાણવા, આસન પોતે વાળીયું,
કરી પ્રાણાયામ સમાધી, કે તુરત તો જાણીયું. ૧૭ જ્ઞાન દ્રષ્ટી બેઠ
જાણ્યું, એહ કુંતાતન ખરો; બધું એના ચાર આને, ચહયો અરજીન

તે નરો. ૧૮ સમાધી ઉતારતાં તો, દુઃખ દીલ વાધીયું; અરેરે તુછ-
કર કીધો, પ્રથમ હુને ન લાધીયું. ૧૯ હવે તો હું શું કરું ને, જાળી
ક્યાં આણે સમે; સુખ શું હવે દેખાડું, કૃત્ય માંડે અણુગમે. ૨૦
એમ પશ્ચાતાપ થાતાં, નેત્રમાં આંસુ વહ્યાં; કરૂં ઝંપાપાત હુંતો મન
કોમળ મેં દહ્યાં. ૨૧ ધીક જીવતર માહરૂં. મેં પાપીએ જાણ્યા નહિ;
છતિ વિદ્યા મેં ન જાણ્યું, હવે ક્યાંય જઈ સહી. ૨૨ એમ કહી
કલ્પાંત કરતા, ધૂમ રૂપી તે સમે; મન દુમો ભરાઈ આવ્યો, સહ
સહ સુણો તમે. ૨૩

વલણુ. દુમો મન ભયો ઘણો, ચોધાર આંસુ જાયરે; દાસ છ-
ગન કલ્પાંત કરતા, ધૂમ રૂપી ત્યાંયરે. ૨૩

૬૬૫ું ૩૯ મુ. રાગ લલિતની યાત્ર.

અરર દહરે હુંજ શું કરું, ક્યાંય જાડને ઝેર ખઈ મરું. હુંજ
સુરખે જાણ્યું ના કશું, ઘેર ગંગા તે ઉવેળીરે અસુ. ૧ જરૂર સાગરે
ઝંપલાવું હું, પ્રાણ કાઢવો રાખવો ન હું; કરમ માહરાં આંવિને ન-
ડયાં. સુખ દેખાડું શું, કષ્ટતો પડયાં. ૨ સુજ આળસુ ઘેર ગંગતો,
આંવિ તોયના કીધ રતાનજે; ગઈ દાતરડું પાય તો નડ્યું, જ્ઞાન
માહરૂં ખાડમાં પડ્યું. ૩ કાગ ચંચમાં રેત આંવિયું, મોતી મરૂંદ
હાથ લાધીયું, તેમ પાંડવો ઘેર આવીયા, તોય ના લહ્યા મેંજ પા-
પીયા. ૪ રાંખ કુંકવો બધીર આગળે, અસિજ આપવી બહીકણ
હાથરે; અંધ નારીતો ભુપણો ધરે, તેમ તો થયું છેજ માહરે. ૫
ગરૂડ આંવિયા ચરકલી ગ્રહે, પણ પીછાન્યો ના થઈ સેવાયરે; તેમ
આંવિયા સેહેજ મઠમાં, કહીજ કાપડી ન રાખ્યા હઠમાં. ૬ ફરિ મ-
ળેજ કયા સુજને અરે, કુમાર પાંડુના ને સતી ખરે; હવે શું હું
કરું કિહા જઈ ઠરું, મોત માહરૂં આજરે કરું ૯ એમ વિદ્યપતા ધૂમ
તરે' તરે' ભરાઈ કાજળ ને અશરૂ તો ખરે; મનસુઝામણિ ઝાઝીતો
કરિ, તેહ ચેખીયુ ધર્મને હરિ. ૮ મન વિચાર તે ધર્મતો કરે તેડી
ભીમને ખતાવિયું ખરે; વિપ્રગુરૂ આ ક્યાગના રહે, શાંત હું કરું
પાસ જઈ અરે. ૯ વીર આપણો થંભરે ચઢ્યો તેહવારનો કલેશ તો
ખરો; વખત કલેશનો આ નથી અરે; તજવું કલેશ હું ત્યાં જઈ
ખરે. ૧૦ વાયુસુત કે' એજ દાવાનો, વિપ્ર એહ છે એજ લ્હાવનો;
માટે ના કરો કઈજ ભાધરે; છો રહે મરે ન જાવ ત્યાંધરે. ૧૧ તવ
વિદ્યા તીહાં પરમસય તો જુદ તાહરિ ધીક તુજ હો; કોન જાણતો

કરોધ આણુતો; વિપ્રરૂપિસુ કરોધ માણુતો. ૧૨

વક્ષણુ. કરોધ આણુતો; વિપ્રપર, તે લીમ તુજ ધિકારરે; દાસ છગન કે રૂપિઠીગ જાવા. ધરમ થયા તૈયારરે. ૧૩

૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨

કડવું ૪૦ મું રાગ દોહા.

૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨૨

અહો લીમ ધીકાર તુને, નવ આવ્યું હજી જ્ઞાન; માત તાતની પેરે વીપ્રની, જોવી કરણી સમાન. ૧ તુનો તારે છાનો રહેને, હું જાઉં તે પાસ; એમ કહિને ધરમ ઉઠ્યા, જય ધૃમની પાસ. ૨ પાછળ જઈને તેહજ ઊભા, કો નવચેતે જેમ; અહો રૂપિજી આ શું માડયો, નાદ ખોટો કેમ. ૩ આ વેળાએ હર્ષ લાવી, દેવો આશીરવાદ, તેને ખદલે આંસુ ઢાળો, શું આવ્યો વિખવાદ. ૪ અમારું શું ભુંડું ચાહો; ઠીક ન લાગે મન; માટે શું મનમાં કળકળિયા, સત્ય કહો વચન. ૫ ભલુ ઈચ્છો અમારું તો, આ વેળા નવ રડસો, આશીરવાદ દઈ અરજીનનાં વિઘન સરવે હરસો. ૬ સુણી એવું ધુમ્યરૂપી, બોલ્યા મુખ વચન; અહો ધરમ તે મારી આગળ, છુપાવ્યું શીદ તન; ૭ શતરૂ શું હું હતો તમારો; કે કહત કોઈને વાત; એતો સાડ તમે ન કીધું; ખોઈ વિશ્વ મુજ ખ્યાત. ૮ ધરમરાય કહે ભલ હમારિ, હવે ન દેસો દોષ; થવાકાળ સડ થઈ ગઈ; વહિ ગયે જળ શો શોષ. ૯ માટે ચીંતા તમે ન કરસો; એહ અમારૂં ભવિષ્ય; અમો મુખિ થયા છી ઝાઝા, આશ્રમ તમ આશીષ. ૧૦ તવ ધૃમ્યરૂપી તો રહ્યા છાના, મુખ વદા જય થાજે; અર્જુન કેસાં વિઘન સર્વે, મુજ વચનથી જાજે. ૧૧ વળી મારું આજ સુધીનું સુકીત જોહ; સત્ય વચનથી હું અર્પું છું પારથ તારનાં તેહ. ૧૨ ધૃમ્યરૂપીએ સુકીત સોંપ્યું કે, વધ્યું ખલુ તેજ; ધર્મ જઈ ઠેકાણે બેઠા, આવ્યું પ્રભુને હેત. ૧૩ ધૃપદી કરતાં પારથ શોભ્યો, મહતા વધી એની; તેજ તણું ખલુ ખિંખ વધ્યાથી, કાન્તિ વાધિ જેની. ૧૪ કન્યા તો ત્યાં પડી ઝાંખી. પ્રભુ પામ્યા આનંદ; ભકત સુર્યથી ઝાંખો માટે, નથી મન પસંદ ૧૫ વર શોભાવા સર્વથી અદળક ઢળીયા શામ; મન માતનું નથી માટે, પ્રભુ શું કરતા કામ. ૧૬ ભક્ત વચ્છલ ભારે ભુધર; ભીડ ભક્તની જાણિ; એક વરસનું પુન્ય પોતાનું, અર્પિ વખત વખાણી. ૧૭ ભક્તને ભગવાને દીધું, એક વરસનું પુન્ય, જેથી સુર્યને અર્જુન પ્રત્યે; ના રહી કંઈ નુન્ય. ૧૮ પારથતનથી તેજ છુટ્યું જાણે બીજે દીનમણી; સુર્ય તપ્તને એહ શીતળ છે. તેજસ્વી

ખહુ તન વણી. ૧૯ ઉચે સુર્યને અધવચ અભુન, બેનો તેજ પ્રકાશ; તેહ પ્રકાશ તો પડયો કુંડમાં, કે થયો જળ ચીદા ભાસ. ૨૦ તેહ પ્રકાશે સસા સોભી, જળ હળ બિંબાકાર; ઝમક ઝમક ઝમકારા મારે, જુએ ધૂપદી તે કાર. ૨૧ સુખ ઉતરી ગયું એનું તે પછી બોલી બાળી; સઘયરો મુજ મુણો વાતડી. (કહેતાં) શું જુઓ બાળી બાળી. ૨૨ થંભ ચઢયો તે પરણે કે નહિ એહ વદો વચન; આગળ કહેતાં હતાં તમે તે નીશ્ચે કરો શો મન; ૨૩ જોઈ દાશીની વિસ્મય પામી, થયું કાળજી કાચું. ઢાંકયું રતન ખાઈ તમે કીડી તેહ થયું છે સાચું. ૨૪ જરા ન ડરશો એ વરસો, ગભરાશો નહી મન; ધૂપદીને મન ધીરજ આવી, આકુળ વ્યાકુળ તન. ૨૫ સાસુને સાચુ નીહાળી, રહી છે ધૂપદી બાળી પ્રેમ અતી રદયે ઉભરાયો, પતિ ભાવને લાવી. ૨૬

વલણ. પતીભાવ તે મનમાં લાવી, નીરખે ધૂપદ બાળીરે; છાપ છગન કે હપ ઘણેથી રહી સાચુ નિહાળીરે. ૨૭

૪૨ ૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩

કંડવું ૪૧ મું. રાગ કંદ્યાણુ ગાયન.

૪૨ ૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩

લાગી મુરત સતીને પ્યારી, એનો નીરખે સુખ ન્યાળી ન્યાળી, લાગી છે. એ રાહ. મીટ માંડી જોઈ રહી છે, અભુનજનું રૂપ. મન-માહે તો હરી ચીતવે, કારણ થજે અનુપ. લાગ ૧ આ દેવાંશી રૂપે રૂડો, ભુપ થકી ચઢીયાતો; તેજ એનું જોતાં દીસે, ભાનુ તો અંખ-વાતો. લાગ ૨ હાવ ભાવ અંતરથી ઉડે, લાગે મનને પ્યારો; શું કંઈ જો આંટી વચમાં, નહિ તો તોડું ધારો. લાગ ૩ હાવ ભાવને કટાક્ષ કરતી, અંગ ચેહેરા દરસાવે નીચિ ઉચી વાંકિ ચુકિ, પતી ભાવધિ ન્યાળે લાગિ ૪ વ્યાસમુનીનું વચન રૂળજે, એહ પતી તો વરજે; મારા એના પુરવ પુન્યે, હે હરિ સંકટ હરજે. લાગિ ૫ એહ પતી જો મળે નહિ તો, દેહ તણુ હું મારો; તનમન ધન અર્પણ મેં કિંધું, એહ કૃત્ય કરનારો. લાગ ૬ સખિઓ સંગે હસીને લેછે ધૂપદી ખહુ ખહુ તાળિ; મચ્છ વિંધનારો જુએ ન સામું ભાવિક ધૂપદ બાળિ. લાગ ૭ જાણે ઈંદ્રજ આંખો કે શું ! સુર્યે ધરિયું રૂપ ચઢતો ત્યારે જંગલિ જોવો, આ તો બનીયો ભુપ. લાગિ ૮

કડવું ૪૨ રાગ સામગ્રી

પ્રસન્ન મન ધરપટી નીરખે, શું કરતો અર્જુનજી; કર માહેતો
ધનુષ હાથને વિચારે છે મનજી. ૧ કેમ ચઢાવવું તે નવ સુએ તર્ક
અતી મન કરતોજી; ધનુષ છેડો સુકું શાપર, ચઢાવા થર થરતોજી.
૨ ખેડ ત્રાજવે એ સુકું તો, બીજી ઉચું જાયજી; પગ પહોળા થે
૫ હેડો, નીરવે પાણિ માયજી. ૩ હાંસી થાય સભામાં મારી, ટેકો
જાળવે દેતાજી; થાંભે ટેકો દેવા જાડે તો. પડવાનું પણ ત્યાંજી. ૪
હવે અણીઆડું ધરું ક્યાં, તે ચઢાવું ધનુષજી. એક રસ્તો સુએ નહિ
ને હસાવું માનુષજી. ૫ મધ્ય ભાગ મુજ અંગ ફેરો, નાલીતો કહે-
વાયજી; તેપર અણીઆડું સુકું તો, માહે પેશી જાયજી. ૬ એ પણ
મનને રૂચે નહીને, મરણ માડું થાયજી; સામર્થ કરતાં સોસડું પેસે,
અણીયું ઉદર માંયજી. ૭ હવે નથી ઉપાય એક, મેં હસાવ્યા હોકજી;
હાથે મૃત્યુ માગી લીધું, હવે કડું શું શોકજી. ૮ થાવા કાળ હશે તે
થાશે, પણ મન સદે ખોડજી; ધનુષનું અણીઆડું તેતો, સુકી જોડ-
જી. ૯ એમ ધારી દુઠી ઉપર સુક્યો ધનુષ છેડોજી; બીજો હાથે
કરીને. પ્રત્યે આજ ખસેડયોજી. ૧૦ કે અણીઆડું પેટે પેકું લાગ્યું
ઝાઝુ દુઃખજી; એક ઉપાય હવે ના સુએ જોથી જાયે દુઃખજી. ૧૧
ધનુષ તો ઉપાડી લીધું, નાલીથી તે વારજી; ગમરાવા લાગ્યો બહુ
બળીયો; સમર્થ જીગદાધારજી. ૧૨ એા વિકૃત તેં મુને ચઢાવી, પુરે-
પુર ખનાવ્યોજી; પાકી મશકરી મારી કીધી. શું કરવા ચઢાવ્યોજી. ૧૩
વસ્ત્રાલુપાય તેજ વધાર્યું મરવા તે દીપાવ્યોજી; આવી આંટી મૃત્યુ
લાંટી, તેથી આપ ઉગારોજી. ૧૪ વારે વારે સાથ કરીને જોગાળા
કીરતારજી; આ વેળા શું જોઈ રહ્યા છે, ઉતારોને મારજી. ૧૫ શરણ
અહયાનું ખીરદ પાળેા, શરણાંગત વતસલજી; નહિ તો તારી હાંસી
થાસે, મરતાં વહ્નલજી. ૧૬

કડવું ૪૩ મું. રાગ સામગ્રી.

અર્જુન તો ધનુષ ચઢાવ્યું, તેથી થયો ટંકાર; સભા સર્વે વિ-
સ્મય પામી; કામ કરે એક સાર. ૧ મછ વિધવાની હોંસ હંધામાં,
અર્જુનને રહી વ્યાપી ચુકિત અંતરમાં શોધે છે; ત્યાં શું કરતા પા-
પી. ૨ દુર્યોધનને થઈ ચટપટી, પાસે તેડયો કન્યા વરશે એતો; કાળે
૩ ને જાણું પડશે, પ્રીય સખા મારે તો. ૪ તેથી આપણુ સૌને ના-

મન નીચું જોવું પડશે; વરઘોડો કાઢીને આવ્યા; તે આપણને માટે
શું કરવું તે બોલો; વિચાર પુરો સાધો; મનમુખો જે મનને હોયે,
તેહ જણાવો બાધો. ૬ કરણ કહે તું સુણ દુર્યોધન, વિચાર પાકો
કીધો; મચ્છ પાડશે એહ લીધા તે; પ્રાણજ એનો લીધો, ૭ ધનુષ
ચઢાવી બાણ માફ, ઉતરવા નવ પામે; ત્રાંસમાંથી હેડે નાખું, જેથી
કષ્ટ વામે. ૮ તમે સહુ તૈયાર રહેજો, હેડ પડે કે કુટો. ૯ કરણ કહું
હું એ કન્યાનું સત્ય વદુ નહીં જુઠો. ૯ કન્યા તુજને પરણાવવાની;
ચિંતા મુજને લાગી, દુર્યોધન કેં ધીર વીરા, શીકર મારી ભાગી. ૧૦
એવી આશા કરણે આપી જઘ બેઠો નીજ કામ; શત્રુનીએ સૌને ચે-
તાવ્યા કરવા પાકુ કામ. ૧૧ સાવધ થઈને સર્વે બેસો; હાથ ગ્રહ્યા
હથીયાર; હેડ પડે કે કુટી મારો, ચઢનારાને સાર. ૧૨ સુણી એવું
અંધમુત સહ થયા સાળલ સાર; નિજ નિજનાં આયુધ લઈને થઈ
બેઠા તઈયાર. ૧૩ સહ સભા તે નજરે ન્યાળે કોપ્યા કહિરવ કર્ણ;
મુખે કન્યા નહીં વરેરે થાસે એહનું કર્ણ. ૧૪ ધૃપદનું ધુળધાણી
થાસે, ખરચેલું સહ નાણું; ચરચા ચાલી સભા વિસે, મન લય સર્વે
આણ્યું. ૧૫ દ્રૌમ્ય રૂપિએ કહિરવ જોયા, હાથ ગ્રહ્યાં હથીયાર; તેથી
જાણ્યું અર્જુન ઉપર દે, ઉતરતાં માર. ૧૬ તેથી કરોધ રૂપિને વાપ્યો,
વિગ્રાને ચેતાવ્યા; સભા આપણીમાંથી ઉઠ્યો, તો જાનૈયા કા'વ્યા.
૧૭ માટે એને મારે તો તો, આપણને લાંછન; માટે કહિરવ કેરો ઘાટ
ઘડાવો, નિશ્ચે ધારો મન. ૧૮ સુણી એવું સહ રૂપિને; ઉમંગ અંતર
આવ્યો, કહિરવનો ઘાટ ઘડવા, એક વિચારતો કા'વ્યો. ૧૯ થનાર
હોસે તેતો થાસે, કરવો કાળો કે'ર વરચાયને કહિરવ મારે તો, મારો
આપણે ઠેર. ૨૦ બ્રાહ્મણ કોપ્યા ભક્તની લીડે; બન્યો બરોબર કાઠ,
દાસ છગન કહે સર્વે વીરે, રચ્યો લડાઈનો ઘાટ. ૨૧

ગીતી. ઘાટ યુદ્ધનો રચિને; વિગ્રો બેઠા ધ્યાન મને ધારી; તે
ટાણે શું કરતો, ધૃપદરાજ પુત્રી નેડાવી. ૨૨

કડવું ૪૪ મું. રાગ સાખીની ચાલ.

કહિરવોએ નિશ્ચે કીધો, કાપડીને સંહરવા; સાલ વિગ્રોએ કર-
વા ધારી કહિરવ કુળને હણવા. ૧ તે ટાણે ધુપદરાજ એ. નીજ મુ-
તાને કહાણું બેસી હાથણી આવો સભામાં નચીબ રૂડું આવ્યું. ૨
હાથણી રાણગારી મંગાવી ધૃપદીએ તે વાર સુવર્ણ કળાસ મુંઢમાં
આપ્યો, સોભાનો નહિ પાર. ૩ ઝડપેથી બાળા ઉડી, આવી મારે

હોડી; બે કરમાં વરખાળ ઝાલી કરીણી ઉપર બેડી, ૪ પુઠે ચમર દોળે દાસી શોભાની નહિ ખુબી; સભા વચ્ચે જળકુંડ પાસે, આવી બાળા ઉભી. ૫ કરીણી ઉપર અંબાડી શોભે, તેમાં શોભે બાળી આભલી-યામાં ચંદ્ર છાયો, તેમ દીપે રૂપાળી. ૬ હરખી સર્વે જોવા લાગ્યા, મોહ થયો સઉ મન; ચિત્ર રૂપ થયા સહુ રાજ ભાન રહ્યું નહિ તન. ૭ કઉરવો દીગમુદ થયા ને શુદ્ધિ નથી શરીર; ભીમ નીકુળ સે'દેવ તે પણ હરખ્યા બાળીયા વીર. ૮ ભીમસેન તો ઉભો થવાને નીચો ઉઘો થાય; પણ મુજ ઝાલી ધરમ બેડા તેથી ન ચસકાય. ૯ શેહેર અને બ્રહ્મમંડળ સર્વે તર્ક કરે મનમાં; એક એકના કાને લાગી, વાતો કરતા ત્યાં. ૧૦ એમ સભામાં ગરબડ ચાલી તે, ટાણે શું થાય ચઢ્યું ધનુષ અર્જુને ઝાલ્યું. પોતે બે કર માં. ૧૧ તે વેળાએ તેની કાન્તી, અતિ અનુપમ દિસે; ને જોઈને પંચ રતિયા, કૃષ્ણ હળધર મન હસે. ૧૨ વળી રૂપ બહુ જેણી સહદેવ, અંતરે ઉપજ્યો પ્રેમ; હશી હશી ચુધિદર પ્રત્યે વધા વચન તે એમ. ૧૪

ગીતિ. રૂપભંગ પારથ જેણી પરમ ઉપનયો જોયીને તેને તે
દાસ છગત શું વરાણું, સલાજનો સહ મુણોને તેનો. ૧૪

● 研究の目的

६६७८९ ४५ राग वाष्पानरा.

તમે વાત સુણોને મારી, ધનું ધનુષ ધનને ભારી, ટેક. તમે
જીઓ મહારાજે; શો શોભે ધનંજય ચાળે, મુજ હૃદય ખુશી આ
વારી. તમે ૧ દુઃખ વેઠવું પડયું પરમાણે, વણુ વરસાનું આ ટાણે;
પ્રભુ સાહય થયા અપારિ. તમે ૨ દુષ્ટ લાક્ષાગ્રહમાં ખાળ્યા, ત્યાંથી
ભીમે તો નિકાળ્યા યાદ આવ્યું આધારી, તમે ૩ ભીમ વયો હેડંબા
નારી તેનો ગટોરગછ મુત ભારી; તેણે ઉગાર્યો આવારિ. તમે ૪
ગયો હેડંબાસુર સહુને ચોરી દુખ દેનાર દેવને તોરી; કર્યું મુખ
છત્રેશ્વરી માડી તમે ૫ પછી લેઈ ગયા કળીરા, ભેગી વેપ ભીમે
ધાર્યા છોડ્યા સો કળીરા મારી તમે ૬ ત્યાંથી એક ચકાતો આવ્યા;
ભીમે વિપ્રતન ઉગાર્યા ત્યાંતો બકરાક્ષસને મારી. તમે ૭ હણે અખ-
પંચ નીત્યારી; એક ધનુષજ મારે કારી થતી હત્યા ભીમે નીવારી
તમે ૮ એહ પુન્ય ઘણું તો કીધું, રૂપી ધૌન્યનું આશ્રમ લીધું; રૂપી-
ચણું ચાંખ્યા નીત્યારી, તમે ૯ શીત તાપ વૃષા દુઃખ વેડી ભગ્યા
ભગવાંત કષ્ટજ વેડી તે, પુન્ય આવ્યું આ વારી તમે ૧૦ આ શણુગાર
આ ક્યાંથી, મુખ તેજ ન જાયે આંખી; હજ્યા અહળક ભગદાધારી

વિરધારી. તમે ૧૨ ગીતિ. ધિર વીર ધીર ગીર, ધરી ધનુને
ઉભો છે એતો, દાસ છગન કહે ધારો, નક્કી મહવેધ હવેજ એથી તો ૧૩

કડવું ૪૬ રાગ સામેરી.

ધર્યું ધનુ અરજીને હાથ, સમરે શ્રદ્ધાથી વૈકુંઠનાથ એણે મચ્છ
સામું જોગગઢ દીસે નહી મચ્છ પુછ લોચન ? વિયત વાયુથી ચક્રયું
મચ્છ ચાક વાયુવેગ ફરે આડો આક; તર્ક અર્જુને કીધ મન, કેમ
વિધારો પુછ લોચન, ૨ મારવું પ્રતીબીખ પર બાણ, જળ મચ્છ
ગઉ બાર પરમાણુ; સ્થીર મચ્છ હોય તો તકાય, હવે હું થું કડું
જગરાય ૩ પ્રભુ ભક્તની વહારે ધાળે અશર્ણુ શર્ણુ મુજકર સ્હાળે;
ગરૂડગામી ચઢો મુજ વહાર, કરો સંકટે સાથ મોરાર ૪ જગતનાથ
તમે તો ઉગાર્યો, લાખાશ્રદ્ધથી જળતા ટાળ્યા; તેહ રીતે કરો તમે સાહય
સ્થંભ ચઢાવી ઝાલી બાંહય ૫ ધરજ્યા ચરણ ત્યાં કડવત દીધું.
નાભીરૂપ વજરનું કીધું, આવ્યો વિદ્યાસ મારે મન; હવે તરછોડશે
ન સ્વામીન ૬ મચ્છ ફરતી તે કેમ ન જણાય, પડી ગુચવણ હે
જગરાય, આણી ઘડી કરો તમે સ્હાય મચ્છ સ્થીર કરો મહાકાય ૭
સ્તુતી એમ કરી અરજીને, તવ ધ્યાન કરી ભગવન આપ ભક્તનું
સંકટ જાણ્યું, અતી હેતથી મનમાં આણ્યું ૮ કરતા અકરતા તેને શી
વાર, કીધિ પ્રેરમાં પ્રેરકે માર; મચ્છ પાસનાં જે પવન, તેહ બાંધ્યો
શ્રી મધુસુદન ૯ કરી કરૂણા શામશરીર, મચ્છા મુવર્ણની થઈ સ્થીર;
જેઈ તેહ પારથ માન્યું મન જાણ્યા પ્રત્યક્ષ જગજીવન. ૧૦ પછી
જળમાં જોયું સતીતન, તવ દેખાયું મચ્છ લોચન પડ્યું મચ્છ પ્રતિ-
બિંબ જળમાં; જેમ દીદાર દેખે દરપણમાં ૧૧ પછી મચ્છ વિધવા
મન કીધું નિજ ભાયેથી એકસર લીધું; શકિતમંત્ર ભણ્યો ત્યાં સાર,
કર્યા ત્રણ ભાગ તો નીરધાર ૧૨ અગ્રમાગ સ્થાપ્યા બ્રહ્મદેવ મધ્ય
વિષ્ણુ ને અંત મહાદેવ, વધો મંત્ર વાયુ ન રાખી ન્યુન ઉપર ધર્યું
ધરમનું પુન્ય ૧૩ બાણ તથ્યાર એ રીતે કીધુ પછી જોયુ જળમાં
સીધું; સતીતન ઉભો દંડ ધિર કરી વંકે મનમુખો શરીર ૧૪

ગીતી—વક કરી વાળી સતીસુતમુખો ત્રાંસ મહી ઉભો; દાસ
છગન કે શ્રોતા, મચ્છ વિધવાનો ધાર્યો મનમુખો. ૧૫

કડવું ૪૭ રાગ કડીવની ચાલ.

—0000—

પારથ પુરો, દીસે શુરો, નથી અધુરો યુક્તિ નુરો ત્રાસે ઉભો
જાણે સુખો મહાવિશે કરી મનમુખો. ૧ પ્રભુ સંભારી પ્રેમ ધારી કર-
ધનુષ ભારી કર આવારી; સમર્થા મનમાં હેતજ આણી, પુરૂષપુરાણી
સમજણ શાણી ર આણજ ધારી મનમાં મહાલી, ગર્વ યોરાવી હૃદયા
ફાલી ઉલટ આણી; પ્રભુને જાણી મોજ માણી. અંતર આણી કે ગણીત
ગણીતને કિંદમજ હણીને જાણે રણીને; દલડુ મોહું જળમાં જોયું,
પાપજ ખોયું, તાકયું ૪ ડોકી વાંકી, નીચુ ઝાંખી મચ્છા તાકી, જય
ન થાકી, આણુ મેલી, વારી ફેલી રંગેરેલી કરી છે ફેલી ૫ છળજળ
કરતું સણણણુ શરતું, સરસ કરતું, ફુંદડી ફરતું, આગળ ધસતું પાછ
ન ખસતું. ૬ વાયુ વેગથી સારી મેગથી વીજ વેગથી, અજ્ઞ ભેગથી,
જેવી સરતી ન રહે ખરાત ન દ્રષ્ટે પડતી ન લાય નરતી, ૭ એવું
છટકયું ન રહે અટકયું ખરજ ખટકયું, જોતાં ખટકયું પાંડે પટકયું.
કદી ન અટકયું ભુગતે જોડયુ જેવું છોડયું ફટાકે લઈને લોચન કોડયું ૮
આજનો કટકો હેકો પડતો ચિપ્પે કટકો ઉચો ચઢવો મછરને અડતો
જઘને નડતો ઘાટજ ઘડતો, પાછ ન ફરતો ૧૦ પુછ ઉપર તેનો પડતો
માપ ફરતો નીશાન ધરતો બળથી બઢતો, ખટકે લઈને પુછ કાપતો
પછીજ પડતો ૧૧ રાંકર કટકો ફેરા ફરતો વાયુ વેગથી ચાકે ચઢતો
કારજ કરતો જરા ન કરતો, પાછો ન ડરતો ૧૨ મધ્યે વળતો બહુજ
બળતો કોટી કળ તો વેણજ પળતો મચ્છને નડતો ૧૩ ચરચરચર છળાકે
લઈને ફેંકયું સર્વે દેખ્યું ન રહે રેખ્યું એવે દેવે કરી કુલસૃષ્ટિ પાંડવ
ફેરી પાપી કપી ભુવે દ્રષ્ટી સર્વે શ્રદ્ધી ૧૪ હુંદુંભી ડકા દેવના વાગ્યા
બહાલા બહાલા લાગ્યાં ભય સઉ ભાગ્યા પાંડવોનાં ભાયેગ જાગ્યાં ૧૫
દાસ છગન કહે પછી તે હોડ હેકું પડીયુ પહોચ્યા કોડ, શરેતા બોલો
શ્રી રણછોડ (રણછોડ રાયકી જે) ૧૬

ગિતી—બોલો શ્રી રણછોડ, ભક્તનું કાજ કર્યું ભલિ રીતે ભારી;
તેમ તમે સહુ ભજજો, ભોળો ભગવત સદાય લેશે ઉગારી ૧૭

કડવું ૪૮ રાગ દોહા.

—0000—

આણુથકી મચ્છ જળમાં પડીયું વરત્યો જય જયકાર; તે ટાણે
રાય કરણ ઉઠ્યો ઉઠ્યા અધકુમાર ૧ હસ્તમાં આણુધ ધરીઆ ભુએ
—જો સાથ; એ દેખી ભીમ થયો ઉભો મરડી ધર્મનો હાથ ર છલંગ

મારી ગયો આગળ કરી મનમાં મનસુઓ જળા કીનારે કુંડી પાસે તે
 તો જઈને ઉભો કરી ગર્જના કરી કહ્યું બાઈધીર હુંતો દેઉ; ઉતરવાની
 મહેનત ઠેકી. પડો હું ઝીલી લેઉ ૪ એ જોઈને કંઠરવ કોખ્યા, દુષ્ટ
 પાડી યુમ; એ મામા આ લીમ આવ્યો ભાગી મારી ન્યુન ૫ કહે
 મામો મારગ ઝાલો, રહીએ સાજ તાજ; જોઈ લીમને મન વિચાર્યું,
 પોતે કરણુ રાજ. ૬ માઈ જોલ્યું મિથ્યા જાયે, તેથી રૂડુ મર્ણુ; નજર
 લીમની ઉચી છે તો, કંડ કન્યાનું હણું. ૭ એમ ધારી પોતે દોડ્યો,
 કન્યા હરવા જાય; એવે લીમે જતાં જોયો, ચીતમાં ચટપટ થાય. ૮
 ભાઈનું લાગ્યું ભાઈ ભોગવસે, કન્યા હરણુ થારો; કીધિ મહેનત છુટી
 પડશે, અને ફજેલી થારો. ૯ એવું ધારી દોટ મુકી, વાયુ નંદન સાર;
 જે કરણુનો કાન ઝાલી, માર્યા તમાચા ચાર. ૧૦ મુચ્છુપુત્ર તો ત્રાસ
 પાર્યો, આ કયાં સુજને નડિયો; એવે લીમે છલંગ મારી હાથિણી
 ઉપર પડીયો; ૧૧ તેથી હાથાણી થે ભ ભેંગી. દેડ વૃકોદર ખાંધે; દ્રોપ-
 દીનું પાંગોડું ઝાલી, લીધી પોતે ખાંધે ૧૨ કન્યા લઈને ત્યાંથી નાહો,
 સમા બહાર તે જાય; પ્રજાપત ઘર ઝાલી આવ્યો, જ્યાં પોતાની માય.
 ૧૩ બારણેથી યુમ મારી, એ મા હુંતો આવ્યો, જુઓ જુઓ હો
 સુજ જનેતા; અસુદ્ય વસ્તુ લાવ્યો. ૧૪ માયે જાણ્યું ખાવાનું કે,
 રમવાનું કે હશે; કે સુજને મરાયા ફાફાં, બોલશે હોશો મશે ૧૫ એવું
 જાણી માતા બોલ્યાં, બાઈઓનું ભઈયાડ; જે લાવ્યો લોચ તુંતો બેટા,
 તે સઉનું સહયાઈ ૧૬ લીમે જઈને કન્યા મુકી, શું બોલી તું માત;
 આજ સભામાં મચ્છ વિડ્યો, અર્જુન આપણુ ક્રાત ૧૭ કન્યાનું તો
 હણું થતુંનું માટે ઉચકી લાવ્યો; ન બોલવાનું તુંતો બોલિ, કાંઈ વિચાર ન
 આવ્યો. ૧૮ એમ ઠપકો માને દેજે, વાયુ કંરો તન; તવ કુંતાજી
 રહવા લાગ્યાં, આંધુ આવ્યાં લોચન. ૧૯

ગીતિ આંધુ ભરતી માતા હેંચા ફાટે રહેજ છે ત્યાં તો; દાસ
 છગન કે ચીંતા, હોશીને મન ઉપડી છે. આતો. ૨૦

કડવું ૪૯ રાગ દીંડી.

દીનાનાથ વેળા વિકટ મારે આવી સાલ્ય કરીને લેજો આજ તો
 નિભાવી દીનાનાથઃ ટેક ભાન માહરૂં ગયું ને વેણુ શું નિકાલિ ન
 કહેવાનું આજ કીધું દૈવ થશે શું હાવી દીનાનાથઃ ૧ જીવં ઘડપણ
 કેરૂં, ભાન તો ભુલાવી, જ્ઞાન કાંધરે' નહિ, બળ્યુંજ જીવ્યું હાવી
 દીનાનાથઃ ૨

કડવું ૫૦ રાગ મનહર.

સ્વયંવર તણી રીતો જાણો સહુ સલાજન, થાય જેની કન્યા તે
તો, પરણીને જાય છે, બીજા સહુ જાય પાછા નિજનિજ તણે દેશ,
પાંડવોને જાણીઆજ સહુ તો હરખાય છે. ૧ તેથી ગયા નહી કોય.
રહયા તેહ ઠામ કરી પરણાની પછી જવુ, એમ વિચરાય છે, પાંડવ
ઉપર પરેમ, તેથી ધર્યો નહી ગર્વ, સહુ થઈ જાનેયાની વાંશે જાય છે.
૨ આગળ પારથ જાય, પાછળ તો જાય સહુ. ચાલી આવ્યા મનપતી
તણે ઘેર તેડતો, ચોટલે આસન કરી, એકા સહુ રાજગીજ માજ માન
વિણુ ઘણા હરખથી જેહ તો ૩ કહતો એકા ભોમિપર, આશન વિ-
નાના રાજ વળી આવ્યા ઠાંઠાસી સહસ્ર રૂપિ એહ તો દર્બાસન પાસે
જેહ, નાળી એકા સહુ તેહ. ચાલવને રેયતનો, એકા વળી નેહ તો ૪

કડવું ૫૧ રાગ ધોળ.

૩૩૩ ૩૩૩૩ ૫૬૬૬ ૬

બોલ્યા બોલ્યા વેળાજપાય વચનને, સાંભળ સાંભળ જનમેજય
રાજનરે; ચાલ્યા ચાલ્યા પદપદના જે તનરે, ગમા ગમા મનપતને
લોવનરે. ૧ જઈને કહ્યું અર્જુન કરોડરે, હાથો હાથો પદપદી મોડા
મોડરે; મંડપ રચ્યો, વીવાતણા અતી કોડરે, સુણે પરણા દીજે નહિ
ગોડરે ૨ હાથ કરે લેજેને શુભ લાહારે, વાત આવે ચોટલે તો
સહુએ આવેરે; વટે અર્જુન તમે તો તત્પર થાવેરે, આવી ચોરડીમાં
તમે જોડી જાવેરે ૩ કહેજો કહેજો તમ તાતને સમાચારે એછે એછે
પાંચે કુંતીના કુમારે; કીધો કીધો મછવેધ એકે હાથરે, પરણે પાંચે
કન્યાની સાથે ૪ કહીધે કહીધે મચ્છ વિધનારે કીધો નીમજી
ધર્મ નીકુળ સેહેદેવ ને ચોથો ભીમરે; તેને સાથે લઈને વરવા આવેરે,
મરજી હોય તો તમ તાત તેડુ કાંચેરે ૫ નહી તો તમે કહાવજો કે
પાછા જાવેરે, નથી મરજી જોઈએ તેને વસાવેરે, એવાં એવાં વાકય
પારથનાં સુણિરે કરોધ વાળ્યો કુંવરને મન ઘણારે. ૬

ચોપઈ. વચન સુણીને કરોધે થયા નિજ બેનને તેડી ગયા જઈને
કહ્યું પીતાને એમ વરને તો વરવાનો નેમ ૭ એછે કુંતાકેશ તન;
મચ્છવેધ કીધો ઈક જન; વરવા આવે પાંચે સંગ, એક નાર વર
પાંચએ વ્યંગ ૮ એક નરને જે નારી હોય નારીને નર જે નવ હોય;
તો આ પાંચ વરે એ કેહેર, પીતા પુત્રી પીઓને ઝેર. સુણી રાયનું
મન, આ આવ્યું કયાંથી લીલન, હવે બીજુ શું હુંતો કરું, વ્યાસ

કડવું ૫૩-રાગ ચૌપાઈ.

ઢૂપદરાયે કીધી પેર, તેડુ મોકલ્યું હરખભેર; ઢોલ દદામાં શર-
ણાઈશાર. સાજ સહીત વાજાં નીરધાર. ૬ વાગને ગાજતે સૌ સરદાર.
આવ્યા પરજાપતને દ્વાર; કહી પાંડવને મંગળ પેર, ચાલો વાં
ઢૂપદ ઘેર. ૭ તવ આનંદ સહને મન થાય, કુંતા પાસ ગયા ધનુ
રાય માતા મોઢ માથે કો ધરે, નામણ દીવો તે કો ગ્રહે ૮ માતા
બોલ્યાં મુખ વચન, આપણ ઉતર્યા જે ભોવન ખરાં સગાં તે પીતા
માત, માટે કહો પરજાપતને વાત. ૯ મોઢ ઘાલસે એની નાર ન્યાત
સગા બોલાવે સાર; એથી કે નિચુ તા લેાય, એને આશરે મંગળ
જેતય ૧૦ મુણી ઉઠ્યા ધરમ સાર, કહું કુંસારને થાવ તૈયાર; બોલાવો
જાતિ સમસ્ત, પરજાવા આવો થઈ સ્વસ્થ. ૧૧ કાઠી ગાલે માથે મોઢ,
તો તો મનના પાંડાયે કોઠા; તવ નેડી કુંભારે નાર, પહેરી ઓઢી થા
તૈયાર. ૧૨ વણ પૈસે ઉપમા લેવાય, રાજનો વેવાઈ થાય; નેડો નાત
સગાને સાથ, પહેરી મોઢ દિપક લ્યો હાથ ૧૩ મુણી વાતને હરખ
હણાઈ, નહોતું જોર તે આવ્યું ધાઈ; નોતરી નાત બધી તે કાર સગાં
સહોદરને વહેવાર. ૧૪ હરખ તેજ મુખ ઉપર વાંધ્યું, જાણે ધરનું
કારજ સાંધ્યું પગ મુકે ધરતી ધમધમે મન તુરંગ તે મનમાં ગમે,
૧૫ આવ્યા સર્વ સગાને નાન મેળાપી આવ્યા ભલી ભાત ગીત ગાવા
લાગી નાર, વાતે ઘાલ્યા વરને સાર. ૧૬ ચોળી પીંડી આણી ખ્યાર,
ટપકુ ગાલ ક્યું નીરધાર; ઘાટ મોડીયો માથે ધરી, ગીત ગાતી ચાલી
મુંદરી ૧૭ વડી પાપડ માગી ધર્યા, રીત રીવાજ જે તે સઉ કર્યો; તે
જાણી ઢૂપદે પેર; ચોરી બાંધી ઘેર ૧૮ ચીના ચંદનનિ પાસે કરી, વેણ
મુતાનું મનમાં ધરી; થઈ સામદો જુએ વાટ; ક્યારે આવે વરવા માટ
૧૯ હવે કુંસાર ઘેર શું વરઘોડો જાકવે યદરાય; આગળ ચાલે જાદવ
જોહ વરચે વિપ્ર રૂપી દે ગાધ તેથી પાછળ ક્ષત્રી લોક જાન શોભાવી
પુન્ય સ્લોક; વરઘોડે સામેડા સાર; નીચે ઘોડા અપરંપાર ૨૧ બગી
મીયાના પુરો કાઠ અમદાગીરી છત્રી છે સાથ; વચમાં પરિયો નાચજ
કરે ગાયન ગાતા ગાંધર્વ ખરે ૨૨ બહુ કસરતી જુવા મર્દ બેલેહાસ
ઘેરી સર્ત; કુલવાડી પાચેની ભરી જોડે ચાલે અથ્થ ચઢી. ૨૩ વાજ
છત્રીસે વાગે જય કેડે કામની બો ગીત ગાય રસ્તે વધારે રઈયત લોક,
જુએ ઝડપે નાર અથાક ૨૪ સરવે જય જય શબ્દજ કરે પાડવ જાણી
હરખ બહુ ધરે; ગીત ગાયનના ગાજે ઘોષ મુણીયક મુણ બર્યા નહી

દોષ ૨૪ વક્ષણ ગીતી વાળ વાગતે ચાલ્યા પાંડવ પાંચરે
દાસ છગન કહે સાંભળો નહીં કોને દોષ જાંચરે

કડવું ૫૪ મું રાગ દોહા.

આવી મંડપ બિના રહ્યા, બાજઠ બેસાર્યા સાર; કનક થંભ ચોરી
રચી, રત્ન જડીત થંભ ચાર. ૧૪ બાજઠ વર બેસારીયા, બેઠા બેતા
ગોર મંત્રો ઉચ્ચાર કર સદી, સંજળા સ્લોક તે કાર. ૧૫ અંતરબમી
બોહીયા મંડપ કેરી સાંકડયા; મોટા માટે પ્રથમ વરે, ધર્મ રાય તો
હયાંય. ૧૬ તન ધર્મ બીરાણ્યા, બાજઠ ઉપર ત્યાંય; મામાએ તો
ઉચ્ચડીને પધરાવી કન્યા. ૧૭ વલણ કન્યા પધરાવી તહીં કન્યા
દાન અપાય; દાન છગત વાણી વહે, સુણો મહુ આતાય. ૧૮

કચ્છ ૫૫ રીડી દીઠ.

રાય કૃષ્ણદ પચાળે ચણું શોભા ઘણેદીરે, રાણી પંચાળ નામે
શોભા ૧ ત્યાંનો સમે વરને સાવધાન, શોભા ૨ બણે મંગળાષ્ટક નિ-
ધાન શોભા ૩ રાય કૃષ્ણદ દે કન્યાદાન. શોભા ૪ વરકન્યા શોભે સમાન
શોભા ૫ ત્યાંનો હરન મેળાષ્ટક થાય. શોભા ૬ પછી માનુની મંગળ
ગાય. શોભા ૭ ત્યાંનો પાડી પંડોળે ગાંઠ શોભા ૮ વરમાળા આરોપી
કંઠ શોભા ૯ વટે વિષ્ણુ ત્યાં વેર વચન. શોભા ૧૦ પાસે બેઠા છે જીગ-
જીવન શોભા ૧૧ ચોરી પહેલું મંગળ વરતાય. શોભા ૧૨ ત્યાંનો ગોદાન
ઘણું અપાય શોભા ૧૩ દાન લે છે યુધિષ્ઠિર રાય. શોભા ૧૪ ધન ધન
ધન કૃષ્ણદની બોઢાય શોભા ૧૫ ચોરીમાં બીજું મંગળ વરતાય શો ૧૬
સ્થ બોઢા ભંડાર અપાય શો ૧૭ દાન લે છે ધર્મ રાજન શો ૧૮ સહુ
સાથ બોલે ધન ધન શો ૧૯ ચોરીમાં ત્રીજું મંગળ વરતાય શો ૨૦ ત્યાંનો
કરી દાશી દાન અપાય, શો ૨૧ દાન લે છે પાંડુ સુત શો ૨૨ ધન
ધન બોલે સહુ દુત. શો ૨૩ ચોરીમાં ચોથું મંગળ વરતાય શો ૨૪ ત્યાંનો
કન્યાનાં દાન અપાય. શો ૨૫ દાન લે છે વડો કુંતી તન શોભા ૨૬
સહુરાય વટે ધન ધન શો ૨૭ ત્યાંનો મંગળ વરત્યાં ચાર શોભા ૨૮
આખ્યા ગ્રંથ સહીત ભંડાર શો ૨૯ લાવે પંચાળ રાણી કંસાર
શો ૩૦ પ્રીતે આરોગે નરનાર શો ૩૧ છેડો બાલ્યો સામુનો ચાર. શો ૩૨
તેમાં આખ્યા ચોતીના હાર શો ૩૩ ત્યાંનો પંચાગ્રથે ચણુ ચાય શો ૩૪
ચાર શોભાગ્યવંતી તેઢાય. શો ૩૫ કૃષ્ણદી શોભાગ્યવંતી કહેવરાવે.

શોં શ્રીકુળ શ્રીકુળ ખારેક અપાવે. શોં ૧૯ વરકન્યા પર. ૭૭માં
 શોં ત્યાંતો સોનૈવે મેરૂ તરૂંયા શોં ૨૦ પછી ગૌવજ પાસે જાય.
 શોં ત્યાંતો રૂપીયા વિંટી રમાય. શોં ૨૧ લાગ્યાં વરકન્યા ગોવજ
 પાસે શોં પછી ઉઠ્યાં વરકન્યા ત્યાંય. શોં ૨૨ પછી સત ચઢાંચું
 કન્યાય. શોં પડી અંદન ચીતા માંય. શોભાં ૨૩ નાહી નિકળી
 અગ્નિથી બહાર. શોભાં તવ વરત્યો જય જયકાર શોભાં ૨૪ પછી
 વર્યા વાયુ સંતાન શોભાં તેનાં ચારે મંગળ ચાર દાન શોભાં ૨૫
 પછી પરણ્યો અરજુન ત્યાંય. શોભાં તેનાં ચારે મંગળ વ ય.
 શોભાં ૨૬ પછી વર્યા સહદેવ સાર. શોભાં તેનાં મંગળ વરત્ય
 શોભાં ૨૭ છેલ્લે વર્યા વરણાગી નિકુળ શોભાં ચાર મંગળ દાન
 અનુકુળ શોભાં ૨૮ પછી કન્યા અગ્નિમાં નહાય શોભાં છેલ્લી પર-
 છેલ્લી રાખી કાય શોં ૨૯

અનુકુળ ૨૨૨૨ ૨૨૨૨

કડવું પદ રાગ સાખી.

— ૦ — ૦ — ૦ —

કડપદ કહે આજ્ઞા આપો, ઓરે ભુગજીવન; મરછવેદ સભામાં
 બેસી કરો સહુ ભોજન. ૧ ત્યારે પ્રભુએ આજ્ઞા આપી સર્વ સભામાં
 પેસો આ આપની રીતીસર સૌ, પંગન પડીને બેસો. ૨ રાય વિ-
 પ્રને યાદવ લોકો વળી સર્વ સમાય; અનાયો પણ જમવા બેસો, તજ
 ગર્વ વ્યવસાય. ૩ મુછી વચન સૌ ગયા સભામાં, બેઠા તજને ગર્વ,
 ધૂપદરાયે સેવક હાથે. પીરમળુ કાઢ્યું સર્વ ૪ તજ્યા તાવ્યા વળી
 વધાર્યો છમકાર્યો લડી ભાત; ભાગ્યા ભોજ્યા વણ્યા થામડા, ચોળ્યા
 ચતુરા પ્રીતે ભાત ભાતના મેવા મીઠાઈ, શાક અથાણા કઠીઓ લાડુ
 જલેથી ખાળાં ઘેમર, વળી વધારી વડીઓ. ૫ સૌ આનંદે જમી
 ઉઠ્યા, પછી આપ્યાં પાન; કૌરવ સરવે ગયા નાશી, તેણે ગુમાવ્યું
 માન ૬ રસ્તે ભતા નેળ આવી, ત્યાં સૌ ટોળે મળિયા; સંતાઈ રહી
 પાંડવને મળિયા સંતાઈ રહી પાંડવને મારી હરવા વિચાર કરીયા. ૭
 અહીં સરવે જમી રહીને, પછી કરી સભાય; પાંચ પાંડવ મધ્ય બી-
 રાજ્યા કારભારી કળ કહેનાય. ૮ ધૂપદરાયે તીલક કરીને, પેરામણી
 તો આપી; બે રથ ભરીને મોહોરો, ઉપર હજાર દાશી આપી. ૯ દશ
 ગામ સેના બે ભોણી, આપી લાગ્યો પાય, તમ જોગ અપાયું નથી
 એ મારી ક્યોને હયાંય. ૧૦ ચારેજણુ કહે ઘણુંજ પાન્યા, થયો આ-
 નંદ અંગ લીમ કહે હુંતો નાહ આપું આજ્ઞા અભંગ ૧૧ ધૂપદ કહે
 વચન પાળો તવ ગદાતો આપું; જેમંગળ હાથી વશ કરી રાખો તમા-

માયુ , વાત સુણી મહેદર કુહો, ભય જરા નવ પેઠો, ગદા ગ્રહી
છલકે મારી, હાથી પર ચઢી પેઠો, બોજ આવ્યો હામર મણનો
ગાસ્થો મત ગજેદ્ર; વળી દોડ્યો દડમાં તેથી; હારી ગયો મદમાત-
મનો જતો રહ્યોને લીમે દ્રેરવ્યો હાથ; નીચે ઉતરી બાલાવ્યો કે, ચાલી
આવ્યો સાથ, ૧૫ ઢંપદ મનમાં ખુશી થઈને લીમ પ્રત્યે કહે છે
જેમંગળ ને ગદા બક્ષીસ વળી સીરપાવ દેછે, ૧૬ સર્વેને સીરપાવ આપી
કૃપ્ત પ્રત્યે કરજોડે; તમને દેવાસમ કે છે નહી, લક્ષ્મીપત મન મોડે.
૧૭ દાય કીધા સર્વે નૃપતો, વળિ પાંડવને રાખ્યા લીમ્મ વીદુર
સતીયા હેત કરીને ચાલ્યા. ૧૮ ચાર દા'ડા રહિ પાંડવે વીદાય
ત્યાનો માગી ગામ ગાંદરા સુધી વળાવ્યા ઢંપદે પાંચ લાખી ૧૯ જતાં
લીમે કહ્યું ઢંપદને જોજાને મનાવો જાણુ ચણાની ખાલી
થઈ છે, નાણાં ગણીને આપો. ૨૦ ઢંપદ કહે તેની નહી ચિંતા; મુખે
આપ હસ્તીનાપુર પહોંચી પત્ર લખી સર્વ જણાવો. ૨૧ હળીમળીને
આનંદ કરતા પાંડવ તો પગાય, નેજા પાસે આવ્યા કે ઝટ, લીમ
ગોલ્યો છે ત્યાંય ૨૨

વલાણ નેજા માંહે પાંડવ આવ્યા; લીમનો આગળ થયોરે;
જેશી ધર્મ ઢંપતી કુંતા; નિકુળ અર્જુન કમ ચહ્યોરે ૨૩

૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦

કહ્યું પાછ રાગ ચોપાઈ.

૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦

વૈરામપાયન જોણીપે: બોલ્યા સુણુ જનમેજય રાય: પાંડવ સેના
નેજે પેઠી દુષ્ટ રોકવા ધાય પાછળ આવ્યો કરણુ શુરો હેવ તિહાં
શું થાય; અચકી ઉભા નેજા વચ્ચે યુદ્ધ કરવા તદાય ઉત્તર મોઢે નેજે
આવ્યો, શકુની દુર્યોધન, શતભંધુ જેદ્રથને ભગદત ભુરી શ્રવા સુસ-
રમન પુકે સુર્ય તનુ મહાશુરો, ૫૮ કોણી સાથ: ડંકા દેતા આગળ
પાછળ આયુદ્ધ સડને હાથ વાળાં સુરાતનનાં વાળે, સુણ્યાં લીમે
કાન; પોતાનાં તો બંધ કરાવિ, ચલાવ્યાં નીસાન તે પછી અર્જુનને
કહાવ્યું, નીજ સેવકસુ જેમ, પાછળ છે શો શોરખકોર, કોણુ સામે
કોણુ પોતે કુહો ગદા લઈને પડ્યો ગજથી હેઠો કરોધ ભરેલો આગળ
દોડ્યો ત્યાં દુર્યોધન જોઠો તે કાવ્યું અર્જુનને પોતે, નરે કહ્યું કરણુ
સામે. આપાની ચિંતા નવ કરતા, તમે સાચવો ભામે લીમ કહે
હોય વીરો મારો હોય પુરણુ રણધીર; તો શત્રુનો રોળવાળો, બુઝો
ન પાછુ વીર, કહે અર્જુન હાડું બો હું તો મુજને ઠપકો દેજો; કાંઈ
પ્રસરતો હું નવ રાણુ; તમે સાચવી લેજો લીમ કહે સુખ ચાંતા કર

નહીં; મોત દુષ્ટનું આવ્યું તે પછી લીમ સહેદેવ નીકુળ તેને મળ
કહાવ્યું તમ બેની વચ્ચે સોળ્યાં છે કુંતા કૃપદી ધર્મ તેઓને હરકત
નવ આવે ન થાય કન્યા હર્ષ બને બાધએ સામસામાં કહાવ્યું, કરો
ન ચિંતા કંઈ હશે પ્રાણ દેખાં જ્યાં મુશ્કી તવ લહીયે ગામ સમાચાર
ધર્મ સડતા મુળી કીધો વડયા મનસુભો કેડ બાધી ગદા ગ્રહી કર
જઈ દુરમનસુ ઉસો પાળળ મોઢે કરણ આમે નર અરજુન તો શેખ્યા
નીકુળ બાણ ગ્રહીને રહણ કરવા થેલ્યા સો ગરમ થયેલો
બોલો વેણુ અહો નીચ તું આવ્ય ન મો મારણ રોક્યો કેમ
વલણુ. દુર્યોધન કહે બોલ્ય નીચારી ઉતરસે અભીમાન
કન્યા આવી પાય પડે તો જવા દઉં આ ઠાસરે.

કડવું ૫૮ રાગ ચાલતો.

વૈશંપાયન એણીયેર બોલ્યા મુળુ જનમેજય રાય લીમ કહે
એ કૃપદીને તો, જણુ તારિ માય દુર્યોધન કહે શાને કહે, હાલ
મળ્યુ ધરમુય; રડવડતા રખડતા ફરતા તમે મંત્રના પુત્ર. લીમ
કહે અમે મંત્ર પુત્ર પણ તું તો જો તારી કરણી; તારો બાપ આધ-
યો, તારી મા આખલાને પરણી દુર્યોધન કહે કપટ કરીને લાડુમાં ઝેર
ખવાડયું; લીમ કહે મેં ખારમે દહાડે; અરધુરાજ લખાવ્યું. દુર્યોધન
કહે કપટ કરીને, લાખાગ્રહમાં બાળ્યા. લીમ કહે વનમાં જઈને સુ-
ખતા દહાડા ભાળ્યા. દુર્યોધન કહે અત્ર મળ્યું નહી, વેશ કાપડી
કાળ્યા; પંચાળની સમામાં આવી અમેને લખવ્યા. લીમ કહે અમે
કાપડી હતા દોયેલા દહાડા હોસે વરવા આવ્યો તો પણ કેવા નીમુંખ
કાઢ્યા. કહે સકુની સુણુ દુર્યોધન મોહણું દોડું દેછે, માફ પેટ પાસુ
બળી જાયે હવે તું શું જુએ છે.

વલણુ. કહે દુર્યોધન અહો બીમડા દે સમજને નારીરે વાયુ
સુત કે વરવું હોય તો જ જઈવર ગાંધારીરે.

કડવું ૫૯ રાગ સામેરી.

વૈશંપાયન એણીયેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજય રાય; વિસ્તારી
તુજને સંભળાવું, નેળ યુદ્ધ મહીમાય સામા સામી બે જણુ બોલે,
પડે ન કોઈ પાછા. દુર્યોધન કહે શું જુઓ છો મારોને તમાચા.
લીમ કહે કે કોની માયે. બાધી સવાસેર સુંઠ; શુરો હોય તે

શસ્ત્ર, સામુનરે મેઘઅશ્ત્ર, પવનાશ્ત્ર રવિ સુતે વર નાગ
અશ્ત્ર શસ્ત્ર ત્યાંતે વરસે અપાર સાર, યોગસાણ ન પામે
હરીદાસ બે.

કડવું ૬૧ મું. રાગ મનહર.

પછી કણે બાણ મારી, નર રથ ધ્વજા પાડી, બેઈ નર
થઈ કાળ પાશ સુકીયો, તેથી રવીતન તણા સારથીનું છેડું
ભરાયો કોપ કણુ અને કણુ મુકીયો, વળી બાણપર બાણ
અનંત ત્યાંય. પદ ક્ષેપી સેન તણાં. બાણ આવે દુકીયો તેથી
અધિકાર દીરસે ન મુઝે મુર. સતી મુત એકલો તે ગભરાયે ઘુઘીને
કે ત્યાં આવી પડયો ભીમ. હોકારો સખાળ કરી; લેઈ ગદાસેન તણે
ધણુ બહુ કાઢીયો રોન મન્યુ પાડે બહાવડ ને પોકાપોક અતી, એરે
કણુ ઘાણુ વાળયો બેને ભીમે ઝાડીયો, સુણી કણે બાણ થઈ ભી-
મને હણવા કાજ, એવે નરે કરણને, નાગ પાશે પડીયો તેહ દેખીને
સેન સહુ ગભરાઈ નાચી ગયું, અધાયલા કરણને ભીમે માર મારીયો.

કડવું ૬૨ મું. રાગ સામેરી.

તે પછી બાંધ્યો દોરડે, ભીમે કણુને ત્યાંય; આજ્ઞા દીધી સર્વ-
ને નેળ બહારતો જાય, અડધી નેળે આવતા પાડ્યો રવીતન ધણુ;
નગન કયો ભીમે તદાએથી રૂઢુ મણુ કણુ કહેકે લાજ લે છે તેથી
લે મુજ જીવ ભીમ કહેકે લાજસી, સહુ તુજ સમાસ તીવ, એમ ક-
હીને લાવિયો; નેળ બારણે એહ; ધર્મ કહે ભીમ શું કરે છે છોડી
દે સહુ એહ ભીમ કહે એ દાવના, છે એ સર્વ જન; મરે હું છોડું
નહી ધર્મ કહે તમુ તન. મોટા ભાઈનું વેણુ માની ઉતાર્યા કૌરવ
હેઠ. નાકાકીલકારી કરી પુરપાટ કોણુ કોનું મુણે નહીને થાય ભેરીન્યા
નાદ એવે બુમમુણિ દરવાજે હું છું દુર્યોધન; લાવી મશાકને તે એ-
ળખે સરવે જન લાજ્યા કૌરવ સચીવ સેવક પુછ્યું અન્યોન્યે ત્યારે,
આમ થયાનું કારણ શું તે કહો અત્યારે દુરયોધન કહે ભીમે કુટ્યા
કુટ્યા અપરપાર, તેમાં થોડા બાકી હતા તે તમે કુટ્યા સાર કહે
સેવક ક્ષમા કરજો, સર્વે વસ્ત્રા દીધાં અધ સુતને સચીત સરવે અ-
કેકે પહેરી લીધાં છાનામાના ગયા ઘેર ત્યાં પુછે ઘરની ઘણી

જ્ય દેખાડો જે લાબ્યા છો પરણિ, તન મન રડતું અં-
ગતું બોલે વેણ, જ્યમત્યમ સર્વે રમા રીઝવી, સાચે
જ્ઞાન પાંડવ સેના ઈંદ્રપ્રસ્થમાં જયઃ રાજપાટને ઘર સં-
તી ધર્મની આણુ દીન સુખમાં ગાળતા બળવંતા મનમાં
કહે બોલોને. જય જય શ્રી રણછોડ.

સહસ્ર કરપદ નાસિકા સહસ્ર યુગ અનંત અછેદ
મર સડમાં તુજ મહંત સાર કટણા નિધી નિગમ તત્વ
વટી પાય લાગિયો કરો હમારી સાર.

ખા. કરો હમારી સાય સમાના સર્વજનોની કરો હમારી સાય
પુષ્ક કામોની કરો હમારી સાય જગ જગ જાજા થાવે કરો હ-
મારી સાયગુણ સાગગીજ જગાવે વળી સાય કરો સેવક તણી દિન
રા ઈશ્વર ત્વંઠેને દાસ છગન કે' હોય અક્ષા દુધે મેઘજ તુઠંને.

ઈતિ મહાભારતે આય પર્વે મછવેધ કથા સમાપ્ત.

સમાપ્ત.

કોઈ પણ પુસ્તક લખાયું હોય તો તે ક્રમ આજ

ધી ગાઈડ ટુ

ઇન્ડીશ ટીચર.

ચોતાની મેળે ઘેર બેઠાં વગર માસ્તરે થોડા વખતમાં જાને થોડી હેનતમાં રીનસર અંગ્રેજી શિખવું હોય તો ધી ગાઈડ ટુ ઇન્ડીશ ટીચર જરૂર ખરીદજો. અક્ષર જ્ઞાન તાર, કાગળ અરજીઓ વગેરે ખતાં, વાંચતાં શીખવા સાફ આ પુસ્તક ઘણુંજ ઉમદા સાધન છે. પુસ્તકની અંદર દરેક વિષયની સમજ, એવી સારી અને સરળ આપવામાં આવી છે કે, ગમે તેવા શિષ્યાએ માણસને પણ સમજતાં જરાએ મહેનત પડતી નથી. બીજાઓની માફક આ પુસ્તકના પડા ભુદા ભાગો કર્યા નથી પણ એકજ પુસ્તકની અંદર જરાએ જરા ઉપયોગી બાબતોનો સમાવેશ ઘણીજ બાહોશીથી કરવામાં આવ્યો છે, વધુ તારીફ ન કરતાં એક વાર ચોપડી મંગાવી ખાત્રી કરવા અમો લલામણ કરીએ છીએ. કી. રૂ. ૧૫ પોર્ટેજ માફ.

બીજી કોઈ પણ જાતની ચોપડી જોઈતી હોય તો એક આનાની ટીકીટ બીડી અમારું મ્હોટું સુચીપત્ર મંગાવો.

બુકસેલર સાકરલાલ બુલાખીદાસ

કે. રીચીરોડ—અમદાવાદ.

